

BROSŪRA III.

CORESPONDINŶA SECRETA

ȘI

ACTE INEDITE

ALLE

CAPILOR REVOLUȚIUNII ROMĂNE

DE LA 1848

ȘALLE ADMINISTRAȚIUNII DE LA BALȚA LIMAN

ADUNATE ȘI EDITATE

DE

C. D. ARICESCU.

EdiȚia II-a

~~~~~  
PREȚUL 2 FRANCI  
~~~~~

CRAIOVA

TIPOGRAFIA ROMĂNA N. I. MACAVEI

1892.

BROSURA III.

CORESPONDIŢA SECRETA

ŞI

ACTE INEDITE

ALLE

CAPILOR REVOLUŢIUNII ROMĂNE

DE LA 1848

ŞI ALLE ADMINISTRAŢIUNII DE LA BALTA LIMAN

ADUNATE ŞI EDITATE

DE

C. D. ARICESCU

CRAIOVA

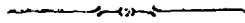
TIPOGRAFIA ROMĂNA N. I. MACAVEI

1892.

TABLA DE MATERII

	Pagina
Scrisórea lui Eliade către Negulici, No. 1.....	1
idem id. id. No. 2.....	4
idem id. id. No. 3.....	6
idem id. id. No. 4.....	8
Scrisórea lui Negulici către Eliade No. 5.....	13
Scrisórea Preotului Șapcă către Pleșoianu No.6.	29
Scrisórea lui Eliade către Pleșoianu, No. 7....	30
idem id. id. No. 8....	31
idem id. id. No. 9....	32
Scrisórea lui Eliade către emigrații din Brussa	
No. 10.	34
idem id. id. id	
No. 11.	35
Scrisórea lui Eliade către D. N. Russo, No. 12.	38
Scrisórea lui Ștefan Golescu către D. Christofi,	
No. 13.	41
Scrisórea lui Ștefan Golescu către Pleșoianu	
și D. Christofi, No. 14	43
Scrisórea lui Ștefan Golescu către D. Chris-	
tofi, No. 15	46
idem id. id. No. 16.....	48
idem id. id. No. 17.....	49
Scrisórea lui Ștefan Golescu către Pleșoianu	
No. 18	51
Correspondență particulară a ziarului „Pressa“.	
No. 19.	52
Epistola lui Eliade către D. C. Racotă, No. 20.....	57
idem id. id. No. 21.....	59
idem id. id. No. 22.....	66
idem id. id. No. 23.....	69
idem id. id. No. 24.....	83
Epistola lui Eliade către Pleșoianu No. 25....	86
Epistola lui Pleșoianu către Eliade. No. 26....	88
Epistola lui Pleșoianu către d. Christofi No. 27.	90
idem id. id. No. 28. 21.	91
Epistola lui Pleșoianu către Viziru, No. 29....	95

Epistola lui Ștefan Golescu către Pleșoianu, No. 30.	97
Epistola lui Grig. Grădișteanu către Pleșoianu, No. 31.	99
Epistola lui Ștefan Golescu către Pleșoianu, No. 32.	101
Epistola lui Pleșoianu către D. Christofi, No. 33.	103
Epistola D-nei Elisa Pleșoianu către Christofi, No. 34.	105
Petiția lui Negulici către guvernatoru turcū din Brussa No. 35.	106
Epistola lui Pleșoianu către veduva lui Ne- gulici No. 36	107
Epistola lui Eliade către C. D. Aricescu No. 37.	108
Conceptulū unui apelū al lui Eliade către Romāni, No. 38.	109
Epistola D-lui Boliac către Prințul Napoleon președintele Republicei franceze, No. 39.	112
Decretul guvernului provisoriu de la 48 pen- tru numirea D. C. Romanescu ca secretar al a- celui guvernū. No. 40.	115
Raportul d-lui Dervișu Pașa în privința ad- ministrațiunii Prințului Știrbei, No. 41.	116
Anexe la acestū raport, No. 42.	123 125
Listă de opere și diare, ce pot servi la isto- ria revoluțiunei de la 48, la administrația de la Balta-Liman, și la chestiunea unirii principa- telor, No. 43.	128

P R E F A Ț A

Publicând a treia broșură privitoare la actele inedite și epistole particulare ale capilor mișcării de la 48, prima mea datorie este de a arăta sorgința epistolei No. 1 din broșura II, sorgința scrisorii răposatului Ștefan Goleșcu către Domnitorul Alexandru Ghica, cu data de 1 Ian. 1839; căci 'mă a scăpat din vedere acesta cu ocașiunea publicării actului menționat.

Acea epistolă nu mi s'a comunicat de familia Goleșcilor, cum aș putut crede aceia cari s'aș simțit pôte atinși prin acea epistolă; uă coppie după acea scrisore am găsit'o între hârțiile socru-meu răposatul Căpitan Dimitrie Ciocârșia, care coppie era scrisă de răposatul cumnatu-meu Șarlat Voinescu. Prin ce împrejurare acesta 'și a putut procura aceea coppie, nu pot afirma; adevărul însă este că nu familia Goleșcilor 'mă procurat acea coppie. Cât pentru publicarea unor asemenea acte, această e o cestiune de apreciere; eu cred c'asemenea acte pot servi ca materială pentru istoria timpilor la care se raportă.

O repetă, că artistul Negulici, însăși epistolile private ale ómeniloră politici potă fi publicate, chiar trăind ei, spre a servi de exemplu: cei ce au lucrat bine, să se bucure; cei ce aș lucrat rău, să roșască; priimind fie-care răsplată faptelor lor, în persóna lor sau a urmașilor lor.

Acéastă datorie împlinită, venim a ne împlini altă datorie, datorie de recunoștință către D. D. N. Crețulescu, Alexandru Christofi, C. Racotă și C. Romanescu cari au bine-voit, în interesul istoriei, a ne procura diferite acte și epistole, ce revarsă lumină atât asupra mișcării de la 48, a administrațiunii de la Balta-Liman, și a cestiunii unirii Moldo-României, cum și asupra conduitei politice a bărbaților ce au jucat un rol, mai mult sau mai puțin important, în acele e-poce de regenerare și de umilire a naționalității noastre.

În urma scandalului provocat de d. Eliad fiul, în séra de 10 Decembrie, anul espirat, și despre care vom vorbi la finele acestei preface, scandalu relatat de *ziua* în No. de la 12 Decembrie espirat, D. Alex. Christofi a pus la dispozițiunea noastră, nu numai corespondința sa proprie cu Ștefan Golescu, cu Negulici și Pleșoianu, dér și corespondența acestora între dânșii, din timpul emigrațiunii; ast-fel că prin acelle acte și epistole se revarsă lumină mare asupra conduitei politice a capilor mișcării noastre de la 48. În acéastă broșură publicăm parte din acea interesantă corespondență.

Prin ce împrejurare corespondința Pleșoianului cu Ștefan Golescu și cu Negulici, cum și a acestora cu alți colegi ai lor de la 48, se află ađi în posesiunea D-lui Christofi?

Din epistola Pleșoianului No. 36 din acéastă broșură se constată că socia reposatului Negulici, dupe mórtea acestuia, a încredințat Pleșoianului corespondența sa cu Golesci, Pleșoianu, Grădiștenu, etc; iar Pleșoianu, la mórtea sa, a încredințat D-lui Christofi, amicul scū intim, atât corespondința sa cu cei l'alți colegi ai seí, cum și corespondința lui Negulici, cu Golesci, Pleșoianu etc. conform dorinței esprimată de Negulici înainte morții séle dupe cum ne-a assigurat consórta acestuia.

D. Christofi, comunicându-ne tótă acéstă corespondință, și ajutând încă tipărirea acesteia a treea broșure cu suma de 200 fr., ne-a dat o îndoită proba de afecțiune și de încredere; nu ne îndoinim că publicul i va mulțumi pentru acest serviciu adus istoriei Revoluțiunii de la 48; din parte-ne, exprimăm D. Christofi grațitudinea noastră pentru acele acte importante, cum și D. C. Romanescu pentru notele ce ne-a procurat, și pentru 200 fr. cu care a ajutat tipărirea Broșurei III.

Asemenea exprimăm recunoștința noastră D. C. Racotă care, după citirea primei și a doua broșure relative la actele capilor mișcării noastre de la 48, a binevoit a ne comunica și D-sa mai multe epistole interesante ale lui Eliad, epistole cari revarsă lumina asupra *Memoriilor sêlle intime*, publicate de D. N. Russo, și mai ales asupra cestiunii unirii principatelor.

Înainte d'a explica unele din scrisorile din acéstă broșură, ne credem datorii a da câte-va explicații asupra lui Negulici și Pleșoianu, morți și îngropați în streinătate.

Din epistolele Pleșoianului, din care publicăm câteva în acéstă broșură, cum și după mărturisirea D. Gen. Tell, care a fost șeful său militar înainte de revoluția din 48, și chiar în timpul acelei mișcări, se constată ca Pleșoianu avea o pozițiune independentă la 48, și ca participat la acea mișcare din convingere, luptând cu neînteresare și abnegare pentru triumful principiilor sacre coprinse în programul revoluțiunii de la 48; apoi resemnarea sa sublimă în timpul emigrațiunii, sufferind cu mulțumire pentru cauza sacră, fără a se plînge o singură dată de sufferințele esilului, în fine abnegarea sa, demnă d'un apostol al libertății, l'au făcut iubit și stimat de bărbați onorabili ca Gen. Tell, Golescii, Negulici, etc; ast-fel că numele său este cu drept cuvânt pronunțat

cu respect de contemporanii seî ; și istoria imparțială i va da locul ce i se cuvine în istoria Revoluțiunii noastre de la 48.

Negulicî, care a fost trimis în Franția de un unchiu al seî pentru studiul picturii, înturnându-se în patria sa înainte de 48, s'a ocupat cu pictura mai mult ani, făcând portrete cu ulei și cu creionul ; apoi în anul 47, a ocupat catedra de desen la colegiul S-tu Sava, ajutând tot d'odată pe Eliad, ca colaborator, la redactarea *Curjerului Românesc* ; și tot în această fôie, a tipărit parte din *Scrisorile la Sofia*, de Aimé-Martin, și din *Vocabularul seî* ; apoi a publicat mai multe opere ce anunțase în catalogul seî despre o *biblioteca enciclopedică*, religioasă, morală, literară, științifică, etc. pentru educațiunea omului din lăgă și până la mormânt. (1)

În cele trei luni ale Revoluțiunii noastre de la 48, Negulicî a ocupat cu demnitate postul de prefect la Prahova, unde a lăsat suvenire neșterse în memoria locuitorilor din acel district, prin blîndețea, onestitatea și patriotismul seî luminat.

Ca emigrat după nă ședere de câte-va luni în Constantinopole, a fost transferat la Brussa cu alți emigrați români, cărora Pôrta le-a fost asigurat esistența printr'ună lăfă mensuală, din care ajutoră și pe Eliad pentru susținerea causei sacre, și pentru esistența sa în Paris, pînă când Pôrta a asigurat și lui Eliad esistența familiei sele, printr'ună lăfă mensuală de 3000

1) Și anume:

Educația mamelor de familie, traducere de la Aimé-Martin.

Scrisori la Sofia asupra himiei fizice, etc, idem.

Vocabularu român, de cuvînte strebune.

Călătoriile lui Gulliver. [ilustrat] trad. de la Swift.

Maria, „... .. } romance morale, traduse una după Berthud,
Clotilda și Edmond } și alta după Paccard.

Dreptatea lui Dumnezeu, dramă care s'a jucat pe scena teatrului național.

lei, și printr'ună gratificațiune [de mai multe țecimî de mii lei turcesci.

În primăvara anului 1851, consumatū de nostalgie, ca Bălcescu ca Voinescu și alți emigrați, cum și de amare decepțiunii, din cauza intrigilor perfide ale unor falși amici, cum atestă câte-va epistole alle DD. Grig. Grădiștenu, Scarlat Filipescu și alții, Negulici se stabili cu consórta sa în Constantinopole, unde și muri în Maiū séu Iunie acelașū anū. Mórtea sa fu rēgretată de toți Romāni cari l'aū cunoscut; dovada, epistolele unor emigrați, ca cea de sub No. 36 și altele ce posedămū,

Sē dăruū acumū câte-va esplicări asupra unora din epistolele din acéstă broșurā.

Pentru înțelegerea epistolei de sub No. 1, lectorulu urmésă să citescă paginele 90—93 din opera D. N. Rouso (Locustenu) tipărită în Bruxelles la 1855⁽¹⁾.

Din epistolele No. 1—4 se vede stima ce Eliade purta lui Negulici, pe care 'l trata de *bărbatū mator, luminat și voitor de bine al lui Eliade*; ast-fel că adevărurile lui Negulici din epistola No. 5, aū trebuit se coste multū pe Eliad; și supărarea acestuia se vede în respunsulū seū la acea epistolă, cu data din 14 Martie 1851.

Respunsulū lui Eliade la epistola lui Negulici de sub No. 5, cum și respunsul Pleșoianului la epistola lui Eliade de sub No. 4 și la respunsulū acestuia către Negulici, în fine respunsul D. Serurie la aceeași epistolă, a lui Eliade, nu le am putut publica în broșura acéstă, pentru cuvântulū că ni s'a procuratū după tipărirea ultimei cōlle; le vom publicā în broșura IV spre a se ptea pronunța publiculū și în acéstă delicată cestiune, în deplină cunoștință de lucru.

Negulici n'a patut respunde la epistola lui Eliade

1) Suite ou Suplément à l'histoire politique et sociale des *Principautés danubiennes*, de M. Elias Régault, par N. Rouso.

de la 14 Martie 1851; pentru cuvântul că Eliade a trimis-o către ceilalți emigrați din Brussa, ca după ce o vor citi ei, să o comunice și lui Negulici; un sentiment de delicatețe și de umanitate a oprit pe emigrații din Brussa a o trimite lui Negulici, care se afla greu bolnav la Constantinople, unde a și murit peste două luni.

Epistola No. 6 este nă desmințire flagrantă ce preotulu Șapcă dă lui Eliad, în privința accusării ce acesta face D. Gen. Tell în opera lui Rousso, citată mai sus (pag. 38—41); că adică D. Gen. Tell a fost instrumentul al lui D. Ion Ghica, și s'a încercat a inaugura Revoluția de la 48 prin spargerea lășilor cu bani publici: faptu despre care Eliad nu menționează în opera sa despre mișcarea de la 48, tipărită la Paris la 1851 (pag. 62—83). ¹⁾

Epistola No. 7 este în strânsă legătură cu epistolele de sub No. 25 și 26; ast-fel că răcéla lui Eliad pentru Pleșoianu a putut proveni și din cererea banilor cu care Pleșoianu îl împrumutase, și pe cari Eliad nu-i contesta, cum atestă epistola No. 7, (în care nu pune condițiunea ce se vede în epistola No. 25), cum și alte epistole ce posedăm relative la acea cestiune.

În privința epistolei No. 9, Pleșoianu și Negulici, ca și D. Serurie și D. Hristofi, afirmă contrariul de ceea ce susține Eliad, dupe cum se vede din epistolele ce vom publica în broșura IV.

În privința numelui de boteș și de familie al lui Eliade, de care tratésă epistola No. 12, lectorul imparțial compare acéstă epistolă cu celle șisse de Eliade în *Memoriele sélle intime*, reproduse de D. N. Rousso în opera sa de la 1855, citată mai sus (pag. 183 și

1) Mémoires sur l'histoire de la régénération roumaine, ou sur les événements de 1848, accomplis en Valachie, par J. Heliade Rădulescu.

193—197); și se va încredința că observațiile lui Ștefan Golescu din epistola sa No. 16, nu sunt nefundate.

Epistolele lui Ștefan Golescu de sub No. 13, 14, 15, și 32 caracterisă unŭ sufletŭ nobilŭ și uă inimă de auru; elle dovedescŭ, din partea acellui multŭ regretat hărbatŭ, multă logică și multă iubire de patrie. Ce deosebire între epistolele lui Eliade ș'alle lui Ștefan Golescu! Citescă lectorulŭ cu atențiune epistolele acestor duoŭ ómenŭ, și se va încredința în care parte este respectul pentru adevărŭ, și nob'leța de caracteru!

Epistolele lui Ștefan Golescu de sub No. 16, 17, 18 și 30 vor fi înțelese mai bine citind operile lui Eliade de la 1854—1866.

Actul de sub No. 19 este în strînsă legătură cu actele de sub No. 41 și 42, ci cu epistolele de sub No. 27 și 28; ele sunt atâtea probe necontestate despre machiavelismulŭ administrațiunii Prințului Știrbei.

Ceea ce ne a silit a publica în această broșură actele de sub No. 41 și 42, este broșura D. Grigorie Miculescu, fost deputatŭ de la Mehedinți, publicată înaintea alleggerilor, ca uă manoperă electorală ⁽¹⁾; în acea broșură autorul face elogiŭ esagerate acellui Prințu, despre care D. Bolliac dŭcea în emigrație „că în dŭioa, „în care domnia s'a vëndut lui Știrbei printr'un ucazŭ «muscălescu, România ș'acoperit fața de rușine ⁽²⁾; și tot D. Bolliac caracteriza acea domenie prin aceste semnificative cuvinte alle lui Știrbei: «că în România trebuie să ieŭ ca se «dăŭ, și trebuie să dăŭ ca să ieŭ, spre a mai putea da.» ⁽³⁾ Ceea ce afirmă și D. N. Crețulescu, care și D-sa relatésă aceste cu-

(1) *Descrierea voiajelor* M. Salle Domnitorul Barbu D. Știrbei în județulu Mehedinți, la 1850 și 1851 (veđŭ pag. 3, 4, 8, 10, 15, 16).

(2) Actul de la 5 febr. 54. *Mémoires et lettres, de Bolliac*, 1852-1856.

(3) *Trompette Carpaților* No. 768.

vinte alle lui Stirbei: «că este ua crima a preda statul, «atunci când să ia și nu se dă; dér când se ia și se dă, «este unū cuvēntu de statū.» (1) Apoi tot D. Bolliac făcea din Stirbei la 1869 unū Cavour! (2) Acēsta m'a silit a începe unū studiū despre *Balta Liman*, în organulū officiosū alū D-lui Cogalnicēnu (3), care m'a oprīt a'lū termina sub pretext, țicea D-sa, că nu vrea ași face inamicī pe moștenitorī lui Știrbei (4); dér atunci nu trebuia a îngădnū de loc pu-blicarea acellū studiū.

Dacă am publicatū numai partea politică, nu și cea administrativă, din raportul lui Dervișū Pașa ca-usa este că, în ochiī istoriei imparțiale, Stirbei de și culpabil pentru abuzurī ce a făcut și a lasat să se facă e mai culpabil pentru servilismulū seū către ca-binetele Rusiei și Austriei, cărorā la a sacrificat, nu numai interesele vitale alle României, ci propria sa re-putațiune, ca Domnū și ca Romānū. Spre a se convinge lectorulū de acest adevērū, i recomandām *Protestulū* lui Stefan Gblescu No. 4 din broșura No. II *epistolele* D. Ro-setti către Stirbei din emigrațiune, și mai alles *Epis-tola* lui Bataillard către Grigorie Vodă Ghica allū Moldovei (5).

Eata sensulū acellei epistole:

«Nu'ți facū offensa a te compāra cu Prințulu Știr-bei dér, din «slăbiciune de caracter, ai commisu acea «greșală neertată pe care conștiința Vōstra de omū «onest ți o va împuta în eternitate; într'adevăr, Pos-

(1) *Domnia lui Vodă Cuza*, de Bollintinēnu, pag. 159.

(2) *Trompeta* No. 717 și 720.

(3) *Adunarea națională*, 1869,—No. 4—38 ipulsiv.

(4) Veđi protestul meu în țiarul Traian No. 64, din 1869.

În privința administrațiunii lui Stirbei, veđi: **uă aruncatură de ochi asupra administrațiunii Valahiei de la 1849—1856.**

(5) Veđi acea epistolă în *Revue de Paris*, 1858.

Parte din acea memorabilă epistolă s'a publicat în Suplimentul *Romānului* de la 15 Oct. 1858,

«teritatea și Istoria țiar fi iertat tóte greșalele ca Domnă
«eșit din Balta-Liman, dacă ai fi știut forma din *Di-*
«vanul *ad-hoc* nă *Adunare de patrioți*, cu care să îm-
«pedici invasiunea Nemților de la 1855, după cum
«aū făcut Sirbii; să protesteți contra protectoratului
„perfidū și sugrumătoru allū Czarului; să faci a par-
„ticipa și România, allături cu Piemontul, la resbellul
„din 1855; și să trimiți apoi represintanți români la
„Conferințele din Viena și Paris, ca să susție drep-
„turile Românilor. Prințul Stirbei te-ăr fi imitat, de
„nevoe și de ambițiune; iar patria Vóstră ar fi câș-
tigat ceea ce a câștigat Italia.“

Epistolele lui Eliade către D. C. Racotă n'au ne-
voe de comentari; elle dovedescū în destulū cu ce fel
de sofisme Eliade combătea unirea Moldo-României la
1856; ast-fel că prin acésta a justificat atât observa-
țiile lui Stefan Golescu din epistola sa de sub No. 17,
cum și observațiile D. C. Racotă, din epistolele No.
22 și 23.

Să venim acum la scandalul provocatū de D. E-
liade fiulū în séra de 10 Decembrie, 1874 și pe care
l'a relatat țiarul *Țiua* în No. de la 12, aceeași lună.

În séra de 10 Decembre, anulū espirat, întorcându-mē
de la cursulū D-lui Odobescu, însoțitū de D. Vasile
Manolescu, D. Eliad fiul mă opri pe bulevardul Aca-
demiei; și arătându'mi broșura II, relativă la actele
inedite alle capilorū mișcării române de la 48, mă în-
trebă :

— D-ta 'mī ai trimes unū esemplarū din această o-
peră, ca suvenire d'amiciție ?

— Da, Domnule, i respunseiū.

— Cum ai cutezat să insulți memoria tatalui meū,
ș'apoi a'mī trimete și mie acéstă broșură ?

— Dacă ar fi fost astfel, cum cređi, nu 'ți tri-
mitem opera.“

Atunci îmi ceru espicare pentru unele pasage din

prefața aceleia broșure, pasage prin care dicea D-sa că s'a insultat memoria părintelui seu; și anume, prin cuvintele *atacuri neleale* în paragraful de la pag. VI, din prefață, care începe cu cuvintele „epistola No. 8 a D-lui Petre Cernătescu etc.“

După espicările date, la lumina unui felinar, că cuvintele în cestiune se raportă la D. Cumpănășescu, autorul articolului în cestiune, D. Eliad fiul ceru espicare în privința paragrafului 5 de la pagina XI cu următoarea coprire: „acesta este sensul articolului d-lui Bolliac, care a fost la 1859 aprobat de publicul inteligente.“

Nota-bone.— Prin articolul în cestiune, publicat în *Românul* No. 144/1859, Eliade era tratat de D. Bolliac ca instrument allă Tarcilor ș'allă Boerilor, a cărora cauză o susținea pentru banî.

I respunseiū: că pentru acésta să céră cuvînt d-lui Bolliac: iar cât pentru observația mea că a avut dreptate D. Bolliac, eu pot proba acésta cu acte, dacă vo-esce; căci nu poate nega că părintele Dumisale, ca omu politicū, a făcut greșeli pe care istoria nu le pôte trece cu vederea; cu tóte astea am adăogat, vezi paragraful de la pag. VIII, unde am đis că acelle greșeli istoria le va considera ca nisce *pete în soare*; și într'adévăr, nu defectele, ci meritele și serviciile lui Eliade le au avut în vedere, după mórtea sa, aceia cari au luat inițiativa ridicării statutei sélle; și chiar eū, acelle merite le am avut în vedere când în séră de 20 febr. 1874, cu ocasiunea represintațiunii de la teatru pentru ajutorul statutei lui Eliade, am făcut Oda în memoria Capilor Revoluțiunii de la '48, Oda dedicată umbrei lui Eliade; în fine i observaiū că câtū a trăit părintele seu dintr'unū sentiment de recunoștință, eū n'am scris nimic contra sa; pe când am combătut ideile eronate și greșelele politice alle celorlalți capi ai Revoluțiunii de la 48; ađi însă, când

Eliade face parte din domeniul istoriei, eu nu pot trece cu vederea greşalele sale, ca omul politic.

D. Eliade fiul respuns că nu se crede satisfăcut prin a aceste explicații.

—Atunci, i respunsei, satisfă-te pe canalul justiției sêu al publicității.

—Me voi satisface singur, disse D. Eliade fiul foarte iritat.“

Și unind vorba cu fapta, ridică mâna să mă lovească eu paraiul lovitură, și fui lovit cu bastonul peste mână; la rîndul meu, îllui lovi și eu cu bastonul peste spate; în acel minut, D. Vasile Manolescu, care fusese presente la această convorbire, îllua în brațe, și 'l depărtă.

A doua zi, cerui satisfacerea onorei la tribunalul competent, producând și trei martori. Atât D. procuror în rechisitoriul seu, cum și D. Jude instructor în ordonanța sa, au cerut amânduoii aplicarea art. 238 din codul penal; adică închisoarea de la 2 luni pînă la unu an și jumătate, delictul fiind comis cu preceputare sêu cu pîndire. Domni magistrații de la corecțional au cređut de cuviință a'î aplica uă pedepsă ușoară, adică amendă de 100 fr; cu toate acestea, D. Eliad fiul n'a rămas mulțumit, ș'a apelat la Curte sentința tribunalului.

Să sperăm că onor. magistrații de la Curte vor fi mai puțin indulgenți de cât cei de la corecțional, cari prin sentința D-lorr de la 28 Aprilie trecut n'aũ făcut de cât a încuragia asemenea acte brutale, ca cellu din sêra de 10 Decembrie 1874; iar pe cei offensanți 'i aũ autorisat u a se satisface singuri, *prin ori ce mijloc.*

Tôte allegațiunile neesacte din interogatoriul d-lui Eliad fiul aũ fost desmințite de martori, mai alles că erau și absurde; căci D-sa, ca să justifice actul sêu brutal, ce era passibilu de penalitate, a đis că „în loc d'a 'i cere scuse, eu'î am adresat insulte; și că

l'am apucat de mâini, dicându'î, cu tonu amenințator că nu'î dau nici o satisfacere.“ Erau absurde dicu aceste aserțiuni: căci vădându'lă iritată, nu era prudentă din parte'mă a'l irita și mai mult; către acesta explicațiunile care'î am dat, ce erau alt de cât uă scusă? Și daca celle ce a afirmat D-sa în înterrogatoriul seă ar fi fost adevărate, ar fi reproduș martori după cum a și promis în acell interogatoriū; d'ern'a putut reproduce nici unul.

Ceea ce m'a indignat mai mult este afirmațiunea din interogatoriul seă, că adică *am fabricat scrisori anonime*, făcând allusiune la fragmentul epistolei No. 19 de la pag. 45, broșura II; și care fiind fără final și necunoscând nici scriptură, n'am putut arăta pe autor; acea epistolă am presintat-o d-lor magistrați, spre a se încredința justiția că nu era fabricată de mine. (1)

Conduita necalificabilă a D. Eliad fiul din s'era de 10 Decembre 74, n'am putut'o explica altfel de cât cu o *intimidare* din parte'î, spre a renunța la publicarea actelor anunțate în prefața Broșurei II (pag. VIII) relative la combatterea unirii de către părintele seă.

S'a înșelat însă adversarul meu; căci însuși părintele seă, în mai multe scrisori, și chiar în unele din epistolele ce reproducem în această broșură, susține că «cine scrie istoria să nu ascunză adevărul; să nu prade, să nu fure istoria (epist. No. 4); și că cine-va nu pôte face bine ț'errei selle înșirând la neadevăruri căci ceea ce nu e adevăr, nu e adevăr, nu e nici morală, nici onest (epist. No. 21), în fine, recanósce și mărturisesce singurū greșelele selle (epist. No. 2); și că nu s'a dat nici odată de infailibilă; nici a fost difficilū a auđi adevărul; ci applicat a'l auđi cu bucurie“ (epist. No. 4.)

(1) Facū appe'ū, și cu această ocasiune, la emigrații românî de la 48, ca să bine voiască să vie să vază epistola în cestuine spre a putea afla pe autorul ei.

Acele defecte le am avut în vedere în prima inspirațiune a Odeî, făcută cu ocasiunea represințațiunii de la theatru din séra de 20 Febr. 74; și în care figura și următoarea strofă :

Avuși și tu defecte, ca orî ce om în lume;
 Dér nu'î lipsit de umbre tabloul cellū frumos.
 Sunt petele în sóre; ș'all tēu glorios nume.
 Ca sóre dă lumină la g'lobū întunecosū.

După tipărirea Odeî cu această strofă, cum se pôte constata din esemplarele ce mai păstređ, în No. de 200 și chiar din registrele tipografiei Mănescu (strada Lipscanî No. 13.) de la Noembrie 74, am ștersū această strofă, refăcēnd în mare parte poesia, pe care am tipăritō din nou, cum se pôte constata din esemplarelē ce am împărțit la teatru în séra de represințație de la 20 febr. 74, și din care mai conserv câte-va.

Orî cine va scrie istoria Revoluțiunii nōstre de la 48, va fi dator a face biografia capilor acelei mișcări; prin urmare, menționând de talentele lui Eliade, și de serviciile necontestate aduse de ellū și litteraturei și României, (1) nu se pôte trece cu vederea și greșelele selle, ca om politicū.

Și cari sunt acelle greșeli? Eată ce ne proprnem a dovedi aci, ca justificare a passagiului prin care D. Eliad fiul s'a cređut, în drept a mă insulta cu modul arătat.

Reproducem încă odată ace'ū passagiū:

«Articolulū D-lui Bolliac din *Romānul* No. 144 din 1859 (prin care D. Bolliac đicea că Eliade s'a băgat slugă la Turcî și la Boerî pentru parale) a fost atunci aprobat de publiculū intelleginte.»

Acellū publicū intelliginte citisse în *Romānul* No. 22 din 1860 scrisórea lui Neglucî către Eliade, pe care o reproducem în această broșură sub. No. 5: citisse *Memoriile intime* alle lui Eliade, din opera D-lui N. Rousso

1) Veđi epistolele din această broșură No. 32 și 37.

de la 1855, citată mai sus, și în care *Memori* Eliade aruncă insulta și calomnia asupra lui Magheru⁽¹⁾ Tell⁽²⁾ Golllescî⁽³⁾ și cei lalți; de și în *Memoriile Regenerațiunii* de la 1851, Eliade lăudase, cu drept cuvânt, patriotismul și abnegarea acellor colegi ai sei de la 48⁽⁴⁾ vădusse publicul intelhginginte în *Memoriile regenerațiunii* parțialitatea lui Eliade în privința D. D. Bolliac, Romanescu și Neglucî, despre cari nu ȳsese mai nimic de și cei doi d'ânteiu fusesse mai secretari ai Guvernului provizoriu peste Olt, și chiar în București, pînă după 30 Iuniu; D. Romanescu a rămas apoi șeful cancelariei domnești, cum atestă decretul No. 75 din 22 Ianiu; și în noptea de 24 August, creaturele Reacțiunii au atentat chiar asupra vieței selle, descărcând două glonțe în D-sa, cum atesta circulara Ministrului de esterne No. 5900⁽⁵⁾ de la 25 August. D. Bolliac a fost și președinte allu municipalității Capitalei, și membru allu comisiunii pentru emanciparea țiganilor; în fine Neglucî a fost prefect la Prahovî, și unul din cei mai sinceri și devotați susțitori ai principiilor de la 48, după cum am arătat.

Era dator d'eri Eliade a vorbi de d'ensî în *Memoriile regenerațiunii*; însă patima l'a orbit adesea, cum ȳce Ștefan Goleșcu; și acea patimă l'a înstreinat mai tôte inimele, cum se vede din epistolele ce am publicat și vom mai publica.

Citisse publicul intelliginte și broșura lui Eliad contra Unirii și articolile sele din ȳiarele franceze și din

(1) Veđi op. cit. pag. 9—12, 145, 146, 147, 169, 170, și 203.

(2) Veđi pag. 38—41; 127, 129, 133, 203.

(3) Veđi pag. 111—115, 187, 191, 202.

(4) Op. cit. pag. VI—VIII, și pag. 22—28, 47—48. et.

(5) Tocmai la 1859 în *Issahar*, (pag. 106) Eliad menționésă ceva de D. Romanescu; și tot în *Issahar* numesce martir și apostolul al naționalității pe Grig. Vodă Ghica al Moldavei (după ce s'a sinucis) când în operile selle precedente, și în epistolele selle către D. C. Racotă, îl trata de instrumentu muscălesc și trădător' de patrie.

Conservatorul, publicat în Constantinopole la 1856, tot sub numele D. N. Rouso; cunoscea acellu publicu intrigile lui Eliad de la Șumla și Rusciuc, unde fu arestatu Stefan Goleșcu și D. P. Cernatescu, cum atestă epistola acestuia No. 8 din broșura II; cunoștea acellu publicu inteliginte și conduita lui Eliade de la 1854 și 1855, când veni în țerră cu uniforma turcească ca adiotantū allū Omer Pașa (1); acēsta a și provocat articolulū D. Rosetti din *Romānulū* No. 90 din 1861, intitulat *Cavazul lui Omer Pașa*; și critica lui Bolintineanu din opera sa *Callătorii la Romānii din Macedonia* din 1855; și epigrama VII din *illustrii contimpuranii* de la 1861 a D. Orășeanu; în fine, caricaturele din ȝiarele umoristice din acea epocă. Acellu publicu inteliginte citisse și articoliū lui Eliade din *Proprietarul Romānii* și din *Issahoru*, în care Boerii erau fōrte lăudați, de și 'i stigmatise în operele selle de emigrațiune, (caci contra lor se făcuse Revoluțiunea de la 48) și în acelașu timpū se stigmatisea unii din colegii lui

(1) Intre multe atacuri ce am primit contra lui Eliade, pe când colaboram la ȝiarul *Romānul*, și pe care am refusat a le publica, am păstratū uă epistolă de la 1861 a unui Domn N. Paraschivescu, către redacția *Romānului*, în care ȝice: „că la 1848 D. Eliad a propus lui căpitan Pleșioianu a chema la Islaz și pe D. Paraschivescu, cu comanda sa din Turnu; că a însoțit pe capii mișcării la întōrcerea lor de peste Olt la București; că aci Eliad, îmbrăcând manția domnescă și pantofi cu ciorapi de mătase, ajunsese a fi neapropiat pentru cei ce voia s'el vadă, spuinduli-se de adiotantul ce 'și 'l atașase că e prea mult ocupat cu trebile statului; că la 1855, mergēnd D. N. Paraschivescu a 'l vedea la Cotroceni, unde trăsese Omer Pașa, l'a întrebat despre collegii sel de la 48 și Eliad a început a calomnia pe toți; că întrebându'l dacă niciunul din capii Revoluțiunii n'a lucrat în emigrație pentru cauza sacră Eliad a respuns oftând: Nu fratel!; întrebându'l apoi despre uniforma turcească ce purta, ca adiotant allū împilătorilor libertății Romānilor, Eliad i respunse: «că a făcu acēstă pentru două scopuri, unul politic. «pe care 'l va face odată cunoscut lumii, iar «celelalt că omul sărac trebuie a sluji ori cuș i va plăti. Atunci l'am «privit, ȝice D. N. Paraschivescu, cu ȝisprețul ce merita unū ast-

Ēliade de Ia 48, ca trădătorî, și eh iar ca assassinî. (1)

Acestea avândule în vedere D. Bolliac, a scris în *Românul* No. 144 din 1859 articolulă intitulat *Critica criticeî*, allū căruia sens l'am reprodus în prefața Broșureî II, la pag. VIII.

La acestea vom adăoga neconsecințele regretabile alle lui Eliad, cu ocasiunea plebiscitulū de la 1866; când, în ședința de la 1 Maiū acelașî anū (Monit. No. 98, pag. 438) a ȃisū *că de frica polițier a votat plebiscitulū*; și somatū de D. Dim. Ghica a spune adevărul, a negat faptul; în fine a votat Prințul Strein, din preuna cu cei 109 Deputațî din Constituanta, de și anū întregî îlū combătusse în tôte operile sēlle.

De vom adăoga la acestea epistolele lui Eliad din acēstă broșură, eum și epistolele Goleșcului ș'alle Pleșoianului, credem că D. Eliad fiul se va încredința

«felu de patriot; și nu l'am mai vȃduț până în ȃilele trecute când «a venit în casa Prințului Bibescu, unde mă aflam și eu. M'am «mirat destul când l'am vȃduț; cȃci la 48 îlū negrisse și'l în- «gropase în opinia publică... 'Mî am adusū aminte de vorbă ce'mî «ȃisese (la 1855) că *omul sărac trebuie a slujî ori cū i va plăti*. De «și în casa Bibescului se aflau persoane mai de merit de cȃt mine «ȃer eu fui nenorocit căruia Eliad i dete preferința, și'mî întinse «mȃna; iar eu ce a m strȃns în mȃnă? *Un sloiū de ghiaț, ce tre- «mura*, negreșit de răcēla ce suferia în acellū moment. N'am ȃis «nimic! L'am privit tot cȃ în trecut și îndatȃ am șî plecat! (*)

N.B. În tȃtū acēstă epistolă D. N. Parascivescu numesce pe Eliad *El-Iad*; ceea ce ne aduce aminte un post-scriptum al unei epistole a D-nei Maria Eliad cȃtre Negulicî, ce o posedă D. Christofi, scrisă din Hio la 1851 7/10 febr. În acel Post-Scriptum se ȃice cȃ și în gura copiilor resunȃ la 1850 strofa acēsta :

(El)—E simplu începutu'mî, pronume personal ;

(Iad)—Teribil e sfârșitul, locașul infernal ;

(Eliad)—ȃer totul împreună formă omul cel mare

Ce produsse Romȃnia, spre-a ei neatirnare."

[1] Veȃi *Issahar*, pag. 86—87. 121—512, 1373—13.

(*) Originalul acestei epistole îl posedăm Noi; e la dispoziția celor curioșî sau încreduli.

pe deplin că părintele seü a făcut mari greșeli politice, pe care istoria imparțială nu le trece sub tăcere.

A ! Dacă Negulici ar fi trăit pînă la 1866, ca să vadă toate acele greșeli ale lui Eliade, de ce mînie sacră nu s'ar fi aprins ! Cu ce elocințe convenite n'ar fi combătut el acele greșeli !

O repetă, istoria, după însăși mărturisirea lui Eliad, nu poate fi scototată ; atît calitățile cum și defectele ómenilor politici, istoria este datóre a le înregistra cu imparțialitate ; Posteritatea indulgentă poate considera ca *pete în sóre* acele defecte și greșeli ; dér nu poate ascunde acele greșeli, dupe cumă nu poate ascunde nici meritile bărbaților politici.

C. D. ARICESCU.

1875 *Marț* 15.

P R E F A Ț A

În interesul tinerimei noastre de astăzi, public în a doua edițiune broșura amicului nostru **C. D. Aricescu** de fericita amintire. Voesc ca prin această nouă publicare să pun în relief, în aceste momente de grea cumpănă, acele timpuri de virtuți antice cu cari de pildă **frații Golești, Aricescu** și alți martiri ai libertăților de la 48, au fost pururea înzestrați.

Patria Română recunoscătoare acestor martiri, mândră de trecutul ei atât de falnic, pășește tot înainte reze-mată pe brațul vîguros al noiei generațiuni cari nu încetează un singur moment de a se adăpa la isvórele trecutului nostru atât de măreț și atât de glorios.

Tinerimei dar 'i dăruesc această broșură în care va găsi aceea ce ne trebuie la toți astăzi: *devotament și abnegațiune pentru libertățile Poporului Român.*

Nemuritorul **Eliade Rădulescu**, dicea că: „boer e meserie de apărarea țarei, iar nu nobilitate, căci nobil tot românul a fost în tot-d'auua ca cetățean de Roma“.

Frații Golești, boeri de rangul I-iu, coloneli, aghiotanți domnesci, cu averi mari și cu moși întinse, sau lepădat de toate prerogativele pozițiuni lor înalte, au trecut în rândurile poporului asupra, și s'au sacrificat cu trupul și cu sufletul pentru drepturile țarei și libertățile publice.

La Paris mâncau în casă la dejun brânză și pâine, numai ca să potă ajuta pe frații lor din esilă.

Acești generoși boeri, pentru a ușura nevoile de care sufereau confrății lor din exil, 'mă-au trimis la Constantinopoli un plic cu acte, ca prin mijlocirea sublimei Porți către Fuat Effendi, comisarul otoman de la Bucuresci, să se potă face un împrumut în țară cu ipotecă, căci Vodă Știrbei persecuta realizarea acelui împrumut.

Plicul cu acele acte a stat la posta din Constantinopoli două săptămâni, până când am putut economisi 100 lei ca să plătesc portu.

O dómná, soția unui român exilat care frecuenta haremurile Miniștrilor Otomași la Constantinopole, mi-au luat acele acte cu promisiune de a le presinta marelui vizir, în fapt însă m'a tras pe sfóră, căci ia a obținut de la Turci una sută mii lei ca gratificațiune precum și trei mii lei pe lună pensiuie bărbatului seu, iar mie n'a voit să'mi înapoeze acele acte ca să fac eu ce trebuia să fac prin Marele Vizir Resid-Pașa care nu mi-a refuzat nimic din câte iam cerut.

Această femeie care își făcea trébile cu paguba altora a ȓis Marelui vizir Reșid-Pașa: Alteță mâine póte să aveți trebuiță de sabia lui T... astăzi însă aveți trebuiță de pana lui E. ..

Iată cauza pentru care bărbatu ei a zis că: eu **am tras sabia contra femeilor!**..

Scrisorile lor sunt pline de dragoste și de sentimente nobile pentru țera lor iubită.

Tatăl lor Dinicu Golescu, boer liberal român de la descălecătore, 'a dat sprijin lui Tudor Vladimirescu la 821 și și-au trimis copii în Elveția, unde și-au căpătat o educațiune curat democratică.

Fie bine-cuvântată memoria lor!

Aricescu poet, mai mult spirit de cât materie, care a renunțat în favórea locuitorilor la despăgubirca ce s'a dat pentru împrumutărirea foștilor clăcași dupe moșia lui dotală; Aricescu este acela care fiind prefect la Focșani când muscalii au intrat în țară a stat nemışcat la

postul său ca sentinelă fidelă a revoluțiunii de la 48 — și Muscalii voind ca să-l aresteze, el le-a zis:

«Inapoi profanilor voi nu sunteți demni ca să vă atingeți de un om al libertății!» Muscalii însă, care au zis că: și ieși vor face o revoluțiune când le va porunci împăratul i'au adus în București, și i'au închis la Snagov.

1892, August I-iū, Craiova.

Al. Christofi.

No. 1

Eliade către Negulici

¹⁶/₂₇ Decem. 1849—Paris

Iubitul meu Domnii,

D. Gr. Grădiștenu 'mî aratat însemnările ce 'î faci că să mi le comunice. Am văzut, frate, această idee ca m'ași fi grăbit adică a arăta pe Ghica, și cu acesta s'ar fi addus desbinarea; am văzut zic și în alte scrisori, cari îmi dă a înțelege că (acéstă) predomină între D. V. Vă amăigți ânsă.

Frate! Noi avem însărcinarea a sustine pricipele ce proclamă țerra și le professați cei din Brussa în No. de 20, ce ne trimisseră și 1000 fr; eram datorî a vă ține în relație despre celle ce se lucrédă pentru sau în contra causei.

D. Ghica se abbucă (s'abouche cu D. Spleni cândă era acesta în Constantinopole. Eū îl întâlneai îndată după venirea lui în Paris; și aflaiū demarșa d-lui Ghica pe la începutul lui Iulie. După datorie o comunicaiū colegilor mei, pentru că Locotenența séu Comitetul e una, și n'avém ascunse între noi alte lucruri de mai mică importanță, necum acésta.

Comitetul o sciu acésta de la începutul lui Iulie; eu vă scrisai în atâtea rânduri, și nu v'o comunicai, pentru că nu vă folosiam cu nimic, Mă muștra cugețul că póte mai târziu mă veți inculpa de ce nu v'am înștiințat; cu tóte acestea crezurăm de cuviința a tăcea, și a face în parte observații numai d-lui Ghica. Acesta, în loc de a responde și a se justifica divulgă

singur fapta sa, calomniindu-mă cu uă infamie atât de négră, dându-mă în circulare din gură în gură, și din scrisóre în scrisóre, încât fama ajunsse pînă în București.

Tăcerea mea de la Iuliú pînă la 15 Decembre o numiți grabă, și graba d-lui Ghica d'a eși din principele emigrației și țerreí, graba de ași divulga singur fapta, și a inventa fabule calomniatóre, aceea rogu-vé. cum o numiți? Cât pentru mine ar fi remas tăcută, ca multe altele, și accéstă faptă. Când însă începură a mă întreba Româní, și prin grai și prin inscrist, ce am făcut? a cătat a respunde, a cătat a nu mai voi sē fac parte în comitetu, pînă când nu se va descoperi adevérul. Mă întrebí să 'ți respunz, și dacá după atâtea strigéri morale, mă sfortí a respunde, grabă o numiți Dv. acésta? După care vocabular? După care morală? După care natură? A! fraților! Sunteți nedrepti sēn copii.

Frate, sē vé spui de unde vine desbinarea. Cereți de la mine o prudență ș'o răbdare ce am avutu, și Dv. nici odată nu v'ați socotit a o avea. Mișcările fraților, nu se fac cu un om dou; și dacá se fac cu mulți inșellepti iau cu binele mulțimea, și economisesc patimile, debilitățile umane. Dv. toți cu poporul întreg le ați ațâțat. De câte ori țerra, poporul a strigat din nenorocire numai un nume, d'atâtea ori s'a făcut câte o despărțire, și s'a răcit câte o inimă mai mult.

O popularitate ce se dete mai mult unor Eliade, Tell și Magheru, despărți óre-cum pe Golescí de acești trei; pentru ce acésta deosebire? O popularitate ce se dete apoi mai mult unuí Eliade, izolă pe acesta de frații și collegii seí, Catastrofa, nenorocirea, iar îi uní. Veniră la Brașov. Cine vé pusse a'mí propune să mă însărcinați numai pe mine și sē'mí dați toți acei 500 galbiní? Cine vé pusese să faceți acea dis-

tincție fatală, ce v'am observato de atunci și pe care pină a nu o sci eu, D. Tell o scia mai d'inainte, și D. Bălcescu s'eforța să'l facă a crede că vine de la mine? Pentru ce acéstă distincție anti-amicală și anti-democratică însuși? Căci cotiturile ru sunt nici odată bune mai vârtos unde domiună principele egalității.

Stetterăm în Paris. Eu firesce, pentru că scriu mai mult și v'am șcris câte odată, v'am comunicat părerea despre un fond de o gazetă, după cum am comunicato și la câ'i-va din Români din Paris. Cine vă pune după ce ați făcut subscripția, să'mi trimiteți acești bani pe numele și administrarea numai a mea și nu a comitetului întreg? Astfel se produc răcelele ast-fel se fac desbinările. Pentru că dacă ómenii cei de nimic cred că și ei sunt ceva, ómenii de omenie și consecuență de ce să nu crează? Cât de filosof să fie cineva, nu póte a nu fi rănit când se vede desconsiderat. Predicați cu gura unirea, și cu fapta nu faceți de cât să isolați obiectele ce credeți că le iubiți și le stimați. Nu trebuie în celle publice nici amor nici ură peste măsură. Păstrați-vă amorul cu amicită în parte; acell amor ce mi'l arată copilul, soția, amanta, fratele, amicul, mă supune de recunoștință; nu poci însă a mă opri d'al considera ca un foc ce mă arde când voi să ess din egoism, și să judic ca filosof cauza causei.

Ástea sunt causele răceleii și desbinărilor; nu că dórá'mi aú arătat ceva collegii mei, pentru că sunt îndestul de delicați, mai presus póte de rivalitățile femeesci; însă ómeni sunt; și dacă ei au fost și sunt delicați a nu arăta rivalitate, cred că s'ar cuveni a se vedea o asemenea delicatete și prudentă și din partea celor lalți, spre a nu se arăta cu distincții.

Am observat încă în scrisorile ce ni s'au trimis din Brussa, în desbaterile ce s'au făcut, și în partea ce ne luară mulți din amicită, că se face panegiricul lui

Eliade cu atâta entusiasm, apoi al lui Tell asemenea cu acelaș entusiasm, și când vine la Golești, se trece repede câte-va vorbe, și se uită singura faptă ce nici un Român n'a făcuto; a se espune înaintea mișcării a brava un Gavern, și tótă proprietărima, dăruind claca și făcând pe sēteni proprietari, și pe țigani liberi proprietari, Astea, când se fac și se vorbesc cu entusiasm despre alții, adduc răcélă, și sémănă cotterii, tarafuri.

Eu, zeu, nu mă mir de ce din Golești s'au răcit asupra mea; mă mir cum unii mai pot să facă ăausă comună cu cei ce preferă a mă distinge.

Judică bine ca om, frate; și că om ce studie; și cred că vei afla juste observațiile melle.

A revedere! Salutare și frăție. (1)

Eliade

Aceste observații le fac dumitale, ca unui din cei matori și înțelepți; utilisésă-le, și nu le divulga. Aratăle și d-lui Zossima.

No. 2.

Eliade către Negulici

1850 Febr. 14/26 Paris

Iubitul meu Donn

Am priimit scrisórea din Ianuarie, cum și celle scrise din partea tuturor. Imi pare bine cum ai lucrat și ai nivelat multe pe principele egalității. Věz ca ai simțit scrisórea mea, și pe acelleași cuvinte imi faci și D-ta observațiile asupra greșelelor mele. Alle melle mărturisesc, și așa ne putem îndrepta; pe ale altora însa nu pot să le iau asupră'mi; căcă e o nedreptate către mine însumi, și eu sunt un individ, un om,

(1) Originalul îl poscdă D. Al. Cristofi.

Am greșit de m'am adresat la unii și am uitat pe alții; însă nu astfel, ci îi am uitat. Nu știu copie după scrisorile, căci n'am timp, și nici nu știu pe cine am uitat. Asemenea greșele însă sunt mari în principul bătrîn și putred când mulți căta favoarea unuia; iar nu în principul nostru și al lui Dumnezeu, când unul se cuvine a căta favoarea multora. Uetul lumii în țară îmi făcu înemic și addusse desbinări. Distingeții mai în urmă răciră pe alți, și nu știu dacă pînă în capăt vor remânea G.....i (1) cu noi. Nu le am greșit nimic, nu ne-au greșit nimic; însă n'ar perde lumea nimic de ar muri amicul tău. Va veni și ora aceea, și va scăpa lumea de mine și de multele'mi vechieri.

Despre broșură seü *Mémoire Justificatif*, etă cum e lucru; când am ajuns în Paris era făcut; se pusese și sub tipar; la ultima seanță am apucat, când am putut, în ce era netipărit, se facem a se scôte câte-va espressii tari asupra Turciei, ce le susține Rosetti și Compania.

Eü n'am subscris pe nimeni de cât pe mine, pentru că nu am cutezat să iaü ast drept. Mulți din cei subscriși s'aü supărat, ca dreptul, ca D. Aristia. Au oameni copii, soții averi în țeră, unde ardü a se renturna; și acea subsemnătură le agravă reul. Eată și causa cum s'aü subscris mai mulți, cum le' aü venit în minte.

Protestul căta să se dea în numele țereei, ca să aibă o putere cam formala; căta să'lü subscirie alleși odată ai țerrei; cugetul le era să derapene acel chipu de legalitate; noi o vedem și a o apăra deveniam ridiculi; semăna băbărie la mirü; șoptia ómenü. A. Golesecu negru, cum mi se pare mie și lui Tell, pusse pe lângă numele nóstre și altele câte îi veni în minte, numai se fie el ceva, și nu Locotenența. Acelü mémoire

(1) Negreșit, Goleseci,

séu protestū ânsé e una cu nimica: căci, sunt ómeni ce își négă numele, și vor și protesta la timp. Astfel făcu politicii noastre. Nicī o hârtie nu le e valabilă. De pomenim ânsé în relația demissiei nóstre și de dânsul, este că relația e din partea a trei, iar nu a unia. Nicolache a luat parte la facerea acellui mémoire (cum) și Stefan; și căta a se vorbi și despre dânsul.

Fă frate, cum noi cei mai maturi să remânem căi suntem de aceleași principe, trași d'oparte din jucăriile copillăresci, toți simpli emigrați. Astupați-vé urechile, numai cercetați ce facú cei l-alți, nu le mai comunicați ce faceți; să înceteze certele. Ne scriu și ne cunóscem.

Nu v'am respunsú collectif din partea a câtor trei, ca să înceteđe corespondința formală. Unul singur către unul séu către toți ai noștri, am aflat mai de cuviință. Așa se adresa și Apostolii în sárăcia și frăția lor:

«*Fiiulle Timothei, séu fraților!*»

Citiți cu luare aminte foițele de gazette ce vă trimiț; voi urma astfel. Vă voi fi agent vă voi însciința despre tot ce fac la timp. (1)

A revedere! Salutare și frăție.

I. Eliade.

No. 3.

Eliade către Negulici.

1850 Sept. 27.—Paris

Amantul meu Domi,

Am priimit scrisórea D-le din 14 Aug. Véd, frate, că toți mē credeți plecat, și din asta mi s'a făcut o mare amestecătură, întocmai ca Dumitale. Peste 40 de zile n'am luat scrisori de la mimeni. D-ta ai rupt piedica. Sci, frate, că amicii din Brussa subscrisesseră

(1) Originalul la D. Hristofi.

1500 lei pentru D. Tell și mine. Din baniș aștia n'am p̄iimit de cât în ajunul plecării D-v. 700 fr. din care am dat 500. Pe speranța celorlalți ce era să 'mī vie, socotind câte 750 lei pe lună, m'am angajat la cheltue pentru Români. 'Tam abonat pe al doilea trimestru la *Semaine*; am luat asupra'mī tipărirea broșurei lui Real, care m'a costat 500 fr. cu lithografia am împuternicit *Ligua*, am pus sub tipar *impresiile unui Pro:crisu*, tôte; adică am hotărît ca orî ce 'mi aū offerit Româniș pentru mîncare, să întore înapoi cu ostentelă și cu publicații pentru Români. Astea toate, ca alte cheltue de porturi de scrisori și de broșure, m'aū băgat în datorii mari; pentru mine, un individ ânsē, nu trec peste suma banilor promiși, câte 750 fr. pe lună.

Réal a pismuit pe Carpentier, a avut să 'l încurce cu poliția, să 'l facă a cede *Ligua*, vĕdĕnd că are dreptate Carpentier, și că cestălalt semănă a mușar, cu ast-fel de purtări și amenințări; și mai vîrtos că prin *Gazetta Le Credit* 'mī a divulgat cu finețe numele, că sunt autorul Protectoratului; cum iar cu finețe s'a încercat a divulga că D. Tell ar fi autorul unei scrisori din Atena. M'am destăcut de dînsul M'a tras la judecată; s'a făcut însă de rîs. Artistul Etex l'a dat afară. Fauvety numai pôte să 'l vađă. Eu ânsē a trebuiț să plătesc tôte datorile pe la gazette și tipografii din baniș ce'mī a trimis nevasta, a plăti la birt mîncarea și a pleca. Am rĕmas fără bani, pentru că cei din Brussa, cređĕndu-mĕ plecat, nu'mī aū trimes baniș promiși.

Am scris o scrisore D-lui Tell, unde îi vorbesc de multe. Când îl vei vedea 'l o va citi.

Aci s'aū adunat Româniș, unde aū luat parte și Goleșciș, și aū ales un Comitet de trei, D. Brătianu, Balcescu (N.) și Mălinescu. Eu și Grădișteanu, și câ'i va de peste apă, nu s'aū dus la alegere. Astăđi audū că

s'au desbinat. Protesteađa cei mai mulți, și nu vor să'i recunoscă; numindu'i dictatori.

N'am vrut să trimit D-lui Tell la Athena cöllele astea din *Proscrisul călători*, socotind să nu'i facă vre o bellea. I le trimit prin D-ta. Citesce-le, și te rogă fă ca să'i intre în mână.

În urma descoperirei complotului ⁽¹⁾ Mavru-Câmpinescu ⁽²⁾ din Bucuresci, s'a descoperit că spre munte făcea propagadă cu numele lui Stefan; și Achmet-Efendi, comisarul din Bucuresci, scria lui Sefeli că în județele despre Dunăre se făcea propagada în numele meu, ȃicând că sunt în Bulgaria cu rebeliă. Achmet întrebă pe Sefeli unde mă aflu eu?

Am făcut astă scrisore către Români, și am trimiso în țearră.

Te sărut (și) te înbrățișez ⁽³⁾
A revedere.

I. Eliade

Sărută pe D.D. Christofi și Duca în locul meu.

Scrie la Români să'mi trimită bani. Nu v'am mai abonat nici la *Pressa* nici la *Semaine*, că n'am bani.

No. 4

Eliade către Negulici ⁽⁴⁾

fără dată ⁽⁵⁾

Scumpul meu Domn,

Am priimit cu mulțumire rindurile Dumitale pe scrisorea cumnatului meu Costache. Am văđut câte imi scrii despre bani din Brussa. Eă, frate, n'am nici o pretenție. Când mi s'au promis acești bani nu 'i am refusat, pentru ca era de la ómenī ce professa acelleași

(1) Ce complot? Ar fi trebuit să producă probe.

(2) Neğreșit, Campineanu.

(3) Originalul la D. Hristofi.

(4) D'asupra acestei scrisori se citeste aceste cuvinte, scrise cu creionul de D. Hristofi:

«Acéstă scrisore a provocat raspunsul lui Negulici, care s'a publicat» în *Românul* (No. 22 pe 1860).

[5] Din raspunsul lui Negulici ce urmésă, acéstă epistolă trebuie se fie dupē la începutul anului 1851.

EDIT.

principe ca mine, și pentru cari așa fi făcut și eu ce au făcut și ei pentru mine. Am dis că'i primesc pentru hrană, și 'i am destinat pentru cauză ; pe speranța lor am intrat în datorii ce nu le pot plăti acum, și stau de facu alte datorii, pînă să pot pleca a mă vedea odată cu copii. De s'au lăsat omeni de cuvîntu, séu daca fie care are cuvintele selle de a se lăsa, eu nu pretindu nimic; atâta spui că câți bani mi s'au trimis, întreit am cheltuit eu pentru ca să cunoscă lumea ceva patria noastră, iar nu patrioții. De eram om mai vanu, puteam tipări mai ânteu istoria revoluției, care în orî ce pagine, orî cine va scrie, cată să dea cu nasu de mine, orî să mă laude orî să mă înjure.

Am publicat Protectoratul, Constituția, articole în gazette, Impresiile unui pröscris, broșura lui Réal, unde nu se vorbește de cât de Romanie, de drepturile, datinele și pătirile ei. Am cheltuit în două căllătorii la Londra, nu boieresce ca alții, ci apostolesce ; ânsé fie care căllătorie a costat, și ducerile melle își vor da efectele.

Să nu cređi, frate, că am fost vre odată dificil a auđi adevêrul ; și acum sunt și mai applicat a'l auđi cu bucurie. De ce să nu ni'l spuie amicii, și să'l as-teptăm de la inamicii ? Nu 'mî a plăcut ânsé demoralizația, urîta deprindere de a numi adevêru când îi pomenesce cineva de soție și de mumă, și de tot ce se cuvine a venera ș'a protege în lume. Sunt omeni cari, daca au încinsu sabia spre a se batte cu inamicii patriei, cred că au dreptul a se apuca la luptă dréptă cu femeile. Nu'i am lăsat să se întinđă pînă acolo; nu că dóră femeea, ca parte debilă și mai sacră, póte perde ceva din asemenea vorbe nesocotite, ci pentru că mie 'mî e rușine a numi frați asemenea omeni puțină la sufletu.

D'aci încolo mă cunoscî, am trăit împreună; 'mî ai spus câte ai socotit ; și 'ți am spus și eu asemenea.

Am văzut scrisoarea ce scrii D-lui Grădiștenu; să nu îți paie rău că'mi a arătat, pentru că omul mă cunoștea, și știe că vădând-o căuta să te stim mai mult; a vrut să facă un serviciu la doi amici. Am văzut într'ênsa un om mator și voitor de bine al meu. Am întrebat pe Grădiștenu să 'mi arate în ce m'am abătut, pentru că el îmi cunoștea și cugetele și viața, și veghierile mai bine; șeu că nu știe și el șeu că nu voiesce să'mi spue. Eu nu sunt, frate, om infailibil, și nici nu m'am dat de astfel; îmi cunosc singur multe abateri; însă comparându-mă cu capacitățile și mediocritățile Franței și altor emigrații, nu văd nicăiri nici ostenețele, nici sacrificiurile, nici umilința mea. De m'am umilit atât veț că am greșit; pentru că de facem ce fac Francesii și alți emigrați, era să fac a suna presa Parisului de mine; și sunând de mine suna de un om al României. N'am făcut, căci n'am vrut; și de voiți voi acum, veți vedea ce se face.

Eu m'am stricat cu Real pentru nisce rînduri ce a publicat în broșura lui în favoarea unei mame cu cinci copii de gât, ce l'am fost rugat cu stăruință a nu le publica.

Pleșoiianu îmi scrie și mă critică de epistola mea cu No. 1, ce am trimis în țară; și mă critică că paragraful 3, colona I-a, va să dică că eu am făcut revoluția!!; și că mă laud singur. De ași fi voit a mă lăuda, n'avem de cât a tipări mai întîiu istoria revoluției; n'avem de cât să mă duc șeu să pui pe cineva a se duce la redacția Dicționarului de bărbați iluștrii contemporani. Materie căuta aști ómeni.

Eu n'am scris acea scrisoare în țară de florile mărului, stînd pe saltea: este scrisă după descoperirea unui complot urdit de Ruși, și aruncat asupra oamenilor mișcării din 1848, și mai virtos asupra mea, ce mă dicea în Bulgaria, și asupra Golescului (ce) îl dicea în Transilvania. Acea scrisoare nu e apropos de bottea, e o apologie la o acușare gravă.

Când dice cineva din chiar senin că e *onest*, îți vine să nu'l crești; când e însă acusat că e fur sau tâlhar, dacă va omul să învedereze că e om onest, în toate apologiile este iertat a spune ceva din viața sa. Eu, că să arăt că nu putem fi nici instrumentul nici după (la dupe) Rușilor, am spus în câte-va rînduri ce am făcut în treizeci de ani.

De ereai acusat D-ta, erai să spui ce ai făcut D-ta. Pociu să faci în favoare sau pentru hatîrul unuia și altuia ca eu să nu fiu eu? Citesce, te rog, paragraful 3, colóna I-a, să vezi unde se vorbește acolo ceva de Revoluție, de cât de lucrările mele de 30 de ani?

Dacă ar judeca ómenii astfel câte citesc, și dacă ar pricepe astfel, numai este de mirare pentru ce au condamnat pe Socrate și pe Christ. Pentru ce să mai aștept eu injurii de la inamicii țerei, când frații ce se dic fi adevérați ai ei mă condamnă? și fie care cum îi vine. Cumnatu meu imi scrie că așa fi scris eu nisce scrisori la Brussa la Români din partea cealaltă!! Citesce'i scrisórea ce'i am respuns.

Istoria revoluției de se tipărea făcea un mare bine cauzei noastre, și nu ajungea să surprindă Russia buna credință a Europei. Apoi totă lumea scie revoluțiile Italiei, Germaniei, Ungariei; totă lumea a primit bucurosi și fanfaronade drept adevéruri; și principele unui popólu atât de înțelept și crestin ca al nostru, mișcarea lui, spiritul ce l'a mánat, niminea nu'l cunósce. Istoria, frate, e ca și un tablou istoric. Poți depinge un tablou istoric fără personaje? Poți face o dramă fără actori? Bine am făcuto? Unul dice că, în loc de nume propriu, să pui A. B. C... să fac algebră. Când am citit câte-va pasage, Pleșioianu s'a făcut foc, de ce să dic că în timpul reacției Olteniei s'a trimis Margheru, ca membru alú Guvernului provisoriu, guvernatoru al Olteniei și cap al ostirii; căci D. Pleșioianu n'a fost subalternul lui Magheru. Pociu eu, frate, să

schimb decretul (1) a fi altfel? Pociu face o eróre atât de sistematică, al căria efect să nu fie de cât ca să arăt că era cea mai mare anarhie în țără? că O'tonia se governa de doui șefi? Ca guvernator sciū că era Magheru. La câmpul lui Traian sciū că avea de cap pe Magheru ce dispoza și de pandurime, și de dorobanți, și de artilerie, și de regimentul pēdestrinei. Locotenența lui Magheru scria, Căimăcămia lui Cantacuzino lui Magheru scrise să desfacă câmpul, etc. Eu iubesc pe D. Pleșioianu, pôte mai mult de cât pe Maglieru; însă asemenea minciuni nu pociu spune. Devotamentul Pleșioianului, abnegația sa, energia, tôte le am văduț; este unul din începătorii revoluției, și capul unui regiment ce a susținut Constituția și ordinea, după ce a proclamat-o cu compania sa. Astea nu se ascund; însă nici nu pociu calomnia mișcarea că a fost anarhiă. Cadru istoriei este de un volum, mă mărginesc a spune fapte și documente. Unde vine ocrasia fie căru, spuiū cât bine aflu; însă nu pot consacra pentru fie care personagiu mai mult de cât iartă cadrul, bunul simț și opinia publica. Eu am scris de toți, nimeni de mine. Nu pociu însă cheltui și cu tipărirea pagineler ce se atinge de fie care; prin urmare am scris la toți câți au dreptul a trece în istorie că n'am nitat nimic din câte au făcut; însă tótă pagina costă franci în Paris; de vor trimite analogul, se vor tipări cum s'au scris; dacă nu, vor trece mai întrécăt mai în prescurtare, să facem loc documentelor și ómenilor ce pe tótă ziua era pe scenă. Bine séu rău, înbrăcați cu mantie albă séu în gheabă, legați sau cocoțați, închiși prin bordee séu duși cu trāsnete și plesnete, ca la basmu cu cocoșu roșu... Lamartine își spune și câte bucle blonde îi didese Dumnezeu, de semēna ca un Cupidon. Louis Blanc, Ledru Rollin, spun câte și mai câte; și dacă îi întrebă de ce scriu așa, îi

(1) Ar fi trebuit citat No. din Monitoru unde s'a tipărit.

’respund că tot omul e dator singur ași face un nume, și să nu aștepte de la alții; cum nu sunt alții datorți să’l îmbrace, asemenea nu sunt datorți nici a’i face numele. Să scrie dăr fie care pentru sine, a se apăra, a se înălța mai sus, a se face cunoscut, interesant, numai să nu spuie minciuni. Minciuni nu am spus; și din adevăruri am lăsat multe. Unde vorbesc de Eliade, este că nevoia mă face să pui pe actor pe scenă. Acum mă căesc că n’am spus toate. Starea câtă am avu to s’a dus ca pulberea; să ’mī las și numele în batjocora Rosoșilor și Sarsaililor, tuturor invidioșilor și nemiruțiilor, și nedușilor la Biserică. Rău am făcut de am lăsat. Cine scrie, să scrie, să nu ascundă istoria, să nu o prade, să n’o fure. Nu’mī au iertat frații nici propoziția D-tale cu a lui Rucăreanu și Duillie, când ’mī ați dīs să mă trimeteți și să’mī dați bani a veni să pledeț cauza; nu ’mī au iertat nici 1000 de franci ce a trimiso la trei inși pe numele meă, nici cei 2200 fr. ce ’i ați trimis tot pe numele meu; cum or să’mī icrte scrierile ce vorbesc singure de mine, fără a vorbi eu? Culpă însă nu e a mea, pentru că muncesc și nu mă preâmb lu. Cum creți D-ta că or sa’mī ierte rîndurile lui Réal, epistola No. 1 din țeră (1) când vorbesc ca mine, iar nu ca dênșii, iar nu cum ar fi dorit D-lor? De ’mī ar întorce fața toți, eu tot o să cuget ca mine; nu pociu cugeta cu capul altuia. Asta sunt; etern însă nu sunt, Voiu scăpa, și vor scăpa; de scrierile mele însă nu vor scăpa.

Salutare și frăție (2)

I. Eliade.

[1] Veți acea epistolă în broșura intitulată Epistole și acte ale oamenilor mișcării române din 1848, de I. Eliade. — Paris, tipografia lui Préve et C-nie — Strada I. Rousseau, 15.

(2) Originalul în epistola ce urmăsă îl posedă D. Al. Hristofi. Veți răspunsul lui Negulic, care urmăsă.

Negulici către Eliade

1851, Februarie 21-5.—Constantinopol.

Domnul meu

Răul ce cine-va însuși își face, nimeni nu poate să îl facă. Răul ce însuși îți faci, nimeni nu poate să îți facă. Calomniile rămân eu calomni, acușările rămân eu asemenea calomni; și cu cât unele și altele erau mai tari, cu atât amicii se strâng eu împrejurul d-tale și te apărau.

Am priimit scrisoarea d-tale spre răspuns la cele însemnate de mine în scrisoarea D-lui C. Alessandrescu și la scrisoarea mea că D. Grădișteanu, căruia îi mulțumesc că'ți a arătat'o; asta'mi era și intenția. Scrisorile democraților cată se fie așa cum să se pótă și publica.

Am văzut, cu o durere indefinissabilă, copriinderea scrisorii d-tale; și măcar că după ce'mi zici că, acum ai fi aplicat mai mult de cât tot déuna a auzi cu bucurie adevărul, mai aliez de la un amic, că nu ești infailibil, și nici că te-ai dat de ast-fel, te contrazici apoi, și te declarî de infailibil; zicând:

„De'mi ar întorče fața toți, eu tot o să cuget ea mine; nu poi cugeta cu capul altuia...» ; ceea ce semănă o sfidare și un congediu ce dai tuturor. Am însu o datorie de împlinit către mine, către Patrie și către d-ta: către mine, pentru că văzui că nu mă cunosc; către patrie, pentru că Patria are nevoie pînă de cel mai din urmă din fii ei, cu cât mai vârtos de d-ta; pentru că'ți sunt amic; și pentru că cum ăisei, reul ce singur îți faci, nimeni nu poate să îți facă.

Multe am să'ți spui, d-le Eliade; multe, cum de la nimeni pótă n'ai auzit nici vei auzi, afară numai pótă de la inemici; dér p'aceștia nu'i cređi; ău tóte că a-

visurile inemicilor sunt de multe ori cele mai favorabile pentru îndreptarea noastră, decât am ști a profita de elle. Am să'ți spuī cum î'ī faci reul ce 'ți'l faci. Dér, mai 'nainte de a'ī spune cum î'ī faci acest reu, cată se'ī spuī întâi cine sunt, ca sa știī cine 'ți vorbesce; căci imī mărturisescoī că nu mai cunoscute.

Eu mai ântâi sunt Român, prin urmare am amor propriu național. Multe nu sciu; Românul din nenorocire multe nu scie; dér sciu una și bună: o dreptate sântă și eternă.

Sunt democrat, prin urmare adevărat creștin. Principiile 'mī sunt: Dreptate-Frăție-Datorie; séu: „Fă altuia ceea ce ai voi se'ī faci și îie altul.“

Catre acéstă, mai sunt și amicul d-tale; să vezi însă ce fel de amic.

Sunt două feluri de amici, sau mai bine trei: unii cari ne linguesc și ne laudă tôte abaterile noastre din linia cea dréptă a virtuții și a principelor eterne de adevăr; tôte defectele noastre, tôte viciurile noastre, seu pentru că sunt ei singurī corupți, și prin urmare le plac, sau pentru că sunt negliobi și li se par perfecții, sau pentru că sunt perfidī și ne exploată, sau pentru că sunt fanatisați și orbiți de vr'un merit ôre care. Aceștia sunt mai rei de cât ciurma, și din nenorocire aceștia sunt cei mai mulți la număr. Alți cari, de și recunosc cu durere greșalele sau patimile noastre, și ar vrea pôte să'si dea viața pentru îndreptarea noastră dar stima profundă ce au pentru niscai merite eminente ce se întâmpla se avem, și o temere pôte rău cugetată, nu cum-va observațiile lor, în loc se producă un bine, se aibă un rezultat și mai reu, îi fac îndulgenți, și'ī împedică de a ni le face canoscute; sau și de ni le arată nu ni le combat, nu ni le condamnă. Pe acestia îi pui în categorie mamelor care, prin prea mult amor, își fac nenorociți pe copii lor.

Sunt alți cari, cu cât vor descoperi în amicul lor

vre un merit mai sus de comun, niscăi sentimente generose, o credință, un adevăr, (de care ei-însuși se fie fanatizați), unite cu capacitate de a le susține cu demnitate, prin vorbă prin pană, etc. și de se va întâmpla apoi ca acest amic să-și ia și sarcina de a fi apóstulu' acellei credințe, acellui adevăr, și a le susține și prin fapte, cu atât aceștia sunt implacabili și neertători la abaterea de la principele acesteia credințe, acestui adevăr. Sunt implacabili, ăic; pentru că atunci acest barbat nu mai este al seu, ci al principelor al căror apostol s'a făcut. Eu numai p'aceștia îi numesc amici adevărați; și în adevăr, cererile lor nu sunt numai în favoarea acellei credințe comune, dar și în favoarea și chiar în gloria personală a amicului lor.

Eu, D-l meu, sunt din numărul acestor fel de amic. Ca ast fel de amic, te-am iubit, te-am stimat, te-am respectat, te-am venerat chiar, pentru meritele D-téle și pentru că consideram în D-ta demnul, apostol al credinței melle, al credinței nației melle, și gloria ei viitoare. Când ênsă am văăut abateri cari anunciază patimele cele mai deplorabile, abateri de la linia cea dréptă a virtuții de democrat; abateri în fine care pot se fac réu causei, și se'ți inegréscă numele de care, ca Română, eram mândru, gelos, și care nume acum nu este numai al D-téle; și mai mai alles când am văăut scrisoarea D-téle. o! atunci, atunci o mânie sacră a coprins sufletul meu.... și 'mă am ăis: «Că se 'mă împlinesc datoria de amic adevărat; și conform cu sentimentele melle de român și cu religia mea de democrat, cat, se'l trag după rîpă prăpastei unde ved că a căăut; se'l apuc din tóte puterile, se'l apuc cu un braț viguros, chiar de'i ași rupe brațul de care 'l voi apuca! Asta voi se fac prin această scrisoară, De voi reuși în acéstă grea întreprindere, va fi un mare bine; de nu voi reuși cel puțin înmă va fi consciința liniștită că 'mă am împlinit o dăăoria sacră, Dér că

să nu 'Ńi par prea aspru, prea din topor, și fiind că am se intru în mai multe amanunte, cată se'Ńi mai spuŃi că, până la priimirea acesteŃi scrisorŃi, adică pŃnă când te credem apostol, nu numai al suzeranităŃii PorŃii și al autonomiei țerei, dăr și al doctrinei lui Christ; căci fără acéstă, singurul adevăr etern și fecund, total este miserie, totul este minciună,—credem și abaterile D-téle de la acéstă doctrină numai ca niște abaterŃi din scăpare din vedere; și le scuzam, đicându-'mŃi: «om fără óre care imperfecŃiŃii, fără óre care debilitaŃi, este forte rar!» Și 'mŃi mai đicem: D. Eliade și le rescumpără, și le acoperă cu prisos prin celle lalte calităŃi eminente ce posedă. De la scrisóre încócŃi ânsă, tóte 'și aŃ luat o altă culóre, un alt aspect; tóte se esplică alt fel.

Scrisórea D-tale, D-l meu, este o professie de credinŃă, de care sufletul fie-căruŃi amic și patriot adevărat, și cu abnegaŃie democrat, cată se se revolte, și se o respingă din tóte puterile, și se o condămne ca pe o profesiune de credinŃă diametral oppusă cu principele democratului și pe care resumŃi în aceste vrobe: «a scrie dăr fie-care pentru sine, „a se apăra, a se înălŃa mai sus, a se face cunoscut, interessant; numai „a nu spune minciunŃi.“ care va se đică, egoismul pe față! plapoma pe față! Ce! ast fel au fost principele D-tale? Ce! numai o ambiŃie bassă și vulgară, care caută numai egoismul, renumele, onorŃi, sgomot, avantagiuri, resplăŃi, au fost și sunt forŃa motrice a faptelor D-tale? iar nu ambiŃia aceea nobilă, înaltă, care caută numai binele pentru că este bine? Ce! Asta este doctorina lui Christ, a Aposturilor? Asta este doctorina democraŃilor?...» A serie fie-care pentu sine, a se apăra, a se înălŃa mai sus, a se face cunoscut, interesant etc. etc. Vai! ce am ajuns se vęđ! Si de la cine?... Au dóră n'ai citit, séu au dóră ai uitat đivŃinul discurs de pe munte, D-ta care đici că ne-ai

explicat Evangelia? Vai! ce revelație înfiorătoare! ce desillusionare penibilă!... Cu cât citesc și recitesc scrisoarea D-tale, cu atât mă înfloresc mai mult și mă desesper; și cu atât sufletul meu încercă o anevoință mare și durerosă de a crede a fi scrisă de mână'ți, și în stare-ți normală!... Vai! acum cred că ar fi dăș și ai fi scris ca D-na Eliade să se ocupe numai de interesele D-văstră particulare; și acum îmi explică cum de nu s'a făcut nimic și pentru familia D lui Tell nici pentru D-ni Golești... Vai! acum văd și 'mă explic pentru ce stăruiești D-ta cu atâta ardoare pentru tipărirea *Istoriei Revoluținnet*! Pentru case puține personaje pe scenă, după cum dăci, și jufifica'ia 'ți este prea naturală și logică: tabloū sau dramă fără personaje nu se poate, Vai! acum îmi explică pentru ce atâtea laude de fapte mai pre sus de adevărū, și atâtea plângerī de sacrificiuri incalculabile!..... Dar ce! aū dōră dintr'o istorie cu basmul cu cocoșu roșu, precum o numești singurū atătū de bine, cređi D-ta că va trage vr'un folos nenorocita nōstră Patrie? Si au dōră dintr'ast fel de laude și plângerī cređi D-ta că 'ți vei face un nume mare? Nu, D-l meu; nu! Eu crez cu totul din contra. Crez că se va dășconsidera și se va ridicularisa frumoșa mișcare a nației cu donchișonadele, fanfaronadele și miseriile nōstre; «cu mantaoa albă (pe care «acum 'mă o osplic), cu ghebă legați séu cocoțați, închiși «prin bordee, séu cu trăsnete și plesnete, ca la basmul cu «cocoșu roșu».

Ceea ce este necesariū se scie Europa, pentru ca, Russia se nu'i pōtă surprinde buna credin'ă, după cum dăci, este, în puține vorbe, drepturile ei; și e interesul pōte ênsuși și viitorul chiar al Europei ca aceste drepturi sē fie odată recunoscute și proclamate de intrēga Europă; câtū despre istoria mișcării, este destul pentru acum sé o cunoșcă Europa numai în genere: principele ei, spiritulū ei, tendința ei, frumusețea ei;

moralitatea, indulgența și înțelepciunea esemplară a poporului român în trei luni de exercițiu al suveranității lui; căci nu guvernul a ținut-o buna ordine, după cum dădea D-ta, nu știu acum în ce publicație; ellă nici n'avea mijloace; ci poporul a ținut-o. Guvernul și omenii revoluției au făcut multe greșeli, cari din vanitate și din ambiții personale, cari din puținătate de suflet, cari din necapacitate și nepătrundere, cari apoi și din rea credință și din arrières-pensées; numai poporul singur, care nu era mișcat de nici o patimă, nu a comis nici o greșeală; ellă încă a întors pe guvernă la datoriile lui în mai multe rânduri; și a căutat a-i da putere din puterea lui morală, și credință din credință lui în bine; într'un cuvânt, ellă 'și a susținut mișcarea și proclamația într'un timp de trei luni, iară nu guvernul. Așa, să nu ne înălțăm pe noi, nu; se nu căutăm a ne face pe noi interesanți printr'o istorie ca basmul cu cocoșu roșu; ci să căutăm din contra, cu o abnegație completă despre noi, a înălța numai pe nație și drepturile ei, și a o face interesantă, ca în Protectorat, în Explicația constituției, în parte din Impresii, (căci numai o colă am vădută) etc. și în Questions économiques, în Viitorul României și în a doua epistolă către Stirbeiu; afară, se înțelege, de abaterea de la principiile politice de astăzi, despre care ai vădută ce opinie am. Asta este adevărata noastră misiune, de adevărați apostoli, de adevărați democrați și patrioți, pe urmă, să nu luăm totu meritul nației și se'lu punem asupra noastră; să nu facem din ea o turmă de vite, și să ne dăm numai pe noi de omeni; căci vai de nația care va avea a număra numai un om său doi! Faptele noastre vorbesc, și vor vorbi singure; nu e necesariu să mai vorbim și să ne lăudăm noi înșine. Assemenea să facem și cu sacrificiile noastre; patria recunoscătoare le cunoște, le va trece la registrul ei; Posteritatea

va pune pe fie-care la locul seü; së nu ne fiã témã, și së ne amãgim a crede cã ea ne va însemna locul dupã laudele ce ne vom face noi-înș'ine, macar ori câtu da încã cate ni le-am face; ci numai dupa faptele nôstre, ce vor rămânea dupã noi, și care nu se perdu, nu se ascundü. Së credem ênce din contra, ca laudele și csagerațiile nôstre potü së ne scobóre mai josü de locul ce în adevëru amü meritatü. Ai face mai bine, de vei avea mijlóce, și ai fi făcutü de o mie de ori mai bine, ca se fi tipãritü urmarea la *Ruga dominecalã*, atãtü pentru D-ta câtü și pentru nașie, în locul *broșurei lui Réal*, cu care 'i ai făcutü atãta reu, dupã câte auđü, cá êncã n'am vëđut'o, și nici unu bine pentru cașã, seü prea puținü.

Dëru, ca să fiü mai elar, cãci acësta'mi am propusu într'acëstã scrisóre, së nu cređi cã Posteritatea va mësura înãlțimea locului D-tale în istorie dupa lungimea listei averii de 2 milióne ce đici cã ai sacrificat, nici îi va face pedestalul din câte đici în epistola No. 1, partea I-a, cã singuru ai făcut, ai creatü și ai proclamatü; ci din câte va afla cã în adevëru ai făcutü, ai contribuitü a se crea, seü ai urmatü ceea ce alii au începutü; pentru cã nimicü nu se perde, ori câtü de multü ar fi arsü seü ar fi devastatü focul și vandalismul Casacului, dupã cum đici c'au făcut.— Adevëru, adevër îi spuiü; nimeni nu putea să'ți facã rëul ce singuru 'ți ai făcutü printr'acësta!.. Ce! au dörã era nevoie de o mare filosofie seü pãtrundere de a cugeta și a crede, cã póte cine-va, ce đicü? cã póte patria ea-ênsăși nu o së le cređã așa ad-litteram pe tóte; ci o se cerceteze, ca së fie dréptã în resplãtirile ei; și cã, cu câtü te va afla depãrtatü de adevëru în paguba ei și a altorü fi ai ei, îndoitü pe atãtü o së perđi în recunoscința ei. Greü era óre d'a cugeta cã lumea o së se întrebe; care și unde suntü,

și cându s'au publicatū acele atâtea și atâtea opere, scolastice, filosofice, literatură dicționarulū, explicația Evangheliei, etc. etc? în fine acelle care de totū felul iaū titlul de literatura română, create de D. Eliade, precum ênsuși ȕicî în lista Je avere ce reclamî?

Pretutindinea și la orî ce ocașie, nu înceteȕi de a spune noă și lumiî sacrificiurile ce ai făcut pentru cauza; și acéstă, după principiile D-tale negreșit, ca să te faci interesant, se tragi tótă băgarea de sémă numai asupra D-tale; și ai fi reușit bine; pentru, că de și nu e nimenî care se nu fi sacrificat mai mult sau mai pușin, unî mult pușin cât au avut, alți după întâmplare, nimenî însă nu 'ți a facuto contra greutate în acéstă, nici chiar înemicî D-tale. Apoi de ce nu voiste încaî se aibi în adevêr și meritul sacrificiulū? De ce, pe dealtă parte, 'ți cerî sacrificiu înapoi? și acum încă!.. de ce să dai ocașie lui Știrbei să respunză atât de frumos? „Dacă d. Eliade a făcut atâta bine națicî sêlle, precum arată, de și noi nu cunôscem, nu credem că acum D-lui se voiască a «lipsi pe sâracul și vêduva de pâine dintr'o ȕi; cu tôte acestea d-lui să trimită un om etc. etc.» Și de ce ȕai și nației trista și durerôsa ocașie să cugete că rădicarea crucî D-téle a fost numai pentru plapomă, și altă dată nu te mai créȕă nici pe D-ta nici pe alții? Vezî acum cât reu ai făcut cu acéstă reclamație nesocotită, și D-téle și causer?

Eu nu zic că, în calitate de apostol să nu'ți fi mai păsșat, se nu'ți fi mai addus aminte de numerôsa d-tale familie, după cum zice Christ. Eu zic că, în calitate de emigrat, amic al Porȕii și mai alles recunoscut de membru al guvernului provisoriu, 'ți era iertat a cere de la dânsa ospitalitate chiar princiară pentru familia D-téle; ce i s'a și dat; dar numai despăgubire nu, și iar nu; asta este o monstruositate fără esemplu în istoria, cellor ce'și au ridicat crucea pentru principe.

Fie-care, ori ce a sacrificat, a sacrificat sentimentelor lui, convingerii lui conștiinței lui, de la sentimentul lui, de la convingerea lui, de la conștiința lui dar iar nu de la alt-cine-va, cată se aștepte resplătirea despăgubirea.—Ori care sacrifică sentimentelor se, de o dată cu sacrificiu își are și resplată: resplata aceea pe care nimeni nu poate se'i o impute, nimeni nu poate se'i o conteste; o resplată dulce, cerescă! Numai acelle care a sacrificat vre unei patime, și nu i s'a indestulat patima, acella se află în pagubă: pentru că acella dă ca să ie, iar nu ca să își plătească datoria. Ferice d'ei care își împlinesce datoria: acella tot d'una se află în câștig.—In fine, ce se mai vorbim d'atâtea sacrificiuri? Au crezi D-ta că lumea nu scie mai anume ce ai perdut, ce pagube ai avut? D'aceea iarăși îți mai repet, mare reu 'ți ai făcut cu acea listă a averii pierdute, pentru cari ceri 2 milioane lei!.....Ași dori se reușezi însă; că atunci sunt sigur că și cei mai afurisiți reacționari își vor ridica crucea.

Din prea modesta apologie ce'ți faci în epistolă cu No. 1, și în biografia alăturată la lista de despăgubire (dici prea modestă, fiind că singur 'mă spui în scrisoarea D-tale că încă nu le-ai pus pe toate, și te căesci), vedurăm, și vede totă lumea curat, că România n'a fost, nu este, nici mai mult nici mai puțin, de cât un popor de sclavi în stare de vite, cu un singur cap cugetător; cum am dice, Moise cu poporu israelit în desert. Ei bine! acest popor român, fără trecut, fără limbă etc, precum dice și Mărirea sa Țarul, și a căruși existență morală, politică, literară, limbară (de poci dice așa) și națională etc. etc. începe numai de la D-ta și prin d-ta, avu și ell odată un moment de o luciditate norocită; împlini și ell o faptă din celle mai interesante și mai picante, prin caracterul și nouțtea ei, în analele națiunilor.

Pe când Locotenența și toți ómenii Revoluției se preparau a fugi pentru ultima óră din 'naintea armatelor streine, iar poporul resignat a mai sufferi din nou jugul Tiraniei, pe care acum îl vedea înaintand în vârful lancei Cosacului, la umbra Semilunei, popo-lul sta gata pentru orí ce supliciu, fără nici o spe-ranță, fără nici un mijloc de mântuire pentru sacrele lui drepturi; în loc d'a se lăsa a crede pe inemicii cari 'i spunéu că cauza deluviului de sufferințe ce ve-nia se 'l ínece era acei amăgitori cu proclamația lor, acei brigandí cari au mai fugit odată, și că unii vor fugi ș'acum, lăsându-l pe ell în nevoie, ell din contra adducându'și aminte infernala calomnie ce manifestul Țarului pussesse asupra lui, dícând că proclamația Ro-mânilor a eșit „numai din 2—3 capete esaltate, iar ell, popo-lul, care se „bucură în pace și în recunoscința de bine facerile Regulamentului, este numai victima a-celor câți-va impostori,» uită totul, și mai simte într'a-ces-te momente supreme de cât arsătura acestei infe-rări infame, și necesitatea de a se curăți de dânsa cu orí ce preț; căci vedea că e de mórte. Atundí a-cest popo-lu—angel, dér abject, după D-ta, însufletit de acelaș sentiment național, și înflăcărat de aceeași schinteie divină, de la o margine până la alta a Ro-mâniei, pe piețele tuturor capitalelor, tuturor burgu-rilor, tuturor ștatelor, depin tóte văile, dupe toate vârfulile Carpașilor, dette lumii în mirare, reacției plá-lite, spontaneu, ca un singur om, spectacolul cell mai fremos, și proba cea mai stă-lucită de consciința dem-nității lui individuale, că proclamația lui este chiar espressia voinței lui, emanată de la ell; și că Țarul minte.

Ce era?—Cartea organică a slaviei, a păcatului, ardea prin mâna poporului, și sub anatemele lui, al-lătura cu biciul. Pe când voi emigrați, cenșă aces-tei cărți și a biciului încă era caldă și fumul lor v'a

urmat până departe de pământul Patriei, ca se va adducă aminte că legea infernalului nu mai există pe pământul României; și că poporul Român vă așteaptă cu noua lege a adevărului.

Ei bine! această faptă atât de măreță, această faptă de care tot Europa, de nu ar fi fost reacționară pe atunci, ar fi resunat de laudele ei; această faptă atât de demnă d'a ilustra penellul pictorului și pana poetului; această faptă în fine, a căria suvenire și tradiție în inima Românului va fi fecundă în fapte mari... o! orbirea orbirii! o! patimă a patimei! după ce fu cât-va timp uitată, ca ori ce faptă a căria sorginte se astupă de mână de fer a violenței, fu în fine rechiămată de D-ta ca se o anunți lumii și României, calomniată și prostituată, numind'o *faptă rusescă*, defăimând cu acesta calomnie și naștea intrégă!

Am vădut, D-l meu, cuvintele și argumentele ce 'ți dai spre justificația acestei calomnii; dăr, de! nu se trec la toți; și naștea, căria nimic nu'i mai lăsați, și o făcuși instrument russ, când va putea vorbi, greșit și va cere scoteala.

Dăr decă ai aflat de cuviință se calomn'edi ast-fel arderea Regulamentului și a Arhondologiei, spre a te face pôte plăcut cui-va (de și nimeni nu mai cugătă acum după doi ani la această ardere) apoi făceti mai bine și mai cu folos să fi început ântaiul de la proclamație: căci ea este cauza causei; pe ea se băsésă acușajile Țarului; din cauza ei s'a vădut martirismul din Siberia pe pământul nostru, iar nu din cauza arderii Regulamentului. Ardere prin foc a fost numai o consecuință a arderii cu trei luni mai înainte prin proclamație, și nu s'a făcut de cât ca să confirme proclamația, prin punere pe dânsa a 2 milioane și jumătate de subsemnături de foc, ca să lumineze pe Europa și mai bine supra voinței și drepturilor Românului, exprimate într'ânsa, asupra gradului de liber-

tate ce merită și asupra minciunei Despotului moscovit. Ai defăimat documentul; cu toate acestea, datu'ți a D-tale Nația voie ca să defaimi, în numele ei, o faptă pe care a împlinit-o numai ea, și în contra voinței D-tale, care ȳicî acum că ai fost, împreună cu colegii D-tale, în stare c'o și mutileȳi ca să salvî Regulamentul? Spusu'ȳi-a ea ȳre acum, spusu'ȳi-a cine-va măcar din bravii martiri, că se caește de arderea Regulamentului, și că renunță de a mai avea gloria acestei fapte de fericită memorie? În fine, decă arderea Regulamentului este faptă russă, apoi și proclamația este o faptă russă.

De veȳi recunȳșce d'érũ că nu ai făcut bine, nu ȳicũ pentru altũ cine-va, ci pentru Nație, de datoria D-tale ar fi ca însuȳi se redigĩ un articol în contra acestei calomnii; d'érũ călduros, și demnũ totũ de o datã și de reputația unei asemenea defăimãri, și de pana D-téle. Proclamația și arderea Regulamentului sunt corolari și solidariĩ una pentru alta; despãrȳindu-le una de alta, și ȳicãnd că țerra astã-ȳi suferi din cauza arderii Regulamentului, iar nu dintr'a Proclamației, atunci arderea Regulamentului este fapta cea mai importantã și mai naȳionalã, ierũ nu Proclamația. ȳicĩ ênsã că iniȳiativa arderii a venitũ de la agenȳii ruși, n'o priimescũ; d'ér, fie! apoi și iniȳiativa revoluȳiei a venit tot de la agenȳii ruși, dupã cum ênșuși o ȳicĩ; nația ênsã profitã de dãnsa și o făcu naȳionalã, și o făcu romãnã. Astũ-felũ a făcutũ nația și cu iniȳiativa arderii Regulamentului, decã ȳicĩ că iniȳiativa a fost russă. Cui pare reũ de arderea regulamentului, sã nu'ũ plãngã; Pitarulũ Cachalechi sã trãiascã; s'a retipãrit în miș de esemplare. Sã șȳii ênsã că la prima ocașie, Romãnul iar îl va arde.

Aproposito de faimosã istorie cu basmul cu cocosu roșu, de faptele D-téle, și de fidelitatea istoricului, ȳicĩ, în urma passagiului raportatũ mai sus; «min-

ciunî n'am spusă... «Cine scrie, să scrie, se nu ascundă istoria, sé nu o prade, «să nu o fure». Recunoscă adevărul frassului din urmă; este una din primele condiții alle istoricului; nu înțelegă însă, afară de ceea ce s'atinge de D-ta, și afară decâtă ai fi fostu a totu vedoru, séu vei fi a totu stiitoru, nu înțelegă, dîcî, cum vei putea împlini din Paris acéstă condiție de fidelitate în istorie. Iar câtu despre batjocurile Rosșilor, Sarsaililor etc, etc. dîc că nu înțeleg ce amestic an eî cu istoria ce vrei să scrii? In fine, vrei să nu se lipească de D-ta batjocurile lor, care cred că cată se fie asupra politiceî, asupra patriotismului? fîi tot déna, în fapte și în scris, și în totul, măi presns de eî. Astfel filosoful, omul mare, își răs-bună. Dîcî că: «Eu m'am stricat cu D. Real pentru «nisce rînduri ce a publicat în broșura lui, în favórea unei mame cu cinci copii de gât.....» Ai uitat ênsă că altă dată ne-ai spus că te-ai stricat cu ell din ca-usă de banî (1). In alt loc dîcî, spre susținerea principului d'a se lènda pe sine: „Lamartine își spune și câte bucle blonde îi dedese D-șeu de semăna ca un Cupidon; Louis-Blanc, Ledru Rolin spun câte și niaî „câte; și decâtă îi întrebî de ce scriu așa, îi respund „că tot omul e dator singlar așa face un nume....“ „Lamartine, da; dér îi cunósce lumea și inima cât îi este de pestriță; iar Louis-Blanc și Ledru-Rolin nu sciu să se fi coborât la asemenea copilării. Să dîcem ênsă că și aceștia ar fi căzut în asemenea păcate; apoi au doră pe nisce asemenea păcătoși cată se 'i ieî D-ta de model, în locul lui Christ, Socrate, Agelisas, etc, etc? Bine! D-ta óre țîi un assminea limbagiú? Și mie mi 'l țîi? Rêu m'ái cunoscut! Ce dîc! reu îți cunosci secolul și nația!

La justificația ce 'ți faci în contra criticeî D-lui Pleșoianul asupra epistolei D-téle cu No 1, despre

(1) Veđi epistola lui Eliade No. . . din acésti broșurá.

care am dis și eu vre o două trei vorbe mai sus, îți răspund că, spre a arăta că nu poți fi nici instrumentul nici după Rușilor, era foarte de prisos d'a arăta, nu ce ai făcut în trei-deci de ani, ci de a spune numai cele din partea a doua a acestei epistole, și care în adevăr sunt foarte bune și demne de pana D-tale. Biografia D-tale se o fi lăsat a'ți o face altul, la timpul ei; și aceea în adevăr, 'ți ar fi prins bine. Tot aproposito de acesta mai adaogi: «Dacă ar judica ómenii ast fel câte citesc, și déca ar pricepe ast fel, nu mai este de mi-rare pentru ce au condamnat pe Christ și pe Socrate.» La acesta socotesc destul a'ți răspunde numai în vre o două vorbe: asseminea comparații, crede-mă, se nu mai faci, că fac un mare reu celor ce aud; și au o reacție cu totul în defavórea D-téle.

Aproposito de ușioră și în trecăt critică ce 'ți făcém în scrisórea D-lui Grădisténu, și pe care am făcut-o ușior și în trecăt, pentru că pe atunci încă nu aflassem câte sciú astă-đi, și 'ți cunoscém altă profesinne de cred'nță; đici: «De eram om mai vanú, putém tipări mai ántăiú *istoria revoluției*, care în orí ce pagine, orí cine va scrie, cată să «dea cu nasul de mine...» Mai la valle đici: «Imi cunosc singur multe abateri; însă, compărându-mé cu capacitățile și mediocritățile Franciei și a altor emigra'ți, nu véd nicáiri „nici ostelile, nici sacrificiile, nici umilința mea.“ „In fine, adaugi: de ași fi voit a mé láuda, nu avém „de cât a tipări *istoria revoluției*; nu avém de cât se „mé duc séu se pui pe cine-va a se duce la redacția „dicționarului de bărbați illustri contemporani.“ Ce se 'ți răspund óre la aceste passagiuri, la aceste passagiuri dinaintea căroră remái mut, atát de straniă este impresiuneí ce elle 'mí fac? Mé voi márgini numai a'ți spune: că vóind a te apăra de patima ce te domnesce, ea te tradă, și D-ta te condamnă singur; și că aceste passagiuri ímí esplică și mé sforță a crede *lictoriú, titlu-*

rile de Prinț, visul cu Ienăchiță în purpură, și înconjurat de toți regii și ómenii mari ai Europei etc. etc.—
 Ți spui ȳnsă cât pentru a deveni om mare, se ilustreți România, o ! cine n'ar dori ? România 'ți a dat des-tule probe d'acésta dorință a ei ; nu 'ți a lăsat meritele ascunse ; te a pus acolo de unde tótă lumea s'e te vadă ; și cu convineția că pe cât ea te va înălța, pe atâta D-ta îi vei justifica dorința ei, susținându-te la acésta înălțime. Eu însé aș dori ca toți Români, tótă lumea, s'e fie numai ómenii mari : ce fericire ar fi atunci pe pământ !.....

Dér fiind că acésta nu se póte, cu atât mai mult am dorit și doresc, în amorul meu propriu de Român, ca în epoca noastră se fi măcar D-ta omul cel mare al României ; și avém acésta dulce speranță ; dér, vai ! ai svenit'o fără pietate, dín preună cu frumoșele ei illusii !... Voesci se devii om mare ? s'e fi gloria României regenerate, precum voesc și eú ? lasă curénd fatalul drum ce ai apucat ; desbracate de tóte patimele ce au început a te întuneca ; și ia de model, în faptele și în conduita D-téle, nu pe Lamartine séu pe alții ca dânsul, ci pe Christ și pe cei asemenea lui, atâția și atâția bărbați, bărbați mari cari n'au cuge-tat de cât la binele genului uman. Alt-fel, tei vei perde ; și vei fi criminal către România, către speranțele ei.

Aș voi se'mi esplicí ce înțelegi cu resunetul presei Parisului de D-ta ? că nu te pricep.

Imi dici, spre respuns la tóte celle ce 'ți spuneam despre contribuția de la Brussa, că : «Nu pretinđi nimic, Eu, D-l meu, nam đis se nu pretinđi, séu că nu ai dreptul a pretinde. Ar căta se fiu un om lipsit de tot bunul simț séu ilegal, ca s'e cuget o asemenea absurditate. Am zis numai, mi se pare, de ce atâtea înjosiri și umilințe, când tot aceeași trébă se putea face cu tótă demnitatea cuvenită ? La acestea acum mă ved nevoit a mai adăoga : de ce cerându'ți drep-

tul, se ne vorbesci de nisce lucruri care se ne dea trista ocazie d'a vedea că nu te afli în adevăr; și cu acésta se lipsesci de respect și către d-ta și către noi? De ce, voi se ȳic, să ne spui că te afiai în starea cea mai deplorabilă? De ce să ne spui că ai primit de la amici numai 75 mił lei; și pe acei 75 mił lei cată se'ı împarți pe opt-spre-dece luni pentru 8 suflete etc, în care intră și călătoriile etc? Când era mult mai bine, socotesc, și mai înțelept, să fi cugetat că pôte noi cunoscem, sau putem cunósce cu timpul atât viața ce ducéi în Paris cât și suma de una sută mił lei ce ai primit de la amici, și de care scie D-ȳeu cât ne-am bucurat, precum și ajutórele ce D-na Eliade a aflat pretutindenea; și că n'a intrat în Constantinopole de cât cu o datorie numai de unspre-dece mił lei, cheltuiala drumului de la Vidin și pân'aci. Și de ce atâtea lamentații și esagerații asupra suferințelor și marterismurilor de tot felul, lucruri pe care nimeni, din câli au suferit și suferă încă, nu le-au făcut; și să nu cuge,ı mai bine că pôte sunt dintre emigrați cari le cunosc pe tóte, ca marturi oculari? 'Mı ai spus însa în scrisórea D-tele că tóte le-ai făcut cu scop de a vę face interesati. O! mult te-ai înșelat!

Scrisórea ȳ despre care 'ȳ a vorbit D. Alessandrescu este scrisórea ce ne-ai trimis'o deschisă, ca se o vedem și noi, în urma celei prin care refusaı cu atâta demnitate darul lor. Nu este ęnsă, după cum a înțeles'o D. Alessandrescu, că adică ceri banii înapoi; ȳ este așa cum mărturisești, că'li ai luat séma, și 'ȳ pare reu de refuzul ce l'ai făcut. Asupra acestei scrisori a fost și desbateri între noi, ȳcă este bine a o da la adresa ei séu nu.

D-l meu, am intrat în tóte aceste amănunte ca să'mı ımplinesc, după cum 'ȳ am spus, o datorie sacră către d-ta, către Patrie și către mine; și cu scop de a te convinge că lumea astă-zı nu este tocmai așa órbă,

și că le vede și ea pe toate, precum le văd și eu care ți le spui. Dér ea nu ți le spune, ci numai le însemnează ; din ce în ce, crescând numărul lor, se răcește, se îndoiesce, și în fine te șterge, creș, cu mare durere, dér te șterge de unde te avea scris. Voesc a te convinge în fine că noua doctrină a D-téle, de nu va fi veche, scutește de mari fatige pe inamicii D-téle ; și cu atât mai mult că, pe când D-ta eși din cercul principelor democrației, ei (afară de abaterea de la principele politice), încep a intra, lăsând afară multe din patimile care'i caracterisa pînă acum. In *Question économique, Viitorul României și a doa epistolă la Stirbei*, mai că nu mai domnesce nici o patimă personală : în elle acum vede cine-va numai Nația și alle Nației.

De veți prețui această scrisóre a mea, ce purcede din inimă și din sufletul meu, sunt sigur că în adevăr mă veți stima mai mult de cât pîn'acum ; iar eu me voi cunoșce prea fericit, că împlinindu'mi datoria am putut contribui a întórce patriei un bărbat capabil de a face gloria, de va voi, și căruia ea acum și începuse a'i impleti cununa immortalității.

De am fost póte prea aspru, prea din topor, prea sngduitor, iarăși cred că'mi veți da dreptate, cunoscând scopul. Știi că, pré câtó maladie este violentă, tenace și gravă, pre atâta și remediul cată să fie energetic și violent. 'Ți am spus în finecă, vădându-te, nu pe malul prăpăstiei, ci pe rîpa ei, am voit să te trag afară, chiar de'ți aș rupe un braț, numai să nu te pérđă Patria de tot ; inimă curata și cap luminat îi trebuie Nației.

Incă o vorbă. Iți termină scrisórea dicând : «asta „sunt, etern însă nu sunt ; voi scăpa, și vor scăpa ; de scrierile melle însă nu vor scăpa.» In adevăr, frumoasă sfidare ! vígurosă espresie ! Par'că auđ pe Crist dicând ; „Luna și stelele vor trece, vorbele melle

nu vor trece,“ Crist însă vorbește din înălțime. Conștiinței adevărului ce proclamă ; iar D-ta vorbești din înălțime sentimentului de resbunare. Cu toate acestea află că de vei persista pe calea ce ai apucat, de multe din scrierile D-téle însuși D-ta nu vei scăpa.(1)

Salutare și frăție !

I. D. Negulicǎ

EPISTOLA PREOTULUI ȘAPCĂ

Către Pleșoianu

La Smirna.

Cu părintésca bine cuvintare.

D. Pleșoene

Astăzi mă pomenii cu D. Iliade că mă chiamă la Dumnélui acasă, și s'apucă să'mi citéscă o scrisóre de șapte bucăți de cóle de hîrtii, arătându'mi că Tancu Ghica ar fi dat înstrucții lui Tell ca să începă revoluția de la Islaz cu jafuri, și să facă anarșie ; și dacă nu eram eu, se facea ; unde de facia era și preotu Săpcă. In acea scriere se dicea că Tell ar fi poruncit la trei unterofițeri a duce lada cu bani de la Zapci ; că Tell ar fi stat cu toporul în mână ca s'o spargă. Dându'mi (Eliad) acea scrisóre ca s'o iscălesc, eu 'i am spus : Domnule Eliad, eu când oi iscăli trebuie să fie fința adevărului ; căci nu este așa precum ai scris Dumnéta ; ci Tell a ȕis lui Mihalache Hagédi și mie

1) Acestă epistolă s'a publicat în Românul No. 22 din 1860.

ca să mergem împreună cu pomojnicu subț ocârmuirii să numărăm banii, aducându-i la D. Tell, ca să dea fitanță. Ducându-ne să numărăm bani, lada era închisă; noi am ținut pomojnicului ca să ducă la D. Tell; pomojnicul a chemat două dorobanți și au luat lada, și au dus-o la Tell. Părându-se (lui Tell) că bani sunt prea puțini, a întors-o înapoi tot cu acell dorobanț.

Pe Tell nu l'am vădit cu toporu în mână, nici ca să țină să spargă lada; dă D. Iliad'm'i a ținut: că dacă era bani (în ladă) D. Tell au nu sparge (lada)? Iar eu 'i am respuns: nu, D-le; că dacă era bani, o pune în căruță, și aducea pe zapciū la Caracal, și o descuia, și se lua bani, după cum s'au luat de la Caracal, la 18 Mai, precum și de la Craiova, dându-se fitanță de primirea lor. Tote acestea spuindu-le D-lui Iliad, nu a mai ținut nimic.

Așa dă eū suntu sănătos, precum dorescu și despre Dv. Arată coconei Elisa complemintele melle; așa și D-lui Tell.

Și vă bine cuvinteđū. (1)

Preotul Sapcă

1854 Aprilie 12
Șumla.

No. 7.

Eliad către Pleșoianu (2)

Marsilia. 14/26 Martie 1849.

Iubitul meu Domn,

Cu îmbrățișerile melle și cu părerea de reu a despărțirii noastre, îți trimit și a mea recunoștință și multa prețuire ce am pentru frumosul Dumitale haracteru.

(1) Originalul la D. Christofi.

(2) Ce sa afla atunci la Paris.

Avându grijă despre banii ce 'mî ai înaintat, îți alătur și această scrisore către D. Cogălniceanu; te rogu, dăi-o.

A revedere! Arată complimente și îmbrățișările melle fraților Hristofi și Oprénu, pe cari îi iubesc și stim.

Salutare și frăție! (1)

Noi mâine Duminecă plecăm.

I. Eliad.

No. 8.

Eliade către Pleșoianu.

Constantinople.

⁴/₁₆ Aug. 1850.—Paris.

Te salut și te îmbrățișed. Cu poșta din urmă aflai că ai ajuns în Constantinople cu fratele Duca. Aflai și fapta D-lui frățescă și laudabilă de a trimite D-lui Tell de cheltuială.

N'am nuou, a'și scrie de câtă câte veți în *Semaine*, și în *Liga*.

Am scris asemenea cam tot în sensul acesta mai lămurit D-lui Tell. D-lui îți va arăta scrisorea de ve veți întâlni. Posta mă grăbesc, că 'ți ași fi scris și D-tale.

Eu peste douè septămâni cred să plec. De veți avea scrisori a'mî scrie, adresați-le la Malta, poste restante.

Arată îmbrățișările melle Domnilor și fraților Duca, Christofi și la cei de la Brussa, cărora nu le scriu cu poșta acésta.

(1) Originalul la D Christofi.

Aci suntem tot cum scii, nici bine nici reu. Eu m'am dus de doue ori la țerra la Golești, platindu drumul într'adins. Ei vin în Paris adesea pentru alte trebii, și nu'i am vedut la mine. Fie Domnul cu mine, după cum eu le voiu binele și *gloria la toți* (!). De le-am făcut observații, a fost *pentru onórea lor*. Acum gășca lui Mavru și Câmpinenu 'i a pus în jocu, și s'a servitú cu numele lor.

D-na Zoe Goleșcu le scrie intrigile ; s'aú deșteptatú póte ; însă oine se amestecă în tărițe îi mánâncă porcií. Sunt datorí lui Ghica jocul acesta.

A revedere, amatul meu Domnú !
Salutare și fra'je! (1)

I, Eliade

No. 9.

Eliade catre Pleșoianu,

1850 Oct. ^o/₁₈ Paris

Amatulú meu Domnú

Reu m'aú întristatú scrisorile Dv. din urmă scrise la cei lalți Români, și a D lui Tell către D. Stefan Goleșcu.

Marí cabale sunt aci în Cenantinopole, și nu scii ce se plângú mai multú, pe mine ce mă amărăscú atâta câtú n'am meritat? pe nevasta mea ce o vedú victimă a reilorú, criticatú pentru drageștea de mamă ce a avut către toți, pentru alergările și cheltuelile și de bani și de căldură frățiască și părintescă? séu pe Dv. ce ajunserăți a fi victima cabalelorú, și a vé lăsa a crede réilor, și a vé îndoi și împutina cu ini-ma la tótă calomnia, la tótă vorba deșartă?

(1) Originalul la D. Christofi.

Fraților, nu credeți lesne; și de credeți, adresați-vă d'a dreptul la fratele ce prepuneți ca v'a greșit; iar nu pe la alții, pe cari tot d'auna ați arătat că nu'i credeți și stimați.

De când m'am despărțitu de casă și copii, n'am fostu trist și amărîtu ca în aceste zece zile. Fratele Tell scrie D-lui Golesecu dîcîndu'i să'mi mulțumescă că, dacă nu i s'a făcut pensia de la amici, e datoru nevestei melle⁽¹⁾. Seraca femeie! cât a alergat! cât a plînsu! cât s'a rugat! N'am vrut să facu paradă a vă arăta tot d'auna scrisorile ei; staū de fața scrisorile, și protestéđă de dragostea ce are către D. Tell, de milă de copilașii lui; și cum putea ea să uite, că are și ea copii, să uite acei copilași ai amicului ei, și alū bărbatului ei?

Eată, frate, ce credū că va fi. Muscali vrea să facă complotul și rescóla, și să le arunce în spinarea nóstră Spre munte emissarii lor făcea propaganda cu numele lui Stefan, dîcînd că e în Transilvania. Spre Dunăre, vorbia în numele meu, dîcînd că sunt drept în Bulgaria. Fratele Tell din nenorocire se afla în Atena. Mă ticluiră pe mine în Bulgaria, dér pe Tell să nu'lū ticluiască în înțelegere cu eteriile grece? Pe când Bolliac se fudulea cu scrisori, dîcînd că sunt de la Tell, și arătând că o s'alerge la dînsul să'l opréscă de la nebuniū.

Norocire că s'aū descoperit capii complotului, ce era Mavru și compan'a, că comisarul turcū s'a încredințat că eu și Stefan nu ne-am mișcat din Paris. Nu mai rămânea de cât să se încredințeđe că D. Tell nu sta în Atena de cât așteptând voea unde să desbarce în Turcia, că nu venise de cât a cere ospitalitatea și ajutorul Turcilor. Vorbe, scrisori indiscrete, s'aū într'adins plasmuinte, ca cele ce aud că preseria Boliac,

(1) Veđi epistola lui Negulici No. 5. Intrebe-se și foștii emigrați din Brussa, care trăescū.

și de care scrie și D. Tell și Christofi, nu pot la astfel de timp de cât să puie în prepusuri pe Turci.

Adeverul însă se descopere, și reii rămân cu cabulele.

Ași vrea să plec, și n'am bani. Frații din Brussa nu'mi au trimis acei câte 750 lei pe lună; în speranța lor am cheltuit, nu pe mâncare cum mi' destinasse, ci pe tipărire. Nu e bine să mă lasse astfel. (1).

A revedere.

Salutare și frăție.

I. Eliade.

No. 10.

Eliade către emigrații din Brussa

Paris.—1850 Febr. 22

Martie 6.

Fraților din Brussa,

Vă trimit, din preună cu îmbrățișările mele, *La Semaine*, Constituțiunea analizată, còla a treea din Impresiile unui proscris, și câte-va articole din *Siecle*, la *Republique și Național*.

Grație Domnului că s'a rumpt farmecul, și s'a descoperit cauza pentru ce nici gazetele progresive nu voia să vorbească nimic despre noi; séu de și vorbia, era să ne facă rău.

Gazetele reacționare sunt russe din sistemă și din principiū; gazetele republicane sunt neavute, n'au bani, și plătesc greu la amende. Capitalul lor e adunat prin ac'i'i. Alergă la streinii refugiați; ei iar nu au bani; se presentă câte unū Russū séu Polonū, ce se dîce proscrisū pentru ideile' liberale, declamă de-

(1) Originalul îl posedă D. Christofi.

mocrație, socialism, trăsnete, plesnete, câte vrei; sunt roșii pînă 'n vîrfurile nasului, pînă în urechi, pînă în vîrfurile unghiilor; cantă *slujbă*, și ca printr'o minune dumnezească, le vine de la părinți și amici câte 10-15 mii franci, pe cari îi consacără pentru cauza democrației; îi pună pe toți în acțiune la gazeta unde se adresează, se face redactor, și unul din eminenții proprietari, și în redacție se pun ca alde finul la masă nașului, numai iere mănâncă, iau adică partea politice și corespondinței din afară. Apoi ori ce scire, ori ce articol vine din afară, trece prin mâinile lor.

Știi cine sunt părinții și amicii cari cu atîta pietate își aduc aminte de dînși? Ambasadorul rus. La *Reforma* era unul ast-fel, anume Sasanoff. La *voix du peuple* avea altul, anume Coiesky; peste tot, cunoscuți, descoperiți de curînd, sunt vre o 11. Cellă de la *Reforma* s'a gonit; și ca să nu-și piardă creditul, să pôte face pretutindenea pe spion, s'a decorat în urmă cu unu îndoit titlu. Ambasadorul lui mijlocit de a fi trecut granița din Franța. Ca om atît de liberal în cât nici în Franța nu e priimit. E victimă pe unde se află a persecuției, și însuși a Franței; apoi bieții oameni compătinesc, se încred, îi bagă în secretele lor.

De cînd se descoperiră mai întîiu ce doi inși, începură a ne primi și noi câte unu articol. Cât va ține astă grație, nu știu. (1)

A revedere!

Salutare și frăție!

I. Eliade.

(1) Originalul la D. Christofi.

Eliade către emigrații din Brussa

D-lor Zossima, Negulici, Russo, Duțulescu, Giurescu, Ipatescu, Serurie, Alecsandrescu.

La Brussa.

1850 Sept. 6/17—Paris.

Fraților din Brussa,

Mult este de când m'ați lăsată fără scrisori, și creșu că acesta vine pôte pentru că m'ați creșut plecată. Mi s'a făcută ânse mare pedică și mare supărare din această credere. Eă nu puteam pleca pînă nu dam mai nainte de scire.

Intemeiat, fraților, pe subscripția ce ați făcut prin jurnalul în care ați hotărât a ne trimite 1500 lei pe lună, pentru D. Tell și mine, pentru cheltuelile din toate ăillele, am hotărât și acei bani, cât vor veni în partea mea, să'ă cheltuescă pentru România ; așa am intrată în cheltuelile de tipărire, m'am angajat și cu broșura D-lui Réal, ce m'a costată peste 550 franci. Datoriile s'aă făcut, nu pe speranța de alți bani, de câtă pe acei câte 750 lei pe lună ; și mă vėdăiă în fine cu duoă feluri de datornici, pecuniari și morali ; cei pecuniari ceră bani, cei morali ajuăă a cere tot bani.

Francesii sunt fôrte interesanți, nu făc nimic pe nimic ; cei mai onești sunt să'ă facă lucru, să'ă ia însă bani pe cât face lucru, să nu te amăgescă.

D. Rhéal 'și a luat plata câte 50 fr. pe lună, pe câtă a lucrat ca correctoră ; 'ă venit ânse dorința, cuncându-ne în urmă mai mult istoria, a face versuri României, versuri neînțelese Francesilor, fără note istorice. Am lucrată mai o lună să'ă daă notele ce'mă a cerut, și care le puteți vedea, celle mai multe alle melle. Am creșut, din preună cu D.D. Tell și Golesci, că tótă mulțumirea noastră, proscriși și refu-

giați, este să ne arătăm voioși a'î tipări scrierea. Am tipărit; ânsă bietul om, cum se vede, mai astepta și bacșiș. Eă o cam devinassem, și v'am scris să'î faceți o scrisore de mulțumire și ună mică dară, Scrisorea mea n'a avut nici ună răspuns. De atunci n'a trecut cam mult, și D. Rhéal devenia din ți în ți ună datornic moral, tratându-ne de ingrați. Am auzit acăsta. L'am întrebat pe departe. Vrem să scot din carne și să'î dau ceva. Nu țicea nici da, nici ba. Nu sciam ce s'î dau; bani? un dară? S'a făcut mai ântei că să mânie pentru o rugăciune ce îi făcusem să scó'ă din poezie și din notte câte-va ce mă privea; 'mă a ți că 'î violeți dreptul de autor, S'a apucat apoi la certy cu D. Carpentier, întâlnindu-se în drum, și ți cânu'î că îi ia mușterii, și că fără *Liga popolilor*, ellu ar fi luat mai mulți bani de la mine, și că acum numai am bani, că m'a supt *Liga*. Am auzit, m'am întristat. L'am întrebat în ce îi sunt dator? 'Mă a ți în fine că am uitat că a făcut corectura tipografică la patru cölle? N'am uitat, 'î am răspuns; și doresc a o plăti; ânsă cât? O mie franci, îmi răspunse, din care 400 daruiesce Românilor, și trei sute mie; și prin urmare să'î dau 300. M'am mirat; am priceput însă că este bacșișul pentru broșura lui; și n'am vrut să'î facă observație ca 4 cölle de corectură tipografică nu se plătesce de cât 20 fr. 'I am spus numai că noi suntem refugiați, și nu putem plăti ca bogați, ci ca democrați la democrat. 'I am propus sa'î dau 150 fr. să mă lasă fără cămși, ca să nu'l umilescă. S'a, necăjită; 'mă a scris, 'mă a trimisă înapoi darul ce' făcusem, spartu, strivit. La fine m'a tras la judicată. S'a făcut însă de rușine; căci judele, când a auzit că pentru corectură de patru cölle 'î am propus 150 fr. l'a insusitat amar, și l'a forțat a primi bani, a'mă da recipisă, și a'mă întorce manuscrisele, ce nu voia a mi le da.

Cum văd ânsă, tótă nevoea séu întreaga a fost ca să se adeveređe prin judecătorie că eu sunt autorul Protectoratului; pentru că tot D. Rhéal l'a divulgat prin jurnalul *Le credit*.

D. Réal în fine s'a dovedit de to'î Francesiî că este cum nu trebuie să fie. Ori ce a făcut i s'a plătit, Nu'î mai suntem datorî nimic, nici scrisóre nici bani.

Ori câte a'î făcut, fraților, vă mulțumesc. Dacă puteți a'mî trimete analogul de 750 lei pe lună, pe temeiul cărora am intrat în datoriî, vă mulțumesc. Dacă aveți alte cuvinte, și nu'mî mai puteți trimete baniî aceștia promiși atunci mă aflu fórte reu; căci nevasta 'mî a trimes câți-va bani să plec și să'mî plătesc datoriile melle particulare la birt, și cu dênșiî am plătit datoriile ce am făcut pentru causă. Am rămas în drum, staū fără a putea pleca, și staū pe cheltuēlă, adăogândumi-se datoriile.

A'î primit cu Liga No 4. *Impresiiile unui proscris*, o parte dintr'ênsele. Acum s'a tipărit tóte; cu espediția viitóre vi le trimit.

Ce să fac? Să intru în Turcia? Sé mă dau prins ca D-v? Scrieți'mî și trimeteți'mî scrisórea la nevastę mea.

De nu'mî veți trimete analogul pe lunele ce așteptam, eu nu pot pleca, mă apucă iarna reu. Vă mulțumesc de câte a'î făcut, mă întristeđ ânsă ca nu trebuia să intru în datoriî. Imî place să cređ că nu'mî a'î trimis baniî pentru că m'a'î cređut plecat. Altmin-trelea ar fi trist, pentru că ar fi semn de desbinare. (1)

Salutare și frăție.

I. Eliade.

(1) Originalul la D. Christofi.

Eliade către D. N. Russo

Amatul meu Domn,

Scrisórea D-le din 7/19 Mai, din preună cu o copie ce îmi scriai că 'mi ai trimes, abia alaltăeri am priimito. Am veđut coppia ; sunt nisce sentimente venite dintr'un spirit de dreptate, și dintr'o logică naturală, prin care Dumneđu ditinge pe ómenii drepți cu inina ; insă tóte sunt în van, sunt vorbe pierdute pentru ómenii ce își află plăcerea cea mai înaltă în întunerecul pațimelor. Pe orbii lumina îi dóre la ochi. Acéstă scrisóre a D-le, în loc să facă vre un bine, a așătat și mai mult ; și făcu a mi se atribui însuși mie instigația séu redacția ei. Đicú că e scrisă din *gașcă*. E prea natural să đică așa ; căci tóte viciurile n'au vorbe cu care să'și înjure inemicii séu voitorii de bine, de cât epistolele ce le sunt proprii. Nu matrona, ci curtesana desfruntată, ce 'și speculă tinerețele, nu femeea virtúosă, ci *dama* ce 'și a amăgit soțul, đice păcătóseii, pe care societatea a desmoștenito, ș'a împilato pînă intru ași sacrifica sufletul, ca să pótă afla o pâine négră spre ași nutri corpul ; nu o martiră Ecaterina, ci o Erodiadă ar đice Magdalinei *curvă*.

Așa hoțul đice cerșetorului hoțul ; bețivul face pe cell tréđ *béttă* ; tilharul face pe págubașu *sceleratu* ; minciinosul se sforță a porăcili adevéru cu numele de minciună, etc.

Cine a trăit în gasce, cine formă la gasce, cine e omul altui, spré a face pe alții oamenii lui, gasce numesc orii ce sentimente adunate de la apus și resărit, adunate spontaneu pentru amorul adevéruului, ce unesce oamenii ce nu se cunosc. Eu n'am trăit în gasce

nicî de amici nicî de consângenî. Cei mai mulți ce m'aũ amat au fost și sunt oameni ce nu m'au vëdũt nicî de cum ⁽¹⁾, s'eu cari prea puțin m'au vëdũt.

În numërul acestora din urmã eșci și Dumnëta, și D. Zossima. Pînã la 1848 eu nu am vorbit de zece ori cu D. Zossima, și de atunci încoa am fost prea depãrtat unul de altul. Pînã la 1848 nicî m'ai vëzut în ochi, nicî nu te-am vëzut; și de atunci încoa nu ne-am mai vëzut de zece ori. De m'ați amat n'a fost nicî relații de camaraderie, nicî de a vë ajuta în ceva (cãci eu am avut nevoie de ajutoral vostru), nicî v'am raportat numele în scrisurile melle, dupã cum am raportat pe alle altora. De am amici, cunoscuți mulți puçini, toți sunt ca Dv. Rudele, unele m'aũ exploatat pînã la 1848, altele m'eu criticã de atunci încoa cã n'am fost bun de nimic, nicî pe elle a le pune în chivernisëlã, în trei luni de la 1848, nicî eu a m'eu folosi cu ceva; altele m'au prãdat de tot ce'mi mai putea remãnea; altele... Dumnezeu se'i ierte! Sentimentele ce aũ pentru mine ómenî ca Dv. sunt pentru celle ce am scris ⁽²⁾, dacã le judecați de vre o valóre. Cãt pentru viața'mi materialã, nicî n'am bătut muieri, nicî am tras sabia la a mea, nicî n'am addus alți copii în mijlocul copiilor mei, s'eu sã'i las pe drumuri; nicî m'a vëzut cine-va în Paris ducënd cinismul cel mai fãrã rușine; nicî am venit plin de bóle și schilog de dãnsele în sînul familiei, nicî am venit sã'mi sparg casa, cum zie ei, ci sã realț ceea ce dãrãmase calomniile lor, sã realț cu suferință și pațiența cea mai umilitóre, devenind în casã ceea ce n'ar sufferi cell

(1) Aci se vede scris pe marginea scrisorii urmëtórele rinduri de mânia lui Pleșoianu:

«Așa e; și singur îți deslușești problema: acei ce nu te-au cunoscut, au putut a te ama, fiind-cã nu credea sã ñic și s'eu scrii unele și se faci altele.»

(2) Aici ia-rãși e scris de Pleșoianu aceste cuvinte:

«Vezi în dos nota;» ñdicã observația de mai sus.

măi din urmă serv, și încărcându-mă cu învățătura copiilor; nici m'am pus în relație cu femeea vre unuia dintr'ênșii a'î comunica, nu minciunî, ci realitățî pipăite d'alle bărbatului seu; nici m'î am dat titlul de escellență. Numele meu curat din boteq și cell de la tata, m'î e singurul nume ce am avut înainte de 1848 și de atunci pînă astăzi.

N'am lăsat numele tati de Elie ca să alerg după all Eroilor de care nu sunt demn, nici cu căimăcămie, nici cu generali, nici cu escelețe, nici cu coloneli nu m'am împoțonat de la 1848; și nici amicii mei n'au suferit a mă degrada pînă acolo.

De așî fi fost astăzi întitulat cu titluri și ranguri ce nu le-am fost avut înainte de 1848; de așî fi fost încăi în casă și la masa mea, și în celle ce agonissem cu sudorea mea și din generositatea și prisosul Nației, m'așî fi temut a nu semena cu Fariseul îmbuibat de toate bunurile vieței; când m'apucai să'î înșir fapte și purtări alle ómenilor ce luară cu assalt republicanismul și naționalitatea. Sunt ânsă cădut cât numai póte cădea omul împilat, cât ori câte voi dice nu e îngâmfare, ci vaet, un țipet ce mi'l scóte durerea și suferința din fundul inimei.

A'șî fi dorit să nu fiu eu acela care să spui aceste fapte și urmări, căci lumea le cunósce singură, și nu e órbă; însă unul disse odată:

„Dómne! ca să fiu bun fă mă ferice; read'o pacea în sufletul meu. Amarul cu care mă adapă oamenii „m'î au înveninat sufletul. Omul neferice nici să se „închine nu póte. De veî ruga mea, dă'mî pacea ta»

A revedere! Strînge mâna din parte m'î taturor ce întrébă de mine.(1)

1] Originalul posedă D. Al. Cristofi.

Stefan Golescu către D. Christofi.

Paris.—23 August. 1850.

Frate Christofi

Iartă-mă că am întârziat să te abonez pe allu duoilea trimestru la jurnalul *Pressa*; pricina este că nu însemnaseși când se isprăvia termenul pe ântâi. Iți trimitu acum abonamentul pe al 2-lea. Dacă sau D-ta sau amicul Dumitale veți rămânea mai multă vreme în Constandinopol, sunt gata a vă servi și pe viitoru; cu tôte că nu ne potrivim la opiniile nôstre asupra unora din tinerii nôștri, pe cari eș sunt mai difficil d'a' i crede ca trădători séu muscăliți; dér știu să respectu tot d'annă, și în tôte partidele, pe aceia cari sunt convinși în opiniile lor, când acéstă convingere nu este rezultatul interesului particularu; căci acei ómenî pot fi precioși și de mare folosu elementului român, când vor putea fi în urmă convinși că aș fost amăgiți, și că s'aș lăsat să se rătăcescă de unî prefăcuți (habiles) în aprețiațiile lor despre to'i aceia care aș jucat o rolă în revoluția nôstră. Dacă dér nu le vedem tôte tot sub unu punctu de vedere, pentru acéstă nu vă stimu mai puțin; din împotrivă, credeți că am multă considerație pentru caracterul Dumitale; și ar fi ferice țerra mea de a fi avut mulți fi care să o iubescă ca Dumnéta cu unu amoru nevinovat, adică fără ambiție, care să degenere la personalitate.

Am citit multe tipărite și manuscrise, fabricanții în care se dice că biata țerră nu speră decât în Eliade și Golescu; că fără dânșii viitorul ei va fi rcâmpinsu nu știu pentru câte vécuri în fundul întunericului; și când 'mî adduc aminte de fuga memorabilă dela 29

Îunie (1848) lacrămile îmi vin în ochi de neață; și mă mir cum poate cineva să degrade așa o nație dîcînd că viitorul ei stă numai în cutare sau cutare nume. Cât despre mine nu sunt nici cum recunăscător către acia care debită asemenea rediculă. Nu, frate Christofi, creș într'un viitor all României, și fără de noi, și fără de aceia care vor să reducă frumoasa noastră revoluție la miclele proporții alle unui nume.

Ved că scrii lui frate meu că esci hotărât să intri în țară; te pismuesc pe de o parte, eăci o să veți draga noastră patrie; iar pe de alta, când mă gîndesc în ce stare o s'o veți, sdrobită de inemiciii noștrii, și că însuși po'i fi prigonit de către guvernul muscălit al nostru, care n'a putut să suffere pe Magheru aici la graniță, și a mijlocit ca guvernul austriac să'l rechieme înapoi la Viena, 'ți ași dîce să remâi încă pînă de primăvară în streinătate.

Am aflat că amicul nostru Pleșoianu are să se întorcă la Paris; și mă bucur fôrte că o să'l mai vîdă, cu tôte că sunt c'am supărat pe dînsul, căci de când a plecat dela Paris ne a uitat cu totul; de o cam dată însă nu uita să'i dîci multe din parte'mi; și că la Paris voi așterne socotela.

Adio, frate Christofi!

Salutare și frăție.

St. Golescu.

Frater Christofi,

Mă desteptaiū cam târziū ca s..'ți scriū mai pe larg; mulțumescete și pe pușin. Suntem sănătoși ca tunu; parale mai nici odată în pungă, dîr cu tôte astea nu murim de fôme; dăm la cine ne cere; când cerem noi, nu se află parale. Ne scótem și noi necațul cu âmbletul pe jos.

Spune lui Pleșoianu, pe care te rog să'l săru'i de multe ori din parte'mi, cu tóte că nu mă iubește prea mult *fiind că sunt parțial*, că il așteptăm aici la țerră cu brațe deschise ; și să'și gătească picioarele, fiind că are mult de âmblat,

Ne mai veniră nisce lighióne d'n București : Alecu C..... G. G..... și Nicolae B.... Acest din urmă a și plecat, n'a ședut de cât o săptămână. Dice c'a văcut Parisul !

Despre politică, n'am ce să'și scriu : este tot aceea care știi .Să zice că de primăvară o s'avem revoluție. Dumnezeu să'i auđă !

Priimesce ale mele îmbrățișări.(1)

N. Golescu.

No 14

Stefan Golescu către Pleșoianu și D. Cristofi

Paris, 27 Februarie 1851
Rue neuve St. Augustin. 46

Fraților Pleșoianu și Christofi,

Plăcuta vóstră scrisóre de la 5 Februarie am citit'o cu bucurie, și grăbesc a vè respunde cu aceeași plăcere și sinceritate, că corespondința vóstră din ți în ți mă încredințază și mai mult în opinia ce avém că sunteți duoți tineri cu inimile generóse, cu sentimente adevérat române ; și că nu doriți, făcând ori ce abstracție de individe, de cât binele comun all prea iubitei nóstre patrii.

Mai fericiți voi de cât mine ; căci, mult mai tineri veți vedea voi negreșit acea ți mult dorită când Ro-

(1) Originalul il posedă D. Christofi.

mânia într-agă, sfărămând lanțurile ce o țin încă împărțită sub jugul a trei tirani, se va uni sub o singură suflare; și ca un lucéfăr va lumina secolii ce a petrecut în întunec, ca să'și dovedescă și mai bine printr'acésta, nobila și falnica sa origină; căci tare trebuie să fie în sentimentul ei o nație ca să petreacă atâția secolii subjugată și împărțită, fără a se perde naționalitatea ei, precum n'am pierdut'o noi Românii. Fericiți voi! căci mai tineri în callea revoluționară aveți asupra bătrînilor noștri avantajul de a cunósce din vreme ómenii, și a nu crede numai la vorbele lor, ci a cerceta faptele care singure dovedesc însfirșit dacá omul n'a fost de cât numai un șarlatan căutând a se folosi de tóte întâmplările, și a le scamota în folosul sêi. Fericiți însfirșit voi; căci esperiința v'a dovedit că n'aveți nimic a aștepta de la streini; și că tótă puterea și tótă virtutea trebuie să o cereți unde se află, adică în nație; și așa nu o să fiți acușați de ómeni fără consciința politică, prin urmare inconsecuenți; și mărturisesc aci că tótă viața mea nu va fi destulă ca să rescumpăr acea greșală! De a'și fi putut prevedea că purtarea Turcilor o să fie așa de mișală, nu către ómenii Revoluției, ci către nație, póte a'și fi fost mort astăzi; dér sigur nu eram în Paris; și Turcii ar fi avut negreșit mai bună opinie și mai multă credință despre virtorul României.

Nu, fraților, nu credeți că, fiind că unii din revoluționari, deșteptându-se ca dintr'un vis amăgitor, ș'au schimbat politica lor în privința Turcilor, că cu acésta o să adducă vătămăre intereselor nației; nu! din împotrivă. Turcii or să se deștepte póte, și or să facă ceva reforme în folosul țeranilor, tocmai pentru căci vęd că se pregătesce o opoziție adevărat națională, atât în contra lor cât și în contra Rușilor; și când acésta opoziție este dirigétă de unii dintr'aceia care au fost în capul revoluției, sunt încredințat, de

nu vor fi nerozi Turcii, că or să caute să îmbunătățească sorta țerranului.

Și aici, precum și acolo, să sunnă mult despre evaluția Principatelor; de cât eū tot nu cred că Muscalii or să aibă neroția să se tragă înainte de 52. Ce este pozitiv este că în cell din urmă No. al lui Carcalcki se vede tipărit, lat și mare, că, după cererea generalului ce comandă oștile muscălești, este a se face proovidiie pentru ținerea oștirilor pînă la sfirșitul lui Iunie; credeți dér ce'ți vrea. Cât despre amnistie, nu cred și mai puțin; adică, de și se vor trage trupele, nu cred că o să se de a amnistie, cel puțin nu o să fie generală.

Vă trimit cartă ce'mi ați cerut prin *Messengeria natională*, însă refus plata; și de aceea nu vă spui prețul.

Credeți, fraților, că, când n'oi putea să fac cheltueli așa de mici pentru amicii mei, insu-mi eū o să vă cer plata lor.

În pelerinagiul ce auđ că o să faceți, căci mie nu'mi scriți despre acēsta nimic, aveți acea cartă ce un suvenir care o să vă silească să vă aduceți aminte de mine, de câte ori o veți deschide-o; așa dér vedeți că această plată e neprețuită pentru mine, și nu priimesc a o schimba pe bani.

Dacă D. Serurie nu priimesce a fi obligatul meu, ca unul ce'i sunt necunoscut, apoi cel puțin fratele Christofi va primi ba abonamentul făcut pe numele Sernrie să fie trecut pe numele lui; și atunci propunerea de plată cade, fiind supusă tot la dișele de mai sus.

Diua de 24 Februarie a fost frumoasă și plină de speranță pentru viitorul democrației: sōrele strelucea de frumusețe și de căldură; duoē focuri încālđia inimile cele pline de speranță în viitor. M'ara gîndit la voi, și am suspinat.

Adio! (1)

(1) Originalul la D. Christofi.

Stefan Golescu.

Stefan Golescu către D. Christofi.

Băile... (nedescrifrabile).—10 August 1855.

Iubite Christofi,

Scrisórea D-le din 19 Iulie No. 6 am primit'o aici; și am citit cu multă plăcere câte îmi scrii. Nu m'am mirat nici cum de respunsul demn al amicului nostru Pleșoianu către Stirbei. Cine îl cunoșce simte că n'ar fi putut responde altminterea la condiții așa de umilitóre. Dér unde nu mă învoesc cu D-ta este că sperî că Turcii o să considere acéstă insultă făcută lor de Stirbei ca un punct de onoare pentru ei, și că o să stăruiască la intrarea Pleșoianului. Dea Domnul să mă înșell; dér sunt încredințat că, pe cât timp Austriacii vor fi în țerră, Turcii nu vor putea face nimic; și pe cât Franța și Englitera vor stărui în greșita lor politică, vrînd a atrage în alianța lor pe Austria, Austriacii vor ocupa mereu Principatele.

Unii dic că Napoleon este hotărît peste puțin să alerge la naționalități, fiind că vede că într'alt chip nu o scóte la căpătâiu. Dea Dumnețeu să fie așa, dér eu la aceasta sunt ca Toma necredinciosul, pînă când n'oi vedea, nu voi crede; cu tóte că sunt multe probabilități care dau bănuială: precum formarea unei legiune italiene, ce Palmerston a declarat curat la camera comunelor că se va forma.

Imi pare bine că Baligo, amicul nostru, se află sănătos, și că rana lui n'a fost primejdiosă. Strînge'i mîna frătesce din parte'mi.

Când mă voi întórce la Paris, îți voi trimite coppiile despre (ce) este vorba. De o cam dată părărea mea este că protectoratul de 4 séu de 5 anii, nu poate

adduce nici un folos Principatelor; căci adevărații protectori vor fi atunci cei mai de aproape, adică Russia și Austria, iar nu Franța și Englitera; și așa singur arătați că, ca să scăpăm de acest protectorat, este ca Principatele să se declare un stat independent și neutru, ca Belgia sau Svițera; așa numai vom putea exista și vom fi fericiți; căci în realitate ea nu va putea fi exercitată de cât de două numai.

Îți mulțumesc de cele l'alte nuvele ce 'mî dai. Îmi pare bine că dorința scumpului nostru răposat Iscovescu s'a îndeplinit. Epitaful care l'ați ales și l'ați săpatu pe piatră este cel mai nemerit, și 'mî pare bine că Bolintinenu este autorul. Nu putea fi altminteri: este tânăr, poet, și cu inimă (1). Dă'i din parte'mî sărutările mele frățești, precum și lui Nițu Magheru și Serurie.

Dea Domnul să fie adevărat ceea ce ȳicî neguțătorii că 60,000 francesi or să meargă la Dunăre; așa numai *turtă-dulce* va fi silit să se tragă din țeară.

Te salut din inimă, și te doresc. (2)

Stefan Golescu.

No. 16,

Ștefan Golescu către D. Christofi

Strada Miroménul, 41.

Paris. — 1 Decembre 1855.

Iubite Christofi,

. (3)
Cartea lui Eliad de care 'mî vorbeai odată a eșit

(1). Vezi la Note No. 1.

(2). Originalul la D. Christofi.

(3). Acest paragraf tratésă d'afaceri particulare.

acum de sub tipar la Bruxelles ; aicea nu se află încă spre vîndare ; am scrisu la Brusselless ca să 'mî trimiță câte-va esemplare, și îndată vei primio. Acéastă carte tipărită sub numele lui Russo este și mai infamă de căt cea din țerră

D. Eliade numai este acum omul eșit din poporū, care prin munca sa a ajunsu să'sî creeze mijlóce de hrană ; ellū este boerū și feciorū de boerū, a căruī familie există în orașul Târgoviște de trei sute annī, și alte asemenea necroziī ; maltratésă fórte pe Tell, pe care illū associađa lui Ghica, đicând că erau înțeleși amândoi ca să imparță moșiele boerești, și alte secături de aceeași sfortă.

. (1)

Salutările mele la cei ce mă dorescū.(2)

Te îmbrățiședū dulce.

Stefan Golescu.

No. 17

Stefan Golescu către D. Christofi.

Miroménil 41 —Paris 8 August 1856.

Iubite Christofi,

Multe scrisori alle tēlle aū remasū fără respunsū din parte'mī ; din acésta, te rog, se nu tragī conclusie eă corespondența ta nu'mī e plăcută, sēn că simțimēntulū meū de iubire a variatū cātū de puțin. Nu, iubite ; te stimū ca și mai 'nainte, și tot asemenea te iubescū. Comisiónele ce 'mī aī datū le voi îndeplini ; și voi avea plăcerea se îți le aducū însu-mī în țerră.

Nu e scrisóre din țerră care se ne facă se spe-

(1). Acest paragraf tratésă despre afaceri particulare.

(2). Originalul la D. Christofi.

răm că peste puçin esilulū nostru va avea sfârșitū' ca tôte în lumea asta.

Două Memoriuri ce am dat aici, unulū la ambassadori pentru chestia generală a principatelorū, și celū l'altū cum ar trebuii să se întocmescă adunarea extraordinară, chemată a espune dorințele țerrei, le am trimis Magherulū de mult; și l'am rugat să ți le dea și D-tēle ca să le cunoscī; nu sciū de a urmat așa: căci nici el în cea din urmă scrisóre, nici D-ta nu'mi pomeniți nimicū despre acelea. Cu poștia de ađi îi mai trimit alte douē: unul s'a dat lui Ali-Pașa asupra uniriī, și cellaltū la membrii cabinetelorū Sardiniei, Franciei și Angliei. Așemenea îi scriū ca și acestea se ți le comunice.

Avem mare interes să cunoscem ce coprinde memoriul dat de Canning pentru noua organizație a Principatelorū, despre care jurnalele aū vorbitū; căci aicea scim pozitiv că Canning se opune la unire. Am scrisū lui Magheru să ne dea o sciință despre aceasta; dérū pe semne că bóla nu'ī aū datū passū; căci despre aceasta, chiar în scrisórea sa din urmă nu ne scrie nimic.

Desbaterile aū reprodușū o scrisóre a lui Eliade contra uniriī. Aflarăm acum că chiar Ministerul turcū, ca să facă să nu isbutescă unirea, propune că nu se va opune la unire, decă se va întórce tótă Basarbia și Bucovina, Moldovei. Eliad tot așa vorbesco în scrisórea sa. Apoi păcátosulū de Ali-Pașa nu era mai bine, cândū încă pacea nu era hotărâtă, să propue această la congresul din Paris, de câtū să umble acum cu *gogóșe*, cu propuneri prin neputință a fi primite ađi, se facă se crează lumea că ea (Turcia) ne va binele, și că doresce să'și spele păcatulū dândū (fiindū că a dat) din Moldavia parte Austriei și parte Rusiei? Eacă la ce consecuință ajungū toți cei orbiți de patimele lor și de D-șeū.

Ce mai sciți, și ce mai faceți p'acolea? De va fi a-

devărat că Vodă Ghica dorește intrarea emigraților, o să fiți cei d'ântâii a o cunoșce, și cei d'ntâiū a vă folosi.

La vedere dér, iubiților, în țerră ; căci, ori cum, sperăm mult că, dupe eșirea păgânilor din țerră, care va fi până la sfârșitulū acesteii lunī, după cum ne încredințeză aici, și intrarea comissarilorū, vom fi liberi se călcămū pragul Patriei nōstre. (1)

Al vostru frate,
Ștefan Golescu.

No. 18.

Ștefan Golescu către Pleșoianu.

București, 29 Mai 1858.

Iubite Nicule,

Ți-am scris, sunt aprōpe două săptămāni prin Maghera nepotul ; și tot printr'ānsul 'ți am trimis un pachet cu procesele verbale, și memorandum cu anexele lui.

A'și dori să aflu de le-ai priimit, și dacă ai găsit ocașie să trimiți și amicului nostru Tell câteți am trimis la adresa lui.

Cum îți merge sănătatea ? Și ce ai de gând să faci în vara acēsta ?

Eū mai remāiū aici pînă la săvîrșirea Conferințelor, ca să ved care ne va fi sōrta. De se vor face alegeri voi mai remānea în capitală, iar de nu, plec la Golesci ca să petrec tōtă vara și tōtă tōmna ; ș'apoī în urmă, vechând și făcând, cum țice Românul.

(1) Originalul la D Christofi.

Elias Régnault a mai dat la lumină o mică broșură⁽¹⁾ sub inspirația marelui șarlatan ⁽²⁾ Il compară cu O'Connell al Irlandiei; iar pe noi ne dă prin târbăcălă, se în'ellege; finitul este prost de tot, fiind că presupune că Turcia o să aibă inteligența d'a nu priimi avantajele ce i se pot face de congresul de Paris, și d'a trata cauza Principatelor d'a dreptul cu Principatele, luând drept punct de plecare tratatele noastre și mărginita sa suzeranitate.

De când s'aũ deschis conferințele n'am priimit nici o scrisóre de la cei de la Paris.

Mai 'ți adduc aminte pentru suma de bani ce m'am angajat să răspund la Moldova pentru acelle trei-șeci numere din Buletinul ofioial; 'm' e rușine, și n'am ce să fac; d'ași fi avut la 'ndemână suma aceasta, a'și fi trimis'o de mult ca sa nu rămâiũ de bătae de joc. Sunt câte-va șille, am mai priimit o scrisóre de la espeditorul, și se plânge cu drept cuvânt.

Domnu Boicea, îmi pare rău să o șic, dar în această împrejurare a mēneat de ori ce delicate'ă către mine, și nu'i poei fi recunoscător. ⁽³⁾

Al tēũ frate și amic;

Și. Go'escu.

No. 19.

Corespondință particulară a Presseĩ. ⁽⁴⁾

Bucureșci, 4 Martie 1855.

A'șũ fi vrut se încep corespondința mea cu noutăți mai interesante și mai plăcute; ênsă este invederat

(1) Să fie óre *Mystères diplomatiques sur les bords du Danube?*

(2) Lectorul inteligintē înșellege la cine face allusiune răposatu Ștefan Golescu.

(3) Originalul la D. Christoff.

(4) Acest articol, scris în limba franceză de D. C. A. Rosseti, și destinat pentru șirul frances *La Presse*, e preces de următoarele linii din partea redacțiunii acestui jurnal:

«Scrisórea lui Rosseti nu se pôte trece în jurnalul nostru: căci ar da nascere la 4 processe în difamațiune, fără a mai menșiona pericólorul supresiunii foet, după cererea Austriei.»

ca provinciile dunărene nu vor avea nici o țară de țepaus pînă nu vor fi pe deplin scăpate de legile și de ómenii impuși de Rusia, eum și de armatele străine, afară de ale Franței.

Sgomotul morții împăratului Nicolae n'a produs aici nici un efect: Români doresc și cer scăparea lor de sub jugul Rusiei; și invocă mórtea țarismului, iar nu mórtea Țarului.

«Céi pasă bieteî turme, în veci nenorocită,

«Sé scie de ce mână va fi măcelărită,

«Orî decă are uniu sěu mulți apăsători ?

Dice unu din poeții noștrii (1)

D'aceea au și început bieții Români a perde speranța care îi susținuse pîn'acum; ceea ce e mult când e vorba de un popor ce a persistat să spere și să se conserve, în timp de 18 secole, curat și neatins de orî ce alianță străină.

„Etă 2 ani, dic ei, de când a început în sine acel resbel pe care 'l invocaserăm, și în care singuri noi am crezut cu sinceritate, și am sperat într'ensul mai mult de o jumătate secol; și în loc de ușurare, el ne aduce o întreită suferință de jaf și de apăsare, de rușine și de sclavie; căci în loc de a le da armele ce Russia ne-a luat spre a lupta și noi alătutea cu Franța, și a'î proba că suntem demni de libertate și de numele ce purtăm, étă ne 5 milióne de Români, care locuim Moldova și Valachia, tratați ca niște illoți, ca niște vite de jug, capabil numai a tiri furgónene stăpênilor d'ađi sub cnuțul Muscalului, sub iataganul Bașibujucului și sub sabia Croatului. Și cu tóte aceștea puterile occidentului caută aliianțe; Engleđii recruteđă soldați în Elveția și chiar în Grecia, și de noi nu întrébă nimeni. Este dér invederat că, cu tóte că noi suntem la Poițile Orientului singura națiune care a ridicat cu multe zecimi de ani înainte

(1) Ilustrul nostru fabulist, D. Gr. Alessandrescu.

(la 1821 ca și la 1848) drapelul contra Rusiei, cu toate că, prin singura suflare a armatelor france, Rușii au părăsit teritoriul nostru, noi suntem tot sub dominațiunea moscovită.

«Intr'adevăr, ce se vede ore schimbat în situațiunea noastră? Nu suntem noi ore tot acelaș popul desarmat care prin urmare nu se poate apăra, după cum o voesce Russia? Nu suntem noi ore încă sub greutatea acelorași legi impuse de baionetele Rusesci. Și nu sunt ore aceleași creaturi ale Rusiei, de la cel d'ântéiu pînă la cel din urmă, care ne guvernează, ne împilédă și ne degradédă, pe când ómeuîi partidului național, inemicî declara'î ai Rusiei, gem în exil?»

„Nu se mai poate nimeni îndoi că Russia guvernă și comandă în aceste țerrî, și că tot ce se petrece aici se face cu scop ca mai mult să o regreteze Româniî, de cât să închiđă intrarea Moldo-Valahiei. A! decă Franța ar sci! dić Româniî, oftând. Decă Franța ne-ar cunósce; Decă oștirea lui Napoleon ar putea sta numai câte-va ȓile în mijlocul nostru! Atunci am fi rădicați și noi la starea de om; căci atunci ostașii franceși ar vedea ce suntem, ce voim și ce putem fi; ei s'ar recunósce în noi, după cum noi ne-am recunósce într'ênșii; am merge împreună contra inemicului, și România ar renasce în gloria sa.“

Iată ce se ȓice pe la noi, și la care nu s'ar putea nimic ȓice contra: în toate ȓilele faptele vin să susȓie plângerile și temerile Românilor. Spre a fi scurt voi vorbi numai de cele mai recente.

Unul din essila'ii de la 48, fiind că a fost în acea epocă unul din cei d'ântéiu care a ridicat stindardul contra Rusiei, colonel Pleșoianu. după o grea și costisitoare călătorie, a sosît în fine în locul său natal, la Craiova, cu un pasport turc, liberat de Ministrul affacerilor străine al Turciei, și visat la Constanti-nopole de agentul Prințului Stirbei, de Domnu Aris-

trachi de *gloriosă memorie*, și de ambassada Austriei la Constantinopole, și de la poliția din Viena, și în fine de oficerul de la granița românească.

După trei zile de la sosirea sa, prefectul districtului Doljiu, domnu Filișenu, recunoscut pentru devotamentul seu către Rusia, și care în minutul de față face o propagandă activă și de față în favoarea Muscalilor, a făcut cunoscut colonelului Pleșoianu că are ordin a' scóte din țerră fără escortă; și ordinul fu îndată essecutat apoi alte ordine se deteră d'a nu se mai lasa se între în țerră nici un expatriat, ori ce fel de pașapórt ar avea. (sic)

Asemenea acte n'au nici decum nevoie a fi comentate, mai alles de publicul frances.

Voi adăoga la cele đisse că prințul Știrbei are frică chiar de femeile și copii proșcrișilor, și chiar de toți copiii lor cei mici de 2 și de 3 ani; ast-fel, sunt câte-va zile, el a refusat intrarea în țerră a unei mame și 3 copii ai ei, cari, după cum înțelege fie care nu sunt essilați cu firman; păcatul însă fiind originar, nu se póte cine-va plânge pentru acésta.

Spre a sfiși cu proscipțiunile, vă voi spune încă că D-nu Constantin Cantacuzin, ca caimacam al Rușilor și viitor candidat al Principatului Valahiei (vezi broșura D-lui Gănescu) ca să facă plăcerea prințului Știrbei și a Rusiei a adresat guvernului austriac o petițiune subscrisă de 60 boeri muscăliși, și care cer să nu se lase se între în țerră inemicii Rusiei, adică essilați de la 48. Se đice că guvernul austriac ar fi trimis petițiunea la Pórtă; dar de ce óre? ce póte face Pórtă? Nu s'a nesocotit óre voea acordată de Pórtă, colonelului Pleșoianu d'a reintra în Patria sa?

Vă puteți închipui impresiunea ce asemenea acte produce asupra locuitorilor acestor țerrí; ast-fel în deșert ni se đice (și generalii austriaci o spun pe față pentru cine vrea se înțelégă) că Moldavia și Valachia

ba încă și Basarabia, vor fi unite, și că vor forma un stat independent; Români nu cred nimic din toate acestea.

Rușii, ȳice ei, ne-au promis și noă ca Polonesilor multe lucruri! Și pînă cînd vom fi guvernați d'aceleși legi și aceiași ómeni, și pînă cînd vom fi opriți a lua o parte activă la acest rsbel noi nu vom crede de ct în trădare.

Luptele despre care a vorbit jurnalele franceze dintre Romni și Croați, continuă; de și Muntenii singuri a pltit pentru aceștii din urmă 40,000 fr. numai pentru așternuturi, fără a intra în socotélă locuința, hrana etc. Generalii austriaci în deșert promită că pe viitor disciplina va domni în armată; nu pot face nimic; s'a văzută și se vede pe tt ȳina și în Valahia și în Moldavia chiar, oficerii austriaci maltratați, une-or măcelăriți de către Croați. O scrisore de la Iași ce o posedăm spune că se numera pîn'acum 50 de Moldavi assasinați; că în ȳilele din urmă 13 husari a violat o femeie de 80 ani, care negreșit a trebuit să mr; și că dacă un oficer austriac are nenorocirea se intervie ca se pnie la ordine pe soldații Croați, aceștia scot sabia, și gare a l'authorit! La sfrșitul lunei trecute gendarmii Moldoveni au reușit se scape viața unui oficer austriacă.

În aceeași scrisore, a căria veracitate o pot garanta, se ȳice încă că prințul Ghica este tot att de detestată ca și predecesorul se Sturȳa, și încă ceva mai mult; căci acesta fura cell pușin ell singur, pe cnd prințul Ghica jufuesce țerra prin firmane, violnd ast-fel dreptul de autonomie. Printr'un firman a obținută lista civilă pentru tot timpul ct s'a amusat la Viena. pe cnd țerra plătea pe generalii Butberg, și Osten-Sacken; printr'un alt firman a obținut pentru 2 ani mai mult dreptul de mportatiune ce i se acordase pentru 7 ani. Pe lng

acésta a cedatŭ vămile terrei dreptă 200,000 gal. pe an, pe cândŭ erau amatori care oferėu îndoitŭ acéstă sumă. Putea ellŭ ênsă face alt-fel? căci întreprindătorul este ênsuși collegul seŭ Știrbei, prin mijlocirea ginere-seŭ Plaiano, și un ore care Ciocan, Bulgaro-Rusŭ.

Pe lângă aceste jafuri în mare, suntŭ multe altele mai mici, precum e și acela că a plătitŭ léfa lui Vorigide, reprezentantul seŭ la Constantinopol, pentru totŭ timpulŭ câtŭ a reprezentatŭ acolo pe generalulŭ Osten-Sacken, dându-i pe d'assupra (ca fuioru popei) și o gratificație de 2000 g l. pentru credința sa către Rusia, pe timpul trecutŭ și viitorŭ.

Mă oprescŭ aci ca se nu deviŭ polilogŭ; și terminŭ rugându-vă, D-le Redactor, se aduceți aminte lectorilorŭ voștri, că nenorociții Români nu speră de câtŭ în Franța; căci numai pe dênsa o invocă și o iubescŭ ca pe ênsăși patria lorŭ.¹⁾

No. 20.

Eliade către D. Costache Racotă

La Paris.

Constantinople 7/19 Maiŭ 1866.

Amatul meŭ Costache,

.²⁾

Imi scrii de broșura D-lui Rousso că:

«Grație unei părți a acestei broșuri, de și o parte ar fi putut lipsi, etc.»

Așa scriŭ și dicitŭ toți; diferența însă este acésta:

1) Originalul illŭ posedă D. Christofi.

2) Punturile arată pasagie ce nu interesează istoria.

că fie care o află bună pretutindenî, afară numai a-colo unde este în defavórea sa și a allor sêi.

Ión Ghica ȃice că e de minune, de nu 'i ar fi descoperit cabalele.¹⁾

Tell asemenea o înalță pînă unde nu s'a suit ea, și ȃice că e adevêrul sântu unde vorbesce de Ghica, de Golesci, Magheru și ceilalți; numai unde se attinge de dînsul, ȃice că *mănâncă furnic*.²⁾

Magherul iar ȃice că ce e drept nu e păcatu; că nimicū nu e mai sublimū (!) și mai frumosū de câtū unde arată ce vrea sê facă Tell, unde descopere pe Ión Ghica, unde se atinge de Golesci, Eliade³⁾; însă ține comptulū, și are sê'si resbune unde se atinge de Escellenția Generaliiei Salle, și de memorandumele ce a făcut și a dat.⁴⁾

Golesciū aplaudă unde se dă portretul lui Ión Ghica, unde se arată Tell, Magheru, Eliade și toți cei lalți⁵⁾; însă mojiiculū de Rousso cată sã'si aducă aminte că Golesciū suntū boeri⁶⁾ și sã nu se atingã de boeria de vrea sã facã din clãcași,—sêū jumãtate de proprietari,—nisce chiriași proletari.

D-ta iar afli bunã o parte, și ȃici că putea lipsi altã parte. Nu cred sã înțellegi aceea unde mē ia și pe mine la refualã⁷⁾; pentru cę atunci te-ași inculpa de parțialitate.

Dacã cartea acēsta este judicatã numai astfelū, apoi e cea mai bunã ce a eșit în cauza nóstrã⁸⁾; catã

1) I. Ghica nu póte aproba nimicū din acea operã.

2) Generalul Tell o calificã dupã cum meritã.

3) Eliade e lãudatū pretutindenî.

4) Neadevêrū, ca tóte; inchipuirî deșarte.

5) Am vêdut opinia lui Stefan Golescu în epistolile salle.

6) Nu era acēsta opinia lui Eliad despre Golesci pînã la 1855.

Veđi epistola lui Eliad No. 1. din acēstã broșurã: și *Memoriile Regenerației* de la 1851.

7) N'am întãlnit asemenea passage în opera citatã.

8) Cine o va citi, va fi de pãrerea contrariã; D. Rousso chiar, credem noi, se cãeșce ađi de multe din acea operã, dictate de pasiune.

să fie judicată astfel: spune pretutindenî adevărul? Său adaogă fapte ce nu s'aũ întâmplatũ?!) Dacă faptele sunt, dacă adevărul e spusũ, adevărul numai mântue.

.

De veĩ vedea pe D. Bolliac, spune'ĩ cã sunt simțitorũ la cãte'ĩ aratã despre mine. D-luĩ își ȃice cã mē stimã, dēr nu m'a amatũ, nici nu mē amã; eu din contra, l'am amatũ de cãndũ era copillũ, și l'amũ tot-dēnna; a fost și este unulũ din feblele melle; dēr nu'l stimũ. D'așĩ putea sã'ĩ însufle amorulũ meu, și d'ar putea D-luĩ sã'inĩ însufle stima sa nu ne-am fi despãrțit nici odatã, nici D-luĩ nu m'ar fi abandonat, fãcãnd causã comunã cu neconsecuențĩi; nici eũ n'așĩ fi avut adesea durerea de a ȃice: „și tu, Brute?“ Inșã suntũ umane tôte acestea! Și n'am a mē plĩnge. Ce sunt eũ, și ce am fãcut și ce am sufferit eũ, pe lãngã cãte a fãcut și a sufferit Christũ? ²⁾ Discipolulũ seũ de predilecție, piatra pe care voia a întemeia edificiulũ seũ, era Petru; și cu tôte acestea Petru de treĩ orĩ l'a renegat. Nici eũ nu sunt Christ, nici D. Bolliac nu e Petru ³⁾; și cãndũ vom fi mai bãtrĩnĩ, de vom trãi, sunt sigur cã și D-luĩ va uni amor lãngã *stimã*. ⁴⁾ și eũ stimã lãngã amorũ.

1) Veđĩ epistola lui Popa Șapcã, No. 6, din acēstã broșurã.

2) Lipsã de modestie. Christ era modelul abnegãrii, allũ bunã-tãțĩr, allũ iertãrii, allũ tuturor virtușilor sublime.

3) Cu ce scopũ atunci acēstã comparațiune?

(4) Vezi tĩrbãceala ce'ĩ dĩ Bolliac ĩn «Ro.nãnul» No. 144 pē 1859.

Eliade către D. C. Racotă.

La Paris.

Constantinopole. 1856 Iulie 2.

Amatul meu Costache,

Am ricevut scrisórea D-le din 14 Iunie. Am vëdút câte scrii despre intrigile ce se facú în țerră, esplicând cum le vine șederea mea aici în Constantinopole. Dică ce vor voií, că gura rëilor numai pãmêntul o astupă. Eñ ședú în Constantinopole pentru că nu pot ședeá aiúrea; ședú în contra voinței mele, și mai vârtosú a sănătății. De voi mai rămânea și în iarna viitoare, nu mai pot eși în primă-vară, atât mi s'a slăbit peptul din cauza climei ce nu 'mí e favorabilă. Să voiú să essú, nu më lăssă ⁽¹⁾; ar căta să fugú, să âmblu ca unú vagabondú cu pasportú streinú, și cersindú pâinea; dér dică și esplică cum le vine șederea mea aci; ce potú să'mí facă mai rëú de câtú starea unde mé aflu?

Despărțit de copii, copii în sarăcie, și fără educația și consiliurile ce ar fi putut a le da tatál lor; starea 'mí rcinată; o nație séu un populú ingratú, dispusú numai a calomnia ⁽²⁾; învêțat a 'mí mânca pâinea cu sudórea mea fără a fi dator nimenui ^(?), și ajunsú a trăi din misericordia turcésă ⁽³⁾ ca unú prisonier u-

(1) La finele anulu' 1856 Eliad putea intra în țerră cu ceí lalți capí ai Emigrației; de ce a stat în Constantinopole pînă la 1858? Din causá póte a «tainuluí» turcescú, cum afirmă unii emigrați.

(2) Nu e drept ca pentru căți-va indiviđi a se trata un populú întregú de ingrat și calomniatorú.

(3) Ar fi evitat acéstă pretinsă umilire, déca intra în țerră, și dacă luptú (fără uniforma turcésă) ca adevêrat apostol alú nașionalității române,

militu; mai jos de câtu atâtu, amatulú meu Costache, materialmente, este numai unú metru mai jos, cât va fi de profund mormântulú ce mi'lú vorú săpa, și care am dis amicilor să'mi facă din colo în Asia; și în țera mea cu blestemú lasú nici ósele să nu mi le aducă,— n'aú unde să mă dea mai jos de câtu acolo; — iar moralmente, prin acea cădere mă voiú scula; și 'mi voiú lua loculú ce singurú mi l'am preparat, locul ce dreptatea va căta să mi'l dea.

Cátu pentru Turci, cei cari dicú cá se arată ostilú la binele țerreí noastre, amici cu adevérat nu sunt; pentru că n'au de ce fi mai amici rouă de cât lor însuși; căci singurú își sapă grópa; cu tóte acestea, ei tot nu sunt așa de ostilú, precum ne suntemú noi înșine; și pe tótá đina ne facem singurú réulú cu ideí nepossibile, ce nu ajută de cât la joculú Diplomației și a inimicilor noștrii mortalí.

Veí vedea câte scriú în cele trei scrisorí ce te am rugat a păstra spre a se tipári.

Dici că de voiú lasa Constantinopole, și voiú veni în Paris séu în Londra, fiir meí (și înțelegí pe frații D-tale cu D-ta împreună) vor îngriji de ce voiú avea trebuință. Sunt fórté simțitorú la acestú sentimentú; énsă pentru ce să le daú această sarcină, fără nici unú folosú nici pentru ei, nici pentru mine, nici pentru țerră? Astă-zí nu e nimic de făcut nicăiri, de cât în țerră, cine e prudent și cu putere ș'acolo. Đina învierii populilor nu voiú trăii să o vedú; și de ași întrevedéo, n'așú mai ședea nici unú minut în Constantinopole, ci aș veri acolo unde ar fi ascultați oameuí ca mine, și ași cere dreptate. (1).

(1) Fiind că acea đi de înviere nici nu se spera la 1856, cređú că ar fi fost mai patriotic din partea lui Eliade a veni în țerră să lumineze pe Români despre adevératele lor interese, chiar de n'ar fi voit a se supune dorinței generale, manifestată la 7 și 9 Oct. 1857; lucrând însă cum a lucrat, s'a spus la muștrári juste chiar din partea consângenilor sêi,

De s'a criticat cartea D-lui Rousso din punctul ce mi'l arăți, apoi partea aceea e cea mai tare și mai nevulnerabilă. D. Rousso n'a vrut să arate genealogia nimenui, ca toți ce fac la biografii și la genealogii: ci răspunde D-lui Régnauld ce ȳice că sătenii servii și proletarii au făcut mișca-rea de la 48 (1). Minciuna nu e nici o dată bună, și mai vârtos când e ticluită cu atâta artă, să facă atâta rău unei țeri întregi (2) a cării destinație astăzi, și pe când scria D. Régnauld, era în mâinile capetelor coronate. De ar fi fost o democrație generală în Europa, tot ar fi fost minciună să fi ȳis un scriitor, că sclavi și proletarii au făcut mișcarea; ar fi fost o fanfaronadă după moda democratică; și adevărul a fost că la noi s'au sculat din cei ce au avut spre a da cellor ce n'au avut iar nu s'au sculat despoetii să despoeie pe îmbrăcați. D. Rousso nu va să arăte genealogia nimenui (3) ci se spue

(1). Când s'ar fi mărginit aci ar fi fost bine, ȳer aceasta a fost pretestul d'a scrie câte au scris în acea epocă. Apoi ore nu ȳice tot Eliade în *Memoriile* de la 1851 și în *Epistolele* publicate, că sătenii au fost *pârghia Revoluțiunii*; Apoi cu ce scop plecarea la Irlaz a cellor trei capi ai mișcării? Ca prin ridicarea sătenilor să înlesnească resculara cellor din Capitală.

(2) Ce rău putea să facă această idee, chiar fiind erronată? Sătenul nu era ore servu după Regulamentu? Alt-felū, ce însemnă art. 13 din Proclamațiunea de la 48, adică emanciparea țeranului de clacă, și împrietărirea sa prin despăgubire? Fiind-că vechea clacă, séu «ajutorul gratis», devenise o muncă silnică în folosul apăsătorului séu.

La noi, ca pretutindenți cei luminați și cu influință au luat inițiativa; și ceilalți, fie orașeni fie săteni, câți simțeau «cuțitul la osu», au răspunsu la apelul capilor, sprijinind cu brațele lor mișcarea regeneratorie. Eată adevărul; iar nu cum se silește a'l des-natura autorul operei în cestiune, orbit de pasiune, cum ȳice cu drept cuvintu Ștefan Golescu.

(3). Tocmai acesta face; în privința lui Eliade, veȳi pag. 183—197 op. cit; în privința Magherului, pag. 9—12; în privința Golescilor și Tell, pag. 202—204.

D. Régnault că n'a făcut bine să ne pledesé causa așa de rău. Veți vedea mai târziu cât rău ne-a făcut acea carte plină de erori sistematice, și pentru care unid în Români s'au și dus a'i mulțumi⁽¹⁾ și aceasta 'ți o dîcî numai pe, sêma D-tale; căcî nu voiî să mai am mai multî pe omul acesta pe capî. Nu sciî cum a intrat în capul unor junî că pot să'sî facă bine lorî și țerreî, însîrînd la neadevêruri; nu sciî cum veni la mai mulți să se ia dupe moda gonitorilor aristocrației Europei, spre a goni și ei în țerra lorî boeria, pare'că ar fi aristocrație. La noi boeria nu e o castă, ci o instituție, care, cu tôte abuzurile ce a sufferit din cauza favorei ș'a nepotismului, însă nu e membru allî unei familii istorice, nu e impiegat allî Statului, nu e officerî în miliție, nu e neguțător mai distins, nu e sătén ce lăsînd sapa și aratu, și învêțînd carte, și îmbrățișînd carriera politică, care să nu fi devenit boerî, de n'a avutî vre un viciî. Numêră toți boerrii din țerră. și veî vedea, afară de o mică minoritate ce s'a boerit prin favóre și nepotisme, că toți sunt din clasele ce arêtaiî. Apoi ce e nația care nu recompensă acestî fellî de ómenî? Boeria e o recompensă a serviciului, a talentului onestî, a sciinței virtuose; iar de s'aî comis abuzurî, asupra acellor abuzurî, a strîgat nația la 48; și mișcarea s'a făcut spre a regenera instituția boeriei, ce a fostî deschisă la tôte clasele, și atâtî de liberală, iar nu spre a o aboli. Boerî nu va se dîcă nicî aristocrat, nicî nobil ci un funcționarî cu rangulî ce i'lî dă servițiulî iar nu nascerea. Tot Românul se nasce boeribilî, după legile și datinele ce am avut până acum; și decă devine apoi boerî,

(1) Era o datorie de delicateță și de recunoștință către un scriitor eminent, primul care, în prețioa resbelului Crimei, făcea cunoscut Europei oficiale și democratice origina noastră, drepturile noastre, trecutul nostru, aspirațiunile noastre rolul ce putea juca România la porțile Occidentului, ca sentinelă a civilizațiunii occidentale,

tot Românul se face nobilă boeribilă, iar nu boer, fie însu-și fiul Banului său allă Domnitorului, ce e dator a trece și ellă, oră cât de repede, însă a trece gradele iararșiei patriei.

Că 'ă a fost tata și frații și moșii boeri, n'o poți nega, fără a spune un neadevăr; iar că ai vrut, am vrut, și *au vrut toți aț mișcării a se lepăda de boierie*, și a intra în legea comună, ce avea de scop a împedica abuserile comise în numele acestei instituții, altă vorbă. Cine va voi, își pôte face un merit de acăsta; iar să'și facă un merit spuind o minciună, și đicând n'am fost ceea ce'am fost, minciună e; și minciuna nu e un adevăr; și *ce nu este adevără, nu e nič moral, nič onest; și prin urmare, nič democratic séu liberal; căci democrația și libertatea veră, măi 'nainte de tôte, cele moralitate; cine e sclavul minciunei, fanfaronadă, nu e cetățian liber.*

Și chiar de ar fi boeria un rău, un păcat, *datoria omului onest este a confessa adevărul, đicând am fost păcătos, dér nu voi să măi fiă; am fost boer, dér nu voi să măi fiă.*

Toți apostolii au fost judani, și Pavel (fu) și Fari-seu; și devenind creștin, n'au đis lumii că n'au fost judani. Părinții lui Sântu Vasile au fost idolatrii, și n'au ascuns'o nici odată; și acăsta nu va să đica că face cine-va genealogia, ci spune adevărul, când altul va să facă rău înaintea despoșilor unei nații întregi, đicând că a fost condus de desculți și de plebeeni.

Antăiu și ântei unde au fost plebeeni în țerra noastră, în care tot fiul patriei se nasce boeribil? Și unde scia Români în general ce va să đică plebeeni? (1)

Broșura D-lor Golesei am citit'o măi mult de jumătate (2) De pôte a se supăra D.D. Magheru, Tell

(1) Toate acestea, ca să justifice genealogia de boerie a lui Eliade, de la pag. 183—197 din citata operă.

(2) Înțelege ore opera D. Al. G. Goleșcu, *De l'abolition de servage*.

și ai lor, cum am auzit că o și critică ⁽¹⁾, nu știu ; eu însă pînă unde am citito, văd că le face onoare ; e plină de adevăruri. A treia parte însă din această broșură e mai o traducție, după o traducție a lui răposatu Bălcescu, dată în Magazinul istoric în anul 47 séu 46 ⁽²⁾ Acea parte este a notelor ce ȳici că au dat Golesci. Bine era să fi spus ei pe adevăratul autor, ce a ostenit pînă să scotă la lumină istoria clăcașilor, și D-lor au aflat'o gata. Plagiatul numai nu'mi a plăcut ; însă cartea în genere va face bine causei.

Unii din Români d'aci, ca și din Paris, ȳic că e carte bisericăscă ; Moldovenii însă, după cum știu d'acolo, o califică de socialistă, de comunistă ; și ȳic că vre-o 3000 de inși, de frica acestei cărți, s'au lepădat de ideea unirii, ce ȳic că vine de la comuniștii de la 48 ; și spre a demonstra acesta, scot înainte cartea Golesciilor. Numai pôte cine-va intra în voea lumii. De n'a plăcut cartea junilor cu ideile esterne și celor ruginiți din Moldoveni, ce se pun în altă estremeitate, e singura probă de moderația cărții și de adevărurile ei, ce firește nu pot fi gustate nici d'o estremeitate nici de alta.

D-lui Boliac îi mulțumesc de broșura ce'mi a trimes. Este scrisă cu zelu, însă *zelul ill face adesea a eși din adevărurile istorice* ⁽³⁾. În ceea ce se atinge de Unguri, me adress la principiile ce professă D. Boliac, și cu acelle principe îi recomand d'a citi cartea D-lui Gerando, intitulată *de l'espirit public en Hongroi*. Autorul

(1) Dacă Eliade o laudă, Tell și Magheru nu o putéu critica, fiindcă nu se atinge nimic de dînșii, Presupunere gratuită.

(2) Cred că se înșală Eliade, pentru convingerea lectorului, citescă opera în cestiune, de va fi aceea, cum și articolii Bălcescului din Magl. Tot ce credem noi e că autorul a putut consulta opera *Question économique*, atribuită lui N. Bălcescu.

(3) Ca și pasiunea.

nu e Ungur, ca să fie tacsat de parțialitate; și cartea era scrisă înainte de 48.

Cine ȳice cã doresce sã mã vadã bine cu D. D. Tell și Magheru, nu voiesce rãul nimenui; însã nu se cuvine a se adresa la mine, ci la acești duoi. Eu le-am voit binele, și ei au fãcut causã comunã cu cei ce i au batjocorit, umilit în tot d'auna ⁽¹⁾ *Eu le-am ardicat numele, fãcãndu'l europén* ⁽²⁾; și ei s'au sfortat a deschide pînã la calomnie în contra mea ⁽³⁾. De vorbesce D. E. Régnauld și alții de dênșii, nu face de cãt a mã copia ⁽⁴⁾. Celle ce am scris în favórea lor s'au scris cu sentiment ⁽⁵⁾; m'au costat timp, repaos, sãnãtate ⁽⁶⁾ și pãinea esilului de la gurã ⁽⁷⁾.

De veți pune sub tipar scrisorile ce v'am trimes, scóte passagiul unde ȳice cã „Ali-Pașa pórtã pe fiul lui Stírbei pe la icóne“.

La paginile 17, séu 18 séu 19, se ȳice :

„Nu, ȳic alții, nu vrem sã ne unim, etc.“

(1) Dacă face allusiune la unirea cu emigrați, adunați la Șumla, ca să trecã în țerã, cu voea Porții spre a forma legiunea romãnã, asemenea unire face onóre cellor duoi capi ai mișcãrii.

(2) Ori cine ar fi descris mișcarea de la 48, era dator a spune partea importantã ce a luat la acéstã mișcare cei duoi hãrbați; dupã mine, rîndurile subliniate dovedesc cel puțin lipsã de modestie.

(3) În ce chip? De ce nu sã esplicã?

(4) Se înțellege, fiind cã numai Eliad pînã atunci descriesese mișcarea de la 48.

(5) Înțellege óre din amicitie? Istoricul nu trebuie sã aihã în vedere de cãt acte, de cãt adevãrul.

(6) Și a fãcut datoria, ca istoric; și fãrã murcã nimic nu se póte produce; atãta numai cã celle ce privesc pe DD. Tell și Magheru nu se pot urca de cãt la câte-va pagine.

(7) Celle trei opere alle lui Eliad (*Proscrisul, Protectoratul și Memorielã*) s'au tipãrit cu bãnii cellor de la Brussa.—Veđi actul No. 15 Broșura II și mai multe epistole alle lui Eliad din acéstã broșurã.

Acolo, în capătul paragrafului, se vorbește de două feluri de ómení, de cei cu unirea machiavelică și per-
 ȕetőre, și de cei ce au dat memoriuri prin Paris;
 unde se ȕice de cei din urmă, mai îndulcește frassa;
 căci așa o cere și adevėrul nu numai cuviința. Ȑi de
 aceștia séu adaogă vorbele următoare:

„Cu un scop pe atât de respectabil pe cât e de na-
 „ȕional; însė estremităȕile se ating tot d'auna într'un
 „punct óre care.“⁽¹⁾

A revedere! ⁽²⁾

I. Eliade.

No. 22.

Eliade către D. C. Racotă

Constantinopole, 1856 Iuliu 18.

Amatul meș Costache,

Ricevuiú scrisóra D-téle din 6 Iuliu din preună și
 cu *Revue de Paris* ce 'mí aí trimis.

N'am citit tótă diatriba lui Bataillard, pe care 'l
 prepui și de colaborator al lui Colson la confidenȕile
 asupra Turciei. Tot ce vėđui ánsă, pe unde 'mí aí in-
 semnata cu creyonul, vėđú o ură plătita séú cumpă-
 rată, unú felú de Bravo ce se încarcă a ucide la ó-
 mení pe unú pre'ú fixatú. Nimicú mai deloyal de câtú
 unde'mí pune în spinare memoriul D-lui Grădiștenu
 și a patru juní Románi. Eú stim părerile tuturorú, și

¹ Noi credem că dacă Eliad ar trăi aȕi s'ar căi pentru multe
 câte a scris cu *prevenȕime*, cum ȕice Régnault în opera sa, capit.
 III; mai alles în privința *Memoriilor sélle intime*, reproduse de D.
 Rouso în *Suplimentul* la opera lui Régnault, ar sterge singur pa-
 gine întregi. A avut dreptate Negulici ce critica, în epistola No. 5,
 acte de natura acésta.

⁽²⁾ Originalele epistolelor lui Eliad către D. C. Racotă le posedă
 D. Racotă.

mai vârtosă când aŭ un scopŭ onorabil, naŭional; ŝi prin urmare nu putem se nu stimeđŭ fapta D-luŭ Grădiŝtenu ŝi acelor patru junŭi, cum ŝi a altora de felulŭ acesta: ęnsă a 'mŭ atribui cine-va mie acelle scrisse, este o infamie; pentru că deca sunt bune, eu n'am făcutŭ apalt ca *totŭ ce e bunŭ se nu maŭ iaŝŭ de cât număŭ din căpăŝana mea ŝi din atelierul meŭ.*¹⁾ La toŭi ómenŭi le-aŭ datŭ D-đeŭ minte ŝi inimă, ŝi fie-care pricepe ce e bunŭ ŝi unde 'lŭ dore cisma. Atribuindu-'mŭ mie acelle memoriurŭ, este o insultă în general către naŝie ŝi în parte către autorŭi lor; ŝi o ęndoită insultă pentru mine, că adică 'mŭ aŝŭ impune ideile melle unorŭ seiđŭ fanaticŭ.²⁾ Eŭ nu voiŭ nici copii mei propriŭi să fie fanaticŭ de mine, necum streinii. Deacă ęnsă mă ęntălescŭ cu ómenŭi în adevėrŭ ŝi'n aceleaŝŭ dorinŝe, pentru binele comunŭ, nici eu nu sŭntŭ sclavulŭ lorŭ, nici eŭ al ideilorŭ melle, ci fie-care e cunosćtorulŭ adevėrului. A đice un miliard de ómenŭi că 2 ŝi cu 2 facŭ 4, nu sunt ŝeiđŭ fanaticŭ ai profesorului lorŭ de aritmetică, ci următorŭ ai Ratieŭi ce le-aŭ datŭ D-đeŭ spre a recunosće séŭ a reprobă acestŭ adevėrŭ.³⁾ Eŭ n'am nici o parte, nici un merit la acelle memoriurŭ ce mi le atribue acestŭ omŭ, capabilŭ de tóte; ŝi e la autorŭi acelorŭ memoriurŭ de a'ŭ cere cuvėntŭ.

Puteŝŭi a vē adresa cu o scrisorică scurtă către Redactorul *Revisteŭi*, ŝi a'ŭ arăta că minte în tóte, ŝi falsifică istoria prefútindenŭi; precum minte când vorbesce de aceste memoriurŭ ce mi le atribue.

Unde mă ęnjură ca în cărciumile unde a trăitŭ ŝi s'a crescutŭ, n'am ce să'ŭ đicŭ; căci tótă passerea țipă cu vocea sa, ŝi totŭ omul vorbesce cu limba sa.

1). Mare presumpŝiune!

2). Aŝa credŭ unŭ emigraŝŭ despre operile în cestiune, cum atestă epistolele lor.

3). Sofismă de advocatŭ căci comparaŝia nu e esactă.

Ellū așa a învățat, așa vorbește și scrie. E rușine ânsă de ómenii ce se ȃicū crescūți bine, de pl. tescū la ast-felū de ómenī, spre a face adicā mie rēu, și nu vėdū cā lorū își facū reulū cândū 'i pune d'alătura cu cavaleriī de industrie, cu eserochii și inferați cunoscuți de tótā țerra.

Cine voesce se spuie adevėrulū despre mine, póte ȃice cā *m'aū abandonatū toți Romāniī*, cā nu mai amū pe nimenī, pīnā la unulū (cu tóte cā, în fondū, adevėrul este cā *eū singurū m'am depārtat de toți*, și m'am isolat); iarū nu se ȃicā cā numai maloneștiī suntū cu mine și eū cu dēnșiī. Asta e un neadevėr; cāci eu nu voiū se mai am a face cu nimenī; m'am sāturatū de declamațiī. 'Mī am fācut rāndu meū; facā și alțiī pe al lorū. Te rogū, amatul meū Costache, cându veți ast-felū de scrieri, nu mai mi le comunica, cāci fmi facū mare rēu; nu pentru mine, ci pentru lumei cândū o vėdū așa de rea și *deloyalā*. Așū dori pīnā la mórte se'mī mai rămāie ceva ilusiī, cā 'mī voiū lāssa copiii într'o lume mai bunā.

Mai pusū iar, nu sciū cam, în contact cu D. Bolliac, pe care 'lū uitassem, ca pe toți cei de la 48; și acum în urmă fmi trimite o scrisóre în care mē înjurā. De ar fi înjurăturaele ânsē ca sē mē dórā, adicā vere și meritate, ar fi callea-vallea; ânsā 'mī pare rēu cā e fiul amiceī mele Zinca, și cā a împātrīnitū, și e totū copilū cu pėrul albū. N'are nici capū, nici códā, scrisórea D-lui.

Nu voiū seī respunđū, cāci nu voiū se mai amū comunicație cu nimenī; mē voiū desbrāca cu încetulū și de cāte mai amū, și nu voiū lāsa de moștenire fiilor meī de cātū ura asupra Sodomei și Gomorei. Focul infernal a cāzut pe aceste donē prostituate cetāți moderne; și cnutul Cazaculnī pīnā în fine va culca la pāmāntū josū și totū ce va mai rămānea în piciorē și necoruptū.

De 'îi va scrie cine-va a te duce spre a presta la o tipărire, fă-o, te rogū; d'eu nu spune nimenui unde te ducī. De nu 'îi va scrie, nu mai spune nimenui cā te am fostū însārcinat cu asemenea ocupație.¹⁾

De n'ași considera sinuciderea cā o lașitate, de multu ași fi datū și luatū cu lumca asta. Nu meritā în nimicū a mai dori cine-va sē prelungescā o viață ce nu creșū sē fie în infernū, și cu nisce ómenī pe lângā carī Dracii ar semāna Angelī.

A revedere !

No. 23.

Eliade către D. C. Racotă,

Constantinople, 1856.—Iuliū 25.

Amatulū meū Costache,

Am ricevut scrisórea D-téle din 9 Iuliū. Imī scrii cā ai ricevut o epistolă tipărită din Londra, anonimă; și mă întrebī de este a mea; și eū am ricevut una, cā și alți Romāni d'aci din Turcia.

La întrebarea ce imī faci, n'am să'ți respundū de câtū citește scrisórea lui Bataillard ce 'mī a trimis'o.

Acolo ȃice cā un memoriū ce l'aū datū trei juri Romāni, și altulū ce 'lū a datū D. Grădișténul, sunt faptele melle. Voi mai bine sciți de spune adevurul,

1) După data scrisorii, și după esplicările date de însuși D. C. Racotă, este vorba de broșura lui Eliade ce a apărutū în Romānia pe la finele anului 1856, și care începe cu aceste cuvinte: «Mē totū ținém de multū se vē spuī o istorie, și dāndū ȃi peste ȃi remasse până în ȃiua de aȃi.» În acea broșurī se combate Unirea sub pretestul cā e fatală fără Basarabia și Bucovina, pretextū combătut de D. C. Racotă în epistola următoare.

séu de minte. Acelle memoriuri nu suntă faptele melle, nici într'ună chipă; ânsă ca Română, n'am putut de câtă să le laudă, și să stimă sentimentele de unde aă provēnită.

Asseminea mă întrebă d'acea scrisóre, unde veđi că nu e numele meă; decă nu e numele meă, nu e a mea; dér am aprobat'o și o aprobă; eă d'ași fi scris'o n'ași fi putută servi mai bine causa Româniloră, dându-le de scire d'a se feri să nu dea în curse.

Acum o sută de ani religia era mare lucru la părinții noștrii; și în numele religiei ne usurpasse Rusia drepturile făcându-se protectóre. Astă-đi uniunea Principateloră, devenindă o adeverată religie a Româniloră, Russia s'a pusă a flata sentimentul acesta.

E întrebare acum: pentru ce Russia professa, séu se prefăcea că professa, religia ortodoxă? (1) Trebuia părinții noștrii să se lepede de religia părinților lor. Nu ci să fi deschis ochii, pe de oparte să și conserve religia, și pe d'alta să nu se încredă Muscalilor, entusiasmându-se de dânșii și de apostolii lor.

Acum iară e tot acea întrebare: pentru ce Rușii sau pus a flata sentimentul salutarin al uniunii? Spre al esplóta în folosul lor și în paguba nóstră (1) 'Trebue Românii să se lepede de Uniune? Nu; ci conservându-și Religia politică și socială, să se ferescă mai multă de cât tot-déuna d'a se pune sub bandiera celor ce vedem că proclamă uniunea (2) și nu sunt protigiați de cât de Russia.

(1). Ce are a face una cu alta? Religia putea fi pentru Russia un instrument de subjugare, dér unirea nu putea servi de cât Românilor, făcându'i mai tari, sub tóte privințele.

(1). Russia s'a oppus serios la unire. Nu suntem ținut a crede de nimeni pe simpla sa afirmare, mai alles când e bănuít.

(2). Toti au proclamat'o, fără deosebire.

Cine a ridicat stégul uniunii la Moldova și în Bucuresci? Gr. Ghica și Știrbei, ce au venit de la Balta-Liman; cei ce la 48 au eșit cu stégul din consulatul russ de la Iași, Sații, toți Fanarioții, toate creaturele lor. Aide acum, Eliade, Racotă, Boerescule, și tot ce n'a avut ném de némul lor a face nicī cu Rușii, nicī cu Fanarioții aide, alergați de vē puneți orbește sub bandiera acestora. Faceți, fătul meu, de voiți Dv., una ca acesta; iar eu n'am trăit 54 de ani în sudorī, nu 'mī am eșpus starea, și viața și viitorul copiilor, ca, la capătul vieței, se devin *instrumentul instrumentelor Tarului*,

D-ta ȳicī cā ar fi o calomnie a crede și a'mī atribui mie acea scrisóre ce v'a venit din Londra. Eu ȳic cā'mī pare reu de ce n'am scris'o eū. De ce și la această scriere sē nu figure numele meū? V'ați pus a o critica amar; și nu ȳă meritā critica, dēr atāt vē orbesce ura, ce *cu dreptate aveți asupra Turcilor*, în cāt nicī n'ați înȳeles acea scrisóre; precum n'ați înȳeles nicī cartea D-lui Russo.

Eu nu voi se fac pe avocatul Turcilor, despre care știu mai multe de cāt celle despre care îi accuđi D-ta—ei cum își aștern, așa vor dormi; ce seamănă aceea vor secera;—dēr cātă a apăra pe autorul aceleī, scrisorī, nu în interesul lui (1) ci în dorul ce am de a nu vē vedea amāgiți și dupe (2) inocente, ș'apoi victime.

Acea scrisóre. pe de o parte, arată ușurința Francesilor, cāt sunt în stare a face reul din nesciinȳă, și cu celle mai bune intenții.

Al doilea, descopere cabalele ce s'au pus în joc de către agenții rusesci, ast-fel cum Românii s'ei ia pe dēnșii de bunī patrioi.

Al treilea, arată cā Puterile ce 'și au dat mâna a menagia pe Russia și Austria, sacrificāndu-ne în trac-

(1) Ce se potrivește!

(2) Jucării

tatul din Paris, lucrăză cum Româniî se iau după cum i vor conăuce agenții muscălești, ce 'și au luat credit de patrioți.

Al patrulea, spune opinia ce este astă-đi pronunțată în Valachia cel puțin, între ómenî maturî și cunoscătorî de cabalele ce s'au pus în joc; și acéstă opinie e întins.. Nu vė uitați ce vė scriu juniî din țerră, nici cei ce vor a flata pe Stirbei și pe Gr. Ghica, ca sė nu pérđă sau ca se capete chivernisélă. Nu că dóră sunteți în corespondență cu d'alde aceștia din urmă, dér numărul lor e *mare* din disgrăție; și đicea că făcea opinia, și juniî vė scria. Iî veți vedea acum, după ce au căzut Știrbei și Gr. Ghica. Omenii aceștia n'au principe, de cât *chivernisela*; și vor schimba bandiera ca sė placă cellor d'acum Domnitorî.

Acolo unde đice scrisórea că nația va đice comisarilor celle arătate sub virgule, la pag. 4, și mai vėrtos unde đice..... „si vous ne le voulez pas, ou si vous ne le pouvez pas faire, laissez-nous dans nos anciennes et véritables relations avec la Turquie: c'est elle qui nous representera dans vos conférences.....etc“. acolo nu veđi că nu înțelege că acésta ar fi voea nației și dorințele ei? ci este o punctă (pointe), o înțepătură, ca sė le dea peste nas tractatul ce ei l'au făcut, și au decis ast fel, adică ca și când le ar đice: «de ați hotărat ast-fel, ce ne mai întrebați pe noi? Ne ați legat gura d'a vorbi în conferințe, ne ați legat mâinele, și vreți acum se vė respundem numai ce vreți voi? Și sė ne mișcăm numai în cotro vreți voi? (1)

«Puneți-ne în stare d'a vorbi, adică în stare în care au fost țerrele când au încheiat elle stipulațiile cu Turcia, când erau libere a se unî între sine, sau a face alianță cu orî ce putere; și vom vorbi atunci.» Și în starea d'atunci Moldova era tótă; nu'i lipsea nici Bassarabia nici Bucovina.

(1) Sensul e cu totul altul de al textului frances. Româniî 'și ar fi pus lațul de gât dac'ar fi ascultat pe Eliad.

D-ta apoi te puî și criticî pe autorul scrisorîi, de ce nu ȃice și de Transilvania și Banat? Cum se putea face o ast-fel de eróre, și istorică și politică, și chiar de avocat? Avut'a atunci Valachia sau Moldova cop:insurile ce le ceri D-ta?

Eu m'am bucurat când am auȃit ca te aplicî de agricultură și de sciințe esacte; căci ai făcut ca copilul tatălui D-téle. Déca vrei însă se faci și politică, fă bine mai întâi de învéă mai bine istoria; dá-te și la studiul drepturilor, și mai vértos al cellor ce sunt astăȃi în vigóre în Europa.

Româniî nu pot cere Transilvania și Banatul de cât înaintea unui tribunal sau Congres, format de o republică universală a Europei al'cărui, primul temei se fie *solidaritatea Popolilor*, iar nu a guvernelor; și după care carta Europei se se schimbe după limbele ce se vorbesc; iar nu după guverne. Ora aceea n'a venit; congresul acela nu esistă; și înaintea guvernelor ce se baséză pe dreptul conquistei, Româniî nu pot cere de cât Basarabia și Bucovina, ce Turciî nu le putéu da, și Austrienî și Rușiî nu le putéu lua, după drepturile ce sunt în vigóre, și pe care guvernele se réȃmă.

Apoi adduci carnea câinelui din fabulă, și o aplicî réu autorului acelei scrisorî; se cuvenia să o aplicî celor ce se cuvîne în tot adevérul ei.

Și étá acum:

Carnea din gura câinelui e realitatea, dreptul lui de a mânca acea bucata de carne.

Care e dreptul Moldo-Valachilor ce cată a fi recunoscut de tóte puterile, după legile și datinele acestor puterî? Valahia a fi întrégă, și Moldova întréga, cu drepturile lor suverane în întru, cu dreptul d'ași alege Domn, d'a deschide resbel și încheia tractate ect.

Afară d'aceste drepturî, orî ce am spera mai mult

este laudabil; însă ca să le realizăm, nu putem de cât, séu să ne sumetem mânicile, sau se aşteptăm la buna voinţă a altora. Pică pară d'a gata nu se pôte.

Acum cine sémănă cu câinele ce lasă bucata din gură ca să ia pe cea din apă? Cellū care va Principatele întregi, cu drepturile lorū recunoscute? sau cellū ce voesce şi mai multū de câtū acele drepturi? sau cellū ce doué părţi din bucata de carne le dă ciorilorū şi corbilorū, şi ce mai rămâne o lasă din gură ca se apuce umbra din apă?

Să 'ţi spuiū acum ce felū de uniune vorū Ruşii, Francesii şi Englesii, şi chiar şi Nemţii, *pe ascunsū*; cu tóte că de faţă se arată că n'o vorū. Nemţii dicū că nu voescū uniunea; ş'apoi susţinū pe cei ce o aţâţă, ca Ştirbei şi Gr. Ghica.

Vorū se recunóscem prin actulū nostru de uniune, şi să legitimăm noi înşine, răpirea Bassarabiei şi Bucovinei, după cum s'aū-legitimatu pin tractatul din Paris ⁽¹⁾.

Voescū apoi să unim restulū din Moldova cu Valachia, şi să abdicăm de buna voea nóstră la dreptul d'a ne allege Domnulū, dicândū că alegerile numai suntū de cât unū scandalū în Europa de ađi oficială⁽²⁾ Veţi dice: de unde le sciū acestea? — D'acolo de unde na le sciī D-ta, pentru că diplomaţii nu batū toba ⁽³⁾ Şi de vor fi adevērate, precum se vor da pe faţă cândū va fi târđiū, priimescī uniunea cu preţul acesta?

Mai voescū (puterile garante) ca acellū Domnū, ce vorū îndatora de o cam dată pe Turci a ni'lū impune, se fie stăinū; altă usurpare!

(1) Nicī de cum; asemenea usurpării n'aū prescripţie; ađi luăm o bucată ce ne-o dă Diplomaţia, mâine vom lua restul prin alte mijloace; dér Românii nu pot renunţa la asemenea mari fo'ose.

(2) Basmu cu cocoşu roşu! Parcā ar vorbi către copii.

(3) Se pôte responde cu tratatul de Paris şi cel de la Viena, care amândouē aū garantatū autonomia nóstră.

Apoi decă acellu Domnă străinū și impusū peste ambele Principate va fi credinciosū Turciei, Principatele-Ulute nu vor face de cât un Pașalâcū ; iarū de 'și va da cōstele cu una din puterile vecine mai influitorē, ni se duce și naționalitatea, precum s'a dus a Ungurilorū ș'a Polonilorū.

Ce pōte avea unū patriotū adevēratū de mai scump de cât naționalitatea, dreptul ei suveran d'a allegē și a legiui, dreptul d'a fi guvernat d'ai seī, și nu de străinī ? Si acum, pentru o unire propusă cu rea credință din partea cellorū ce ne aū sacrificat în tratatul din Paris, să venim să abdicăm de bună-voia noastră la aceste drepturi, și să legitimăm răpirea ce s'a făcutū tâlhăresce ? Nu, băete ! Eū unulū nu o voiū face, nici voiū îndemna la acēsta ; ci dicū și voiū dice, și timpulū va învedera, că cine îndemnă la acēstă unire, *cu perderea drepturilorū cellorū mai scumpe și mai vitale*, acella e un om vëndutū, e unū Stirbei, unū Gr. Ghica, ceī ce aū eșitū la 48 din consulatulū de la Iași cu stégulū ; Fanarioții toți, ceī complicați la 40 și 41 în treaba muscălească de la Brăila. Nu deschideți ochii să vedeți cine sunt propagatorii unirii aceștia false ? Dicū de unirea adevērată, de unirea salutariă, aceia sunt curați ; dēr dorințele lorū nu s'a ascultatū și nici nu se vorū asculta, până nu vom dedea avēnimentul popolilorū.

Cum de sunteți orbi și nu le vedeți acestea ? Căinele cel puținū, ce a lăsatū carnea din gură ca se ia umbra din apă, avea dreptate ; că pe de o parte era căine, și nu omū, și nici că se înțola cu numele de patriotū ; și al doilea că umbra i s'a părutū mai mare de câtū realitatea.

Iar noi se lăsăm realitatea pentru o umbră ce e și mai mică (pentru că unirea fără Bassarabia și Bucovina, ce se ținū de realitate, fără dreptulū de allegere, și cu Domnū streinū și impusū, e cu multū mai mică

de câtă drepturile recunoscute) să facem una ca această ca omenii și patrioții? Nu vă e rușine! Să vă amăgiți pân'acolo, și se cutezi a'mi propune mie să mă facu stindardulă unei uniuni cu Domnă străină!

Nu, Costache, și de m'ar abandona Nația întrégă, și de m'ar pune pe cruce ca pe Christ, și de te-aș vedea pe tine însuți în mijlocul mulțimii cerându'mi mórte, d'aș auđi și pe copiii mei singuri blestemându'mi numele, tot voi ȃice că eu am cuvânt; și că toți înebunind, nu știu ce fac, și m'ași ruga dându'mi saffetul pântru iertarea lor. (1)

Aci nu e vorba de a justifica pe Turcia, sau de a o linguși; ci d'a apăra drepturile țerrei. Aceste drepturi sunt atacate de toți că'i au subsemnat tractatul; speranță de la dênșii nu mai e; nici că vom avea ce am avut; necum că ne vor da mai mult. Ca să apărăm d'er ce am avut, n'avem altă putere de cât puterea morală a stipulațiilor nóstre; și în acele stipulații Moldova e tótă; și *de uniune nu se vorbesce!*

Cât d'er vom eși singuri din acele stipulații înaintea unor ómeni cu rea credință, ce atâta așteptă, suntem perdu'i.

Cată d'er să ne facem o programă cum se urmăm; ca pe de o parte se scăpăm de cursă, și pe d'alta se ajungem și scopul dorit, acea programa nu se póte da afară și publica *fără a compromite cauza.*

Prin urmare cată:

I. Să ținem tare la stipulațiile nóstre cu Pórta.

II. Din acele stipulații nu perdem dreptul Basarabiei și Bucovinei; din contră, elle ne fac a le cere după dreptate.

III. Sentimentul unității fiind nobil, mare și general, și salutar, nu va face de cât a cresce, chiar prin pe-

(1) Un singur individ, fie chiar un Moise, se póte înșella mai ușor decât o națiune întrégă; mai alles ađi când lumea nu mai crede în profetii.

dicele ce are ; și de nu se va realiza astăzi unirea dorită, sentimentul va dobândi și mai mare putere. (1)

IV. Odată Moldova cu Bassarabia și Bucovina, la care noi nu lăsăm pretențiile drepte, aceste principate din drepturile stipulațiilor lor d'a face tractate, pot încheia între dânsese, la timpul convenit, tractatul de unire ; căci sentimentul e etern pînă va exista nația.

V. Ca să ajungem însă la acesta, nu vom putea, de nu vom protesta mai întâiu în contra a două călcări mari ce ni se fac în tractatul din Paris, adică :

1. În contra dreptului dat de celle l'alte puteri ce se ție garante în contra dreptului dat Turciei de a convoca *Divan ad hoc* său generale Adunare.

2. În contra dreptului ce i se mai dă de a întări său a octroia Constituția noastră.

Aceste două drepturi, ce dă Franța, Englitera etc. Turciei, ne răpesc cu adevărat an ; utonomia oî prin urmare nu putem intra în relație cu comissarii acelor puteri ce ne violă autonomia ; și ca să avem cuvânt, cată să nu eșim din legi și din tractate ; căci atunci ne tractă de rebellii ; și dau cu tunuri ce noi nu le avem (2) ; cată d'ér se stăm pe terêmul legal all stipulațiilor cu Turcia. Așa, după terêmul acela, putem ție :

„Singurii, D lor, ne-ați lăsat prin tractatul din Paris sub suzeranitatea I. Porții, singurii ați decisă ca I. Pórtă să ne reprezinte. N'am ție'o noi acesta, n'am decis'o

(1) Atêta așteptă puterile ce erau contrariii unirii ; d'ér ce ar fi ție lumea civilizată și istoria de Noi ? Ș'apoi mai găsiam noi ocașie așa de favorabilă ? Italia, dacă ar fi ascultat profeți ca Eliad, unde ajungea ?

(2) Muntenia și Moldova s'a pronunțat la 7 și 9 Oct. 59, ș'acele puteri n'au mai dat cu tunul în Românii ; și de atunci încoia am putut realiza întreg programul de la 48, plus Prințul străin, pentru care a votat și Eliad, de și a ție apoi în cameră că *l'a n'ili Aga* (sed. 1 Mai 1866.)

noi ; apoi d'era s' se nu v'e paie r'eu ; noi n'avem ca nisce vasali ce ne-ai l'asat a ne iu'ellege cu nimeni altul de cat cu I. P'ort'ă ; și de bun'ă voia n'ost'ra nu recunoscem punturile ce ne viol'ă autonomia. Vom tracta d'era cu comissarul I. Por'ți ; și de nu ne vom i'ntellege, de vom vedea din partea acestia *velleit'ate în paguba n'ost'ra*, și în contra stipula'țiilor, atunci vom *alege arbitrii*, P'ână atunci îns'ă l'assa'ți-ne prin comisar'ii n'ost'rii iar nu prin *Divan ad hoc*, s' tract'ăm cu comisarul Por'ții.»

Acest langagiu nu este spre a *flata pe Turcia*, ci spre a da în fa'ca lumii pe la nasu acellor ce ne-au violat autonomia, și vor s'ă ne mai aridice și alte drepturi : și de vom ajunge a trata numai cu Turcul, *suntem mai siguri de triumf* (sic) ; pentru c'ă na e nici așa de fioros, nici așa de dibaci. Nu numai ter'emu legal ne ajut'ă, d'er și adversarul e mai *slab*.

Îns'ă ca s'ă ajungem acolo, cat'ă se ținem un langagiu și legal și *g'adilitor* Turcilor, ca s' se nu ne tracte ei însuși de rebeli, ast fel cum ar dori Nem'ii și Muscali s'ă ne tracte. Odat'ă îns'ă ajunși la lupt'ă dr'ep'tă diplomatic'ă, și cu tractatele în m'ână, atunci d'ică Turcii ce vor voi, c'ă ne m'ântue rivalitatea celor l'alți, și îns'ăși neinteresate'ea d'aproape a Franciei, Englierei și Sardinei ; ce mai mult cre'đ c'ă am'ăgite de Muscali și Nem'ii ne-au sacrificat în tractatul din Paris.

Ac'esta e programa care nu se p'ote nici tip'ari nici spune fie c'ăruia ; c'ăci *ne d'ăm pe fa'ță scopul* ; și iau m'ăsuri și Turcii și cei l'alți ce sunt cu rea credin'ță. (1)

D'ași fi tip'ărit s'eu ași fi spus chiar fra'ților D-t'ele ce cugetam se fac la 48, ași fi terminat cu a m'ă vedea legat și ucis, sau de ai lui Bibescu, s'eu de ai lui

(1) Dacă sunt to'ți de rea credin'ță, noi s'ă facem ceea ce ne dic't'esă interesul na'țional ; e'tă numai ce s'ar fi putut responde lui E-lia'đ la 1856.

Mavru și Ión Ghica la Islaz.—*Reu fac de 'ți scriu și acestea.*

Lépăde-te ânsă de tóte drepturile antice, de ați a-llege Domnitorul, de dreptul d'a încheia tractate; și punete în situația de a fi întrebat, nu tu, nația reprezentată prin delegații ei, ci un *divan ad hoc*, un *divan de poruncială*; acesta va se țică a te lepăda de suveranitatea Nației, și de tóte drepturile ei; și a te pune în stare de pašalâc către Turcia, și mai târziu de gubernie către Russia.

Aci iar adaug: nu e vorba de a linguși pe Turcia, ci de a apăra și a nu lăsa nimic a cădea din drepturile ce am avut. Turcii sunt cu *rea credință*, urâcioși, demui de sórta ce'i aștéptă, ânsă acesta nu e cuvânt ca din ura ce avem pentru dêușii, a urâ și pe cei ce *ne dau de scire* și ne pun în stare a cunoște situația și *scri cum se póte scire din mijlocul Stombululuș*; nu e cuvânt ca pentru ura ce cu dreptul aveam asupra Turcilor, să trecem ca orbii sub bandiera lui Orlof, séu să ne facem instrumental instrumentelor lui.

Acum mai am una ați spune, și bună:

Cine a vorbit peste 25 de ani de uniune în Principate, de pe când nici nu eraî născut de cât vărul têu? Dcă au uitat Români atâtea și atâta scrieri, cântul ântâi al *Mihaidê* îl cunosc toți; cum începe?

„Cânt armele române și capitanul mare

„Ce allungă.....(păgânii)

„Și toți Români 'ntr'una, unii sub acell sceptru.

„Și aquila și lege, *cum trebue să fie*,”

Bine, acell a fost și este idealul meu; spre acesta am lucrat și lucrez, cu *metod* și cu *sacrificii*, ca nimeni altul; și *cine mi se opune, îl consider de inemic*; și cine dă lucru pe față mai înainte de realizarea lui, nu l consider de cât indiscret, dcă nu merită a l numi cu numele de *trădător*. (1)

(1) Trăim în secolul XIX unde nu putem crede orbesce tot ce ni se spune, apoi, dacă e adevăr ce țice Eliade, pentru ce acell mister?

Adevărul nu se teme de lumină,

Să punem că piedicile sunt ast fel cum se nu, se nu se pótă realiza, cât țrăim noi, idealul acesta ; ce este de făcut ? Eată :

Să dăcem că, ca creștin, ved religia abătută din preceptele lui Christ ; și că 'mă am făcut un ideal, o programă de îndreptare și de curățire de abuzuri cum și de adausse îmbunătățitoare ; decă dără ași vedea că nu e timpul nici nu pot realiza idealul meu, ași avea ore cuvânt atunci, pentru că nu'mă am putut realiza idealul, să mă lepăd de astă religie ce am luat'o de la părinți, cu toate lipsele ei, ce nu vin de la dēnsa ei din abuzul ómenilor.

Tocmai așa facu adepții unirii. Voi n'ați inventat'o, ei ați aflat'o, cum am aflat'o și eă de la atenații mei ; și strigați cum am strigat și eă pentru dēnsa ; și pentru că nu se póte realiza așa cum ați cerut'o prin memoriul ce ați dat, este cuvânt se vė lepădați de religia politică a părinților patriei, a lui Mircea, și se bine cívēntați pe cei ce voru unirea *știrbă* cu unu prințu străin ? Cellu puțin, cei ce țină la drepturile teritorilor, mulțumindu-se astăzi numai cu acelea suntú *staționări* ; iar cei ce voru se dea suveranitatea teritorilor în mâini străine, aceia ne ducă mai înapoi de câtú la timpii Beilor din Fanarú.

Instituțiile, bāete, nu se schimbă lesne ca modele. La 48 era moda de republică democratică și socială de comunism, și altele ; haide atunci toți nebunii după modă. Eă însă ce am făcutú la Slatina cândú au eșit cu stégulú *Republica Română* ? Am avutú curagiulu se nu'lú priimescú ; am combătut pe Ionescu ce sāruta pământul și striga *să fie omorātu cine dăce că are pământú* ; și nu pentru că 'mă era urātu omulú, căci nu'lú cunosciamú, ei pentru că vedeamú câtú se incurcă și se compromite cauza țerrei, eșind di. fāgașulú drepturilorú și datorielor ei.

Acum în Franța este la modă imperialismul ; haide

și noi, ce ne mai lipsesc de câtă ună ciocan de stăpânel străin, un rege, tocmai ca târtanilor de Ebrei, ce vrea rege pentru că'i mânca spinarea și să sătura-seră cu legile lui Moise, ce le assigura libertatea și demnitatea de om. (1)

Ca să faci politică, studie constituțiile tuturor Statelor, și compară-le cu cele ce ne au lăsată Radu negru și Mircea; și nu umbra după mode, cândă republicană, cândă stăpân străin; ci veđi ce lași cândă ceri Domnă străină? Constituție ca a noastră nu e în totă Europa; și haide s'o schimbăm pe ună stăpân de sânge regală.

Aei e timpă se 'ți mai vorbescă ceva de boerie (2)

Ca să'mi resum câte'ți am ăisă, voiă se'ți arătă câtă au făcută Puterile Ocidentulă în cari speram cu toți atâtea.

Prin tractatulă din Paris;

1. Au legitimată Russei și Austrei răpirea Bassarabiei și Bucovinei, lucru ce nu era pân'acum recunoscut nici prin pactă europeană, nici de Moldo-vlahi.

2. Au dată dreptulă Turciei seă Sultanulă d'a convoca generalele adunana, și de a ne întări seă octroi constituția, desfiuțândă cu acăsta de tot autonomia noastră. (3)

(1) N'au a face acestea cu subiectul; sofisme de avocată, spre a confusia spiritul, și a'lu deturna de la subiect, ducândulă pe căi rățăcite.

(2) Urmesă câte-va paragrafe în care vorbește despre instituția boeriei, totă în sensulă în care a vorbit în epistola No. 21 și în **Conservatorul** ăiar politică și istorică ce eșia la 1856 în Constantinopole, sub numele de Russo, ađi D. N. Lăcusteanu, de la Romanți, autorulă operei *Suplément à l'histoire des Principautés*, par Răgvault.

(3) Unde se ăice aceasta? Și care a fost scopul convocării Divaneloră ad-hoc? Trebuia să intre Turcia pe callea regulamentară, pînă să putem anula Regulamentul rusescă, aprobat de *leala* Turcie; astfel a găsită cu calle și Eliad la 48 cândă cu venirea lui Su-leiman.

3. Dicându că vor întreba părerile Nației, aũ decisũ a compune uu *divan ad hoc*, adicã un divan de poruncialã; și aũ luatũ mësuri cum acest divan se fie compusũ numai din Fanarioiși și de fințe vîndute Rusiei și Austriei. (sic)

Ce mai sperați d'eu cu astũ felũ de Puteri cu rea credința? Ce v'ã gãdilã vorbele, cã vor fi țerrelle întrebate de Europa, cãndũ n'aũ se fie întrebați de cãtũ de vãnzatoriũ țerilorũ? Apoi voi uniți, din preunã cu toți Romãniĩ curați și cu ideile celle mai progresive, cu sentimentele cel'e mai nobile, v'ați arãtat dorințele prin memoriuri și serieri, ce espri nã dorința d'a face din principate nisce Pays-bas Danubiane, independinte un regat independent. Cine v'a criticatũ ideea, dorința și fapta ce nu espri mã de cãtũ dorința generalã? Si cine v'o pôte critica de cãtũ cei fără inimã de Romãnũ? Cei d'astã idee facũ unũ câmpũ, și unũ câmp mare.

Vin apoi cei ce, temẽdu-se cã nu vor putea acum puterile realisa acestã dorința salutariã, au propus. ca și mine, prin memoriul ce am dat la șumla, un vice regat sub suzeranitate Porței, dupã stipulațiile acestor Principate, și în care se fie coprinse și Basarabia și Bucovina. Alt câmp, care în *fond* face unul cu cele d'ãntãiu.

Rusia, vrãnd a esploata acestã idee și a o întorce în folosul s'eu, propusse și susșinu unirea Principatelor, fără Bassarabia și Bucovina, cu un Domn, nu ales, ci impus de Pörtã, și *strãin*, și cu perderea dreptuluĩ de a legiui definitiv. Acestã idee fu propagatã de ómenii alegerii de la Balta-Liman, de creaturele lor, de toți Fanarioiși și de dupele acestora. Alt câmp.

Austria iã rã, ca s'ã pótã îmbrobodi pe Turci, s'a înțelea cu Rusia ca acestã se susșie feinl acela de unire, și ea, Austria, s'ã se faca cã e în contra, unde în fond amãndouẽ sunt contra unirii cei adevãrate și

salutariu, unirii ce face tãria. De ar fi Austria în contra unirii cei clocite de Russia, cum de ar fi susținut ea pe Știrbei și pe Grig. Ghica, ce protecția acea propagandă? Veți dera că Russia cu Austria și cu oamenii lor, și cu ducele acestora, fac alt câmp.

Acum ce rămâne câmpului celui d'ânteu și al doilea, decã ved că nu li se pôte realiza dorințele? Sã se arunce în brațele Rusiei și numai pentru un domn singur impus sã abdice la drepturile suverane al țării? sau sã se mulțumescã numai cu vechile stipulații, și cu cele ce au cerut la 48? (1) Eu în acestã nevoie, de mē ved nevoit a rămãnea în cele ce am cerut la 48 poți vedea că cell puțin sunt stabil *neschimbat*; unde voi schimbați principele la fiecare împregiurare....Cine e renegat? Eu care, *de nevoie*, remân la cele de la 48 și la ale lui Mircea și Vlad V, sau voi ce ați lãsat cele de la 48, ați lãsat și cele ce ați cerut prin memoriul vostru, și ați făcut cauzã comunã cu cei ce la 48 au eșit la Iași cu stegul din curtea consulatului rusesc?

De unde naiba v'a plesnit prin cap că *eu sunt în contra unirii*? Pentru ce mai învățați și carte, deacã nu înțelegeți ce citiți?

Sã te întreb una:

Ca tatã de familie, nu pot face alt fel, de opt ani de cât a sufferit sã fiu ros de ideea că'mi au ramas cincî copii săraci și pe drumuri; și visul meu nu este de cât cum se fac a realiza starea perdutã, și a repara reul ce am făcut acestor copii.

Der decã s'ar înfãțișa un om potent și 'mi ar dice: tot ce ai perdut se va lua de la cei ce te-au prãdat parte de la Știrbei, parte de alții, parte din Visterie

(1) Românii au profitat de ocaziune; și'n loc de un garant perfid care ducea pe Turci de nas, și a asigurat șapte garanți care 'i garantesa și autonomia și esistența amenințate de Muscali până la 1857.

după contractul ce ai; însă în loc de a reintra în casa ta, șe scii că are să intre în punga mea, și că mai ai se mai dai și ce să mai află pe tine, și pe d'assupra copii tēi sē'i dai, spre a servi cutăruia sau cutăruia general Russ.»

Ce ai ȃice când eu aș răspunde: «Nu! Mai bine starea mea se rămâie la inemicii mei personali, și copiii mei liberi, de cât se trecă la tine, inemicul nației mele» Ai avea atunci, Costache, stupiditatea d'a ȃice că sunt tată desnaturat, când vȃd că inemicii mei personali vor fi nevoiți să plătescă, și că eu 'm am pus în pismă să 'm lasă copii săraci? Firesce ca nu. Apoi dȃr dȃcă ca tată nu pot fi părinte desnaturat, cum de ai putut crede că, fiind fiu al Patriei, pentru care am sacrificat și viitorul copiilor, pot consimți a se lua de la Turci pretențiile lor neglióbe, și a se da Muscalilor și Nemților, ce vor face cu noi ceea ce au făcut cu Polonezii și Ungurii? Nu! ci voi ȃice să stăm mai bine (în ast fel de împrejurare ce ne amenința) în starea în care am fost; că nu va ține mult. Avenimentul popolilor nu e departe.

Austria iară nu va unirea Principatelor; pentru că, ca inemică a Naționalităților, nu o voesce.— Eă iară nu voi unirea elocită de Ruși, pentru că voescă pe ceea ce aș exprimat'o voi; și pentru că, de nu se póte acum realisa, cea rȃscască ne perde. E o mare prăpastie între mine și Austria, și ne desparte ca ecrul de iadu; eu de mă voi duce spre dânsa câtă să dau de rȃpă fără fond; ea, de va veni spre mine, încetȃdă de a mai fi Anstria.⁽¹⁾

Eliad.

(1). Ce a putut dicta lui Eliad această epistolă? Dacă nu vede cine-vă aci alt-ceva, cel puțin vede spiritulu de contradicțiune.

Constantinopole, 1856 Aug. 18.

Fetul meu Costache,

Cu poșta trecută 'ți am scrisă foarte aspru și amar și atâtă pe comptul D-téle, cât p'al amicilor cu care te-ai înclinat și 'ți aș fasonatū astū-felū judecata.

Pentru D-ta am luat tonul acesta, nu că'lu meriți, ci a te sguduiri nișelū spre a te deștepta să veđi că ești de marginea râpei, d'a deveni instrument orbū al politiceī moscovite.

Apoi m'ați și fert multū, și rabdū de două luni cu scrisorile și observațiile ce 'mă vin și de la D-ta și de la cunoscințele D-téle, cu care m'ai pus în contactū, și pe care nici nu voiū se le cunosc. Sarsailiī politicī ce învăță legile, și nu știu nici limba a 'și o scrie, nici ce va se dīcā *official*, *officiōsū*, *anonymū* etc, în care drept séū lege aū învățatū D-lorū sē atace séū sē accuse pe un om pentru o scrisóre anonimă ?

Ast-fel de scrisori, nu se atacă, nu se refută, adresându-se cine-va la persoane prepuse, nici chiar oficiosalimente de autóre; ci fie-care liberū ași da opinia, și póte scrie și refuta scrisórea séu cu numele séu, séu iar prin anonym. Dīcā în ast-fel de chip ori ce va voi, pentru că cine scrie anonym, cată să se aștepte la ori-ce felū de atacū.

Aceia sunt ca ori-ce om *incognito* într'un bal mascat. Suveraniī ce esū incognito n'aū pretenție d'a fi respectați, cu cât mai vârtos unū particularū ce scrie în anonymū. Cine are pretenție la respectul celorlū l'alți, cată să respecte pe alți, și să scrie puindu-și numele; iar când se determină a scrie sub anonym, séu sub pseudonimū, cată să se aștepte la tóte; că lumea de va înjura, nu înjură pe dânsul, ci p'acelu necunoscut.

Puține legi au învățat amicii D-tale, decât se adresa la mine a nume pentru o scrisoare fără nume. Cine le-au dat D-lor voie să insulte în față un om ce nu le-a făcută nimic, și aceasta numai pe prepusuri? Dacă ca avocată face astă felă, ca judecător și ca magistrată ară tăia capulă numai pe prepusuri.

Se revenim iar la unire.

Vrei unirea Principatelor sub suzeranitatea Turciei și fără autonomia lor? (1) De o voescă ast-fel, din preună cu amicii D-téle, sonteți liberi; dér numai declarați pe patrioți, spuneți curat că așa vă orbesce interesusul personal.

Unirea Principatelor fără autonomie este pașalâc curat. Și decât D-ta nu te-ai ocupat cu drepturile, întrébă pe cei ce s'au ocupat, ce va se dică o nație ce se entusiasmă d'a abdica drepturile sélle celle mai sacre?

1).—De aş allege Domnul, și de a piimi pe unul impus.

2).—De a lăsa Sultanului să convóce Adunările, ell să octroyéde constituția, ell să sancțione legile.

3).—Și dorințele nației să fie consultate, nu adresându-se la representații ei, ci la un divan de poruncială.

Deți vor dice că acestea se dic *autonomie*, spune-le să se ducă să mai învețe carte; și ce e mai anevoie, să și ia înapoi inima de Români ce a lăssat-o în țerră, și să lepede pe ceă ce le-a fassonat-o nisce jurnale ca al lui St. Marc Girardin, ce n'a făcut de cât a seconda tot d'auna cugetele Russei.

Eă unirea principateloră fără autonomie nu o voesc și nu o voeste nici un Română adeverată.

Voescă iară, și sunt gata a muri pentru unirea, vieței, unirea ce ați cerut-o voi în memoriul vostru

(1) Cine a propus'o. și cine a primit'o?

séu cellă puțin cea cerută în memoriu de la Sumla. In van se încearcă calomniatori se arate că nu sunt în contra unirii adevărate, că nu vor reuși. Nația va sci să aleagă între mine și între ei.⁽¹⁾

Dérű de unde sciű că vorű șă unească Principatele, și să le răpească autonomia? D'acolo 'ți repetű, de unde voi nu o știți; și de ați scio și voi ca și mine ați lucra cu mai mare energie spre a mântui țărrire de unirea Morții. Și dicând *vorű*, uu înțelegű pe toți cei din Paris, ci pe cei cari sunteți amăgiți; căci alții sciu tóte ca și mine⁽²⁾ și nu suntű amăgiți, ci amăgitori; și continue rolulű ce aű jucatű și la 48, și de atunci încoa, ca să 'și iea pînă în fine plata.

A revedere!

Eliade.

No. 25.

Eliade către Pleșoianu.

Constantinopole 30 Decem. 1854.

10 Ian. 1855.

Domnule Pleșoieni,

Am priimitű scrisórea D-tale din 9 Ianuariű, în care 'mi scrii a da în primirea D-lui Christofi restulű din cincű decű galbenű ce 'mi ai datű la Paris, și din care soția mea 'ți a datű 1250 lei.

Ceea ce am scrisű D-tale din Chio³⁾, când mi s'a mai cerutű acești banű, o repetű și acumű, cu un micű

(1). Nația a ascultat pe aceia pe care Eliade 'i trata ca instrumente rusesci, și cari au avut bunul simțű a face ceea ce au făcut; și experiența aű probatű că n'a fostű în paguba țerrei.

2) Pentru ce nu'i numesce?

3) Intr'o epistolă de la 1852.

adaosă, ce'l cere conștiința plății și a împrejurărilor, și care este cellu următoru.

Fiindu că suntu determinatū, și am și începutu a plăti din totă neaverea mea, până la o para, bani ce mi s'au datū la Paris, de la Români, cu numire de ajutorū pentru alle causei române, ar fi cu nedreptate D-ta să remâi neplătitū; și prin urmare acumū esci măi în dreptū de câtū totū-dauna a cere acei bani, pe care suntu preparatū a 'i întorce.

Mă adressū însē mai êntâiu la loyaltatea D-téle, și cerū și eū, după totū cuvêntul și adevêrulū, unu înscrisū categoricū în chipulū următorū:

«Cinci-șeci galbeni, ce am fostū datū D-lui Eliade la Paris, spre a se duce La Londra pentru causa țerei în 1849, și apoi la Constantinopolū, unde D-lui, după împrejurările politice de atunci, nu afla cu cale de a sn duce, și a fostū nevoitū după stăruința și decisiua cellorū l'alți Români; acei cinci-șeci galbeni 'iam priimit de la D-lui».

Nimeni, Domnule Pleșoene, nu scie măi bine de cât D-ta că pentru aceste două împrejurări 'mī ai datū acești bani, cu care s'au măi cheltuitū de trei și patru ori atâția alți; și că acești bani n'au fostū cedați pentru persóna mea în parte, saū pentru nevoile 'mī celle măi urgente. Dacă adevêrulu este acesta, D-ta ca unū amicū allū adevêrului, suntū siguru că 'mī vei da acestū înscrisū, împlinind unū actū de dreptatea ce mi se cuvine; măi vârtosu când sciu câte s'au șisū nedreptū despre mine.

Asemenea înscrisurī categorice 'mī au datū și alții¹⁾ căroro le-am întorsū înapoi bani ce 'mī au trimisū la Paris.

Să venim la timpīi preliminarī ai anului 1848, ce 'i regret ca totū omulū ce 'și aduce aminte de epocha în care se afla în preșuia nunții selle.

1) Pentru ce nu'i numesce ?

Bună sau rea, de s'aŭ combinatŭ căsătoria, ellŭ tot doresce acelle ȃille preliminarŭ, de speranȃ, de unire, ŝi de amor; orŭ ce opinie ai despre mine, permite'm-acestŭ înnemeritŭ allusie.

Mergendŭ la Bucuresci, mi s'aŭ desceptatŭ acestŭ aducere aminte. Am aflatŭ acolo pe D-nu Peretz ŝi pe cocona Zinca, pŕinȃi D-strŕ, cum ŝi tótŭ amabila familie în întregŭ sŕnŕtate, cu acelleaŝi sentimente cŕtre mine ce aveamŭ ŝi eŭ cŕtre D-lorŭ, vechŭ ŝi neînterrupted amici. Am petrecutŭ desŭ împreunŭ; la plecare 'mŭ au ȃisŭ multe, cŕte simtŭ nisce bunŭ ŝi tinerŭ pŕinȃi despre D-ta ŝi buna ŝi amabila D-tale consortŭ. Nu pot sŕ 'mŭ împlinesc misiunea mai bine de cŕt sŕ te rogŭ a o sŕrta multŭ, multŭ ŝi ferbinte, spuindu'ŭ cŕ e de la buna D-nei mŕmușorŭ, ce cu sufletulŭ e neîncetat lângŭ D-trŕ.

M'aŝi stima-ferice cŕndŭ, împlinindŭ D-ta acestŭ misiune, ŭ vei spune cŕ 'ŭ o recomandŭ Eliade, amiculŭ din copilŕrie allŭ pŕinȃilor D-nei.

La revedere! Vŕ strŕgŭ mŕna la amŕnduoi.)

I. Eliade.

P.S. De se pŕte, te rogŭ, nu mŕ mai pune în contactŭ cu oamenii ce nu 'ŭ am cunoscutŭ mai 'nainte de 1848²) Însŕrcinŕsŕ pe D. Polychroniad, s'aŭ pe altul, cu primirea banilor cŕruŭ.

1) Originalulŭ la D. Christofi.

2) Înȃlege pe D. Christofi, pe care, în atŕtea scrisori publicate chiar în acestŭ broșurŭ, iesprimŭ stŕma ŝi afecȃiunea sa. De unde provine acestŭ rŕcŕlŭ? Negreșitŭ cauza nu pŕte fi alta de cŕte tot aceea ce a fŕcut mai pe toŝi emigraȃiŭ a se rŕci de Eliade.

Pleșoianu către Eliade

Smirna 7/19 Genarie 1855.

Domnule Eliade,

La scrisoarea mea de la 5 Genarie, am primit răspunsul D-le de la 10; și îți mulțumesc de bunătatea ce ai de a mă desface și de restul pînă la 50 gl.

D-ta ceri acellu înscrisu, D-le Eliade, fiind că confunsi bani aceștia cu bani ce vi s'au dat de Români din Brussa și de comitetul din Brașov; nu este însă așa. Acești 50 galbeni nu era o contribuție din parte'mi, ci o simplă împrumutare delicată, fără nume și fără înscrisu; și fiind-că D-ta te adreseși la loialitatea mea și 'mî faci onoarea a mă numi amic al adevărului, ȳicându'mi că nimeni nu scie mai bine de cît mine pentru ce ți s'au dat acești bani, ȳtă D-le Eliade cum merge darea lor.

Cînd erași în Brașov, D-ta și D. Tell, împuterniciți de emigrații d'acolo a merge să pledași cauza, împreună cu D. N. Goleșcu, la Francfort, Paris, Londra și Constaatinopole, vi s'au dat pentru acesta și bani de comitetul d'acolo, la fic-care cîte 250 galbeni. De au fost pușin seú nu, nu sciu; atît sciu că, în ajunul plecării D-le la Londra, ȳiceai că nu 'i ajung bani; și nu sciu la cine a te împrumuta, Eú nu am mai așteptat și altă vorbă, ci pe dată te întreb: câți bani îți trebuesc? Imi răspunși; 30 galbeni; și eú 'ți 'i daú, Eȳtă cum merge cu 30 galbeni. Eram cu D. Christofi. Sė spuiú acum și pentru cei l'alți 20 galbeni. —Vė întorcėși de la Londra, și voiași să mergeși la Constantinopol; Dumnėta însă spunėi că nu ai bani, și vorbesci cu D. Cogaľnicėnu ați face vre o contribuție prin frații Moldoveni; pe de altă parte, frații

Golescî, (dacă nu mă înșală memoria) îți dau 300 fr. și eu îți aduc 200 fr., o sută din partea D. M. Ghica, și o sută din partea mea.

Astfel vă hotărîți, plătiți locurile, și adoua zi mai mulți venim să vă vedem. În sala de așteptare de la Mesagerie; adresându-te la mine, îmi zici astfel: «D-le Pleșoene, te rog să mergi la D. Cogălniceanu, și luând 300 fr. ce a strâns pentru mine de la Moldoveni, să mi'i trimiți la Marsilia; fiind că cu banii care am, nu pot pleca de acolo,—Eu te întreb dacă ești sigur că s'au trimis acești bani? Dumnéta îmi respunzi: „că însuși D. Cogălnicénu 'ți a spus ieri.“ Eu îți adaog: „D-le Eliad, am mare trebuință de bani; dar dacă ești sigur că sunt strînși, și pot să'i iau mâine, éta 300 fr.» D-ta întărescî aceea ce ai dis mai sus: „că banii sunt strînși, și că'i ai fi luat astă-zî, de ai fi avut timp să te duci la ell (la Cogălniceanu).

Acestea s'au vorbit de față cu D. Nicolae, Stefan și Al. G. Golescu, Tell și Christofi.

Crede că le ții și d-ta minte; iar dacă vei fi uitat, sêu te îndocescî de acelle ce dic, scrisorile ô-le către D. Cogălniceanu și mine, și trista corespondință între d-lui și mine(1) stau de față.

Cum ați plecat, mă duc și eu cu D. D. Al. G. Golescu și Christofi la d. Cogălniceanu spre a lua bani. Inchipueșteți surpriza mea, când îmi spune că a fost vorba între d-ta și ell despre acéstă contribuție, și că 'i a făgăduit; dér este mult timp de atunci; și de atunci nu v'ați mai văzut; și prin urmare nu are nici un franc strâns. Restul îl scii.

Etă cum merge și cu acești 20 galbeni, fiind că 60 fr. 'i am priimit de la Dumnélui, pe care D-ta 'i ai întors înapoi.

(1) Am văzut și noi acea corespondința, ce o posedă azi D. Christofi.

Aceea ce am contribuit a fost acei 100, fr, pe care nu'i cer; nici 'i ași lua de ai voi săi întorc.

Am rugat pe D. Polihroniad a da d-le această scrisore, și să priimască banii de la d-ta; și pentru caie să dea înserisul de primire ce'i am trimis.

Îți mulțumim amândoi d-le Eliad, de câte ne scrii de părinții noștri. Și eu, d-le Eliade, m'am gândit de multe ori, și mă gândesc la acei timp de speranță, de unire și de amor; nu sciu însă dacă se potrivește sentimentele noastre în această gândire.(1)

Am onóre a fi al d-le.

N. Pleșoianu.

No. 27.

Pleșoianu către D. Christofi

la Constantinopole.

Craiova, ¹⁰/₂₂ Februarie 1855

Iubite Christofi

Am intrat aici la 16, și astăzi mă 'ntorc înapoi din porunca Departamentului. Administratorul d'aici 'mi a trimis pașaportul la Bucuresci, și ca'i n'a voit să 'mi dea ca să plec la Bucuresci. Pașaportul meu nu s'a ținut în sémă, visa reprezentantului Domnului (din Constantinopol) nu s'a ținut în sémă, visele din totă Austria nu s'au ținut în sémă. La ce déră 'mi a dat pașaport?

Administratorul, D. Filișenu, în 24 de ore a avut poruncă să mă întorcă cu dorobanț pe unde am venit.

(1) Originalul la D. Christofi. Eliade a respuns prin altă scrisore mai curiosă, ce o vom publica în broșura 1V.

Vezi de ce cerem scrisoarea către domn? Negreșit că Domnul a scris la Pörtă. Pașaportul mi l'a oprit la Bucuresci.

Acum fi-va bine să dai protest în numele meu, și la Pörtă și la ambassada englesă, și la cea francesă și austriacă, arătând că și pörta a fost maltratată și să ceri reparația și alte forme, de a intra în țerră? Séu să aștep'i pînă voi veni eu? Consultă-te cu Dufour, sau cu alt cine-va. Doroanțul e cu mine.

Eată cum mă tratéză aici, fiind că am venit cu pașaport ture.

De va dice cine-va că n'am fost liniștit, aceea ce nu cred eu am document d'aici că am fost prea liniștit; și apoi hârtia Departamentului, după care am copie, dovedesce din contră.

Sunt gata să plec, și trebuie să isprăvesc. Mă întorc iar pe la Viena: așa au voit.

Acésta îți va veni prin Bucuresci.

Adio!

N. Pleșoianu.

Scrie și D lui Tell; și dacă trebuie să zăbovesci cu protesturile, află'i părerea. Cred că trebuie să mă iscalesci pe mine.(1)

No. 28.

Pleșoianu către D. Christofi

la Constantinopole.

Rusciuc, 1855 Iunie 21

Iubite Christofi,

Eu am vălüt pe Vizirul alaltăeri, 'i am dat o hîrtie, un resumé de celle ce s'au făcut; și erî imi dise attendez un peu, et vous antrez.

(1) Originalul la D. Christofi.

—Mais, Altesse...

'I am zis multe.

—J'ai causé avec le Prince, et vous entrez ; mais attendez encore un peu.

Și a plecat ; că era în minutul d'a se da jos pe scară ca să plece acoloa (la Constandinopol).

Vezi că din vorbele selle este bună speranță ; altfel ell ar fi zia așa *que les...(russes) s'opposent* ; sau *je ne puis pas*.

Inșă nu va fi speranța care'mi o dă ore (basată) pe speranța că eu voi împlini condițiile lui Domnu Stirbei Vodă, pe care le vei auți ?

Părintele (Ión Snagovénu) era cu mine, așteptându să vedem pe Vizirul, ca să'i dea și Sântia sa o hârtie. Vodă eșisse de la Vizirū, și plecasse. Atunci dîsse părintele : «dute la ellū, și vorbesce'i.» Plecă, și se întorse spuindu'mi că a vorbitū cu nisce officeri pe drum, și 'i a dîsū să meargă la vaporū (acolo avea cartierul lui) li dîsseiū : «dute acolo, părinte ; și spune'i că ai auțit de la toți că a făcut cerere la Pórtă ca să'ti dea voe ; și că vii să't mulțumești ; mai încolo, nu te întinde ; pe urmă spune'i că voiți să 'l vedū și eū ; poftesce să mă priimească ?»

Părintele plecă ; plec și eū de la Viđirū ; pe drum vedū pe părintele ; imi dîce : „Vino încoa ; ai să mergem la Vodă, că va să te vadă.“

Mă ducū, și 'lū aflu singur pe podū. I fac unū complimentū ; (ellū) respunde ; și după alte vorbe alle selle, cam domnesci și cam russesci, imi dîce :

— D-ta vrei să intri în țerră ?

-- Da, Măria ta ; și am voit să intru pe unū drum legalū. De la Pórtă am cerut d'a nu mai fi ospatriatū și d'a mă lăsa să intru în țerră ; care a priimit cu multă bunătate ; și de la capulū țerrei am cerut asemenea prin patru petiți,

— Prea bine! Și eu doresc să intri, fiind că am încredință în D-ta; d'eu sunt vini mari asupra D-lei, care nu se pot sterge fără oarecare forme.

— Voi să știu, Măria Ta, care sunt vinele? și care sunt formele?

— Vinile sunt că ai fost militar, și ai avut un stég, baionete: și D-ta le ai întrebuințat reu; că dacă nu erau baionetele D-lei, ce ar fi făcut tu (Revoluționarii?); și formele sunt: 1. că D-ta (cu alte vorbe) trebuie să-ți cunoști greșala printr-o hîrtie formală; și 2. că totu prin acea hîrtie către mine să te lepezi de gradul de colonel. Fără aceste forme, nu poți să te primești; și nu te voi primi, cu orice hîrtie vei veni.

— Măria ta, am fost militar, d'eu am fost Român; și ca Român, vădînd că Russia nu are alt scop cu protecția sa de cît ca să ne încorporeze, am dat armele la cererea Nației; fiind că totă țerra a voit, și eu nu puteam face altfel; a fost forță prea maioră; și prin urmare formele care cer a împlini îmi e cu neputință: fiind că d'a mă căi, va să dică a mă face inamicul patriei mele; și prin urmare și al Turciei; și acesta n'o fac pentru totă lumea. În cît pentru grad, asta ar fi mai lesne; eu nu știu la graduri și la titluri; d'eu M. Ta s'eu dă poruncă să mă primești, și să mă dică cum ve voi...

— A! A! îmi răspunde. Nu voi așa. A! A! nu voi *des arrières pensées*; nu voi *des demi-mesures*; fiind că D-ta o să-ți dică în D-ta și la alții, că ce erai să faci? ai fost silit. Nu! Nu voi. Ceru ca formal să te lepezi; să imi ceri în acest chip:

«Și mă rog să mă primești totu cu grad din 'nainte de 48, renunțînd la cellu de colonel; și ceea ce am făcut mă căesc.»

— Ca să-ți ceru (aceasta) formal, ca să fiu primit că mă lepăd de gradul de Colonel, 'mi e cu neputință.

— A ! A ! D-ta vrei să vii cu gradul Revoluției ?

— Ba nu, Măria Ta; cu gradul Majestății sêlle Sultanului.

— Eu nu știu, imi ȃișe.

— Cum, M. Ta, dacã nu mã cređi pe mine, nu cređi hîrtia formalã a guvernului împãrãtescũ ? S'apoi, mã rogũ, sã întrebũ guvernulũ, ca sã vã spuie cu ce ocađie și cãndũ mi l'a datũ.

Și eu îi și spuiũ.

— Fie ! Nu voiũ sã știũ. Nu cunoscũ ce a fãcutũ Pórtã.»

Dupã multe vorbe, vëđãnd cã persistã în acósta, atuncĩ îi respundũ și eu „cã închã șeptẽ anĩ voi ședea espatriatũ, și condiđiile M. Telle nu le primescũ ; fiind cã d'a mã cãi, e d'a fi inemicul țãrrei și al Porții; e de a cere pardonũ de la Russia, d'a lepãda gradul, d'a insulta pe Suzeranulũ meũ ș'al Măriei Tale; și asta iar n'o facũ.»

— Bine ! ȃișe ; alt-fel nu veĩ intra,

— Voiũ aștepta, Măria Ta, pînã voiũ putea intra iar condiđiile nu le primescũ ; nu renunțũ la unũ gradũ care mi l'a dat Suzeranul meũ și al M. Talle.»

Și așa plecũ.

Acum mã așteptũ la celle mãi grósnice șicane și persecuđiĩ. Cređi D-ta cã guvernulũ împãrãtescũ me va ajuta ? Nicĩ un turc n'ar fi sprijinitũ mãi bine dreptulũ seũ de Suzerãnitãtea Sultanului, cum l'am sprijinit ca Român ; și cu tóte astea sunt persecutatũ și acum de influința russã.

A ! am uitãiũ ! Mĩ a mãi ȃisũ :

„Ce tot umblađi prin Turci ? Cređi cã mã speriiũ eu (de ei) ?“

Te autorizezũ sã arãđi prin hîrtie formalã acestea guvernului (turcũ). D-ta pune ce e mãi esenđial, ca sã nu fie hîrtia prea mare ; adaogã cã pînã nu (vor) da unũ firman, nu facũ nimicũ ; și cã nu e dreptu ca

720 galbeni cheltuiți pentru a intra în țerră, cu voea lor, în două rînduri, să se ducă în zadar; și apoi să pierdă 3—400 galbeni de venit pe an. Ori întu în țerra, ori îmi dau cheltueele și venitulă ce pe du, de 3—400 galbeni.

Ori ce hîrtie veî da să fie în raportu cu celle l'alte De veî da vr'o hîrtie Alteței Salle Aali, addu'i aminte făgăduiala; și că e neađit să se dedică un guvernă.

De e trebuință în fine, dă protestu la ambasadoriî Angliei, Franciei și Austriei.

Pe când era Vodă în casă la Vizirul, veni și Al. Ghica Vodă, și Caciulă mare, M. Bălénul. C Balacénu și Sc. Russet.

Se'n'lege pentru a întriga. Săreca țerră!

Amicul teu,

N. Pleșoianu.

No. 29.

Epistola Pleșoiianului către Vizir.

Altesse!

En vertu d'un passeport de la Sublime Porte, revêtu des visa de la chancellerie valaque et de l'ambassade autrichienne, et muni d'une lettre de recommandation pour S. E. Ismail Pacha de la part de votre Altesse, je suis parti pour rentrer dans mon pays où le mauvais état de mes affaires, occasionné par la mort de plusieurs membres de ma famille, exigeait impérieusement et sans retard ma présence.

Cependant, Son Altesse le prince régnant ne crut pas devoir tolérer ma présence dans le pays, par la raison qu'il n'a eu pour cela aucun ordre du gouver-

nement impérial; de la sorte je fus contraint quitter de nouveau ma famille et mes affaires, et de reprendre le même itinéraire pour retourner à Constantinople; c'est à dire de faire quatre fois plus de chemin en passant par Vienne et Triest, que si je revenais par Rouschiouc et Varna.

j C'est ainsi, Altesse, qu'indépendamment des frais je fis inutilement un voyage rude et fatigant au milieu de l'hiver, et perdis un temps précieux à courir les routes.

En exposant ces faits à la connaissance du gouvernement impérial, je l'ai prié de nouveau de me donner la permission d'entrer dans le pays, et une lettre en conséquence pour S. H. le prince régnant.

Le gouvernement, prenant en considération et ma conduite tranquille et mes sentiments de fidélité, a bien voulu m'accorder cette permission, et m'a donné aussi la lettre demandée pour le prince l'invitant à donner des ordres précis à qui de droit pour qu'aucun empêchement ne soit apporté à ma rentrée.

Je pars de nouveau de Smirne avec ma famille et j'arrive ici, d'où j'envoie à S. A. la lettre dont j'étais munie, jointe d'une pétition de ma part; mais malheureusement la décision du Gouvernement impérial n'a pas été exécutée.

C'est pourquoi je viens prier V. A. de vouloir bien m'honorer d'une lettre pour le Prince, avec la quelle je suis persuadé que je pourrais entrer.

Je me permettrais, Altesse, de rappeler à votre haute connaissance que pendant tout le temps de mon exil, je n'ai jamais importuné V. A. de rien pour ma personne; et maintenant que dans cette circonstance je mets tout mon espoir en V. A., serait-elle moins généreuse pour moi, Elle qui en a été tant de fois, et pour tous mes compatriotes?

Je finis, Altesse, avec la conviction que votre équité reconnue ne manquera pas à faire justice à ma demande.

J'ai l'honneur d'être avec le plus grand respect,

De Votre Altesse

etc.

N. Pleșoianu.

6/18 Juin. 1855.

Ruscuc.

No. 30.

Stefan Golescu către Pleșoianu

Paris,—Iulie 17—1855.

Rue neuve Saint-Augustin, 46.

Scumpul meu Pleșoane,

Scrisoarea ta ș'a lui Tell 'mi a produs cea mai mare bucurie; căci tăcerea voastră în trei luni de zile nu sciam la ce se o reducă; aci credem, se'u mai bine a dice bănuiam, ca nu cumva să fiți bolnavi; când aflaiu de la Grădiștenu (Grigorie) că de la Constantinopole îl vesteu că Turcii începură a se purta mai aspru cu emigrații; imaginația, se'u perfidia proverbială a Turcilor, îmi arată pe iubiții mei trei călători închiși în vre o temniță, pe acelle pustii locuri unde nimeni n'ar mai putea să afle nimic despre voi; altă dată, mergând și mai departe, vă vedem prada tâlharilor, se'u chiar a funcționarilor împărătesci.

Judecă dără dacă în asemenea gândiri scrisorile voastre au fostu pentru mine un ce neprețuit și mult placut.

Descrierea pelerinagiului vostru m'a interesat foarte¹⁾)

1) Călătoria Pleșoianului ș'a D. Cristofi în Egipt și în Siria, după cum încredințedă D. Christofi într'o epistolă a sa.

și mult ași fi dorit să fi fost cu voi. Cine scie câte când vremile vor fi mai bune, a mai face o a doua călătorie mai veselă și mai numerosă, nu ca esilați, ci ca ómenī cari, după ce 'și aũ împlinit datoria lor către patrie, au dreptul de a resuffla și a petrece în călătorii folositóre; căci nimic nu face pe om mai mator, și cu o judecată mai sănătósă, de cât voiajurile, care ne arată monumentele omenirei și ale naturii, care este învățătorul cellũ mai adevărat; căci nu te amăgesce cu o elocuență falsă, putredă și mincinosă, ca a șarlatanilor professori de ađi, pe care de a'i crede, sunt în stare să'ți deneghe esistența.

Speran'a ce 'mī dai că pe la luna lui Octombre o să te îmbrățiședũ mă umple de bucurie și vremea o să mi se para lungă pînă atunci; dér tot o se simț că lipsesce un ce, căci ați plecat trei de aci, și precum ved unul numai se va întorce.

Marghiloman sa întors în Paris, isgonit din Transilvania, și condus pînă la Lipsca cu gendarmī.

Aci unii din Români, care aũ luat parte în Revoluția noastră, nu mai pot fi tolerați în Staturile Austriei. Pe Magheru însuși l'aũ silit să plece; se dice că s'a dus la Veneția. Nu pricep de ce ne ocolesce așa!

Parisul este acum plin de Bucureșteni; pretutindeni dai cu ochii de dînșii. Mulți tineri aũ venit ca să studieze.

Cantacuzino fostu Cajmacar, se află aici; dice că este cu noi, iar eũ îl dau Dracului, căci cu dînșul se va lovi mai bine.

Celle din urma publicații ale lui Eliade sunt infame prin callomniile, minciunile și scopul la care prin elle va să ajungă. Va veni vremea odată să dea răspuns greu pentru toate câte înșiră în memoriile s'ille.¹⁾

1) Negreșit *Memoriile intime*, reproduc în opera cu numele lui Rouso, *Suplément à l'histoire de Régnauld*.

N'am pe tóte, căci nu lă a împărțit de cât numai pe la unii din emigrați; și aceștia chiar le conservă ca nisce documente póte că unele dintr'ênsele le veî găsi pe la Constantinopole. Dacă nu veî afla acoloa Memoriile lui despre revoluția nóstră. atunci scrie'mi să ți le trimit; însă, ca să ți le pociu trimite, trebuie să 'mă dai o adressă a vre unui neguțător de la Marsilia, cafe să fie în corespondență cu Constantinopolu; căci altminteri va fi anevoe.

Se dice că ar fi plecat acest om mare (Eliade)—mai mare de cât toți Români, căci singur a voit binele Nației române, procum dice,—pentru Malta, împreună cu iubita Dumisale Contesă. De acolo ce se va face Dumnezeu scie; căci aici ar fi dis că póte se va duce în America, Ce mare Șarlatan! Și ce mică și mârșavă ființă! Să îl ierte toți, precum l'am iertat eū; căci însuși ș'a săpat grópa.

Dér destul despre dînsul; îlú veî judeca și tu după ce veî citi cele din urmă producții.

Iubitului meu Christofi spune'i multe și multe din partemi. Ilú dorescú asemenea. Ca să pótă intra în țerră înainte de 56, nu credú. Ce are de gândú să facă? Il îmbrățiședú frățește, ca și pe tine, scumpul meu Pleșoene. ⁽¹⁾

Adio!

Amicul teū,

St. Golescu.

⁽¹⁾ Originalul la D Christofi.

D. Gr. Grădiștenu către Pleșoianu

Paris ^{15/27} Febr. 1851.

26 Rue Dupleot:

Iubite Nae,

Am ȃis cȃ eu voiŭ sȃ vȃ mai scriŭ nimic despre pȃrerea mea in celle lucrȃte de Eliade; ŝi voiŭ sȃ mȃ ŝiŭ de cuvȃnt. De nu respund dȃr la celle ce 'mȃ ȃicȃ in scrisȃrea ta de la 5 Ianuarie, nu o lua drept impoliteȃ din parte'mȃ; ŝ'apoi pentru ee sȃ tot stricȃm la hȃrtie? Nu veȃi, ŝi nu vȃd, cȃ nu suntem d'a- ceeaŝi pȃrere, ŝi cȃ ne-am scrie ŝi iar ne-am scrie in deŝert? D-v, nu criticaŝi despre fata luȃ Chiriac, ci despre altele.

Eŭ am ȃis cȃ, afarȃ de fata aceea, in colo apelul este bun; ŝi tot aŝa ȃic ŝi acum. Dȃr care este fata luȃ Chiriac? Aci nu ne inŝelegem; pȃte pentru cȃ nu vreti.

Revoluŝiile, frate, este adevȃrat, cȃ se fac de mulŝimea; dȃr ca mulŝimea sȃ le pȃtȃ face, are sau nu trebuinȃ de cineva ca sȃ inŝelȃgȃ ce trebuie sȃ facȃ, cȃnd, ce fel, pentru ce? Cȃtȃ sȃ prepare cine-va spiritele, sȃ arate rȃul lucruluȃ pȃnȃ unde merge, de unde vine, cine este cauza? Cȃtȃ sȃ lucreȃe alŝii mai 'nainte dȃ mulŝime ca la timp sȃ fie mai compactȃ, mai tare in una ŝi aceeaŝi credinȃ? Nu poŝi sȃ ȃicȃ cȃ nu. Acum te inŝreb: eŭ, Domnia ta, Rosseti, Brȃtiani, etc. etc., Am lucrat pentru acȃsta? Dumnȃta ŝi eu de la cine am inŝȃlat sȃ ne uitȃm ŝi inlȃtuȃ Rosetti, Brȃtiani. etc. etc. erau cunoscuŝi de cine-va? Cine este cell care a lucrat inŝei ŝi mai mult? Pe cine cunoŝtea țerra muȃ mult? All cui nume era mai cu drag pronunȃat prin popor, prin sate? ȃicea cineva Grȃdiŝtenu, etc. etc? Sȃŭ numai Iliuŝ, Iliuŝ, Eliade?

Pînă cînd să fim tot orbî, și nisce nimicuri să ne orbescă, cînd începusem a crede că am cîștigat vederea? Să fim smeriți; să dăm fie-căruia allu seû; și cînd ȕice Eliade că a făcut cutare și cutare, să nu bîgăm de sémă unde, la ce colónă, la ce rînd; oi cum, și ce fel: pentru ce, și de ce?

Misterul ce ȕici că iar ai vĕđut în scrisórea mea, este pentru că ceea ce ași fi vrut, să vĕ scriu nu v'e putĕm ȕice astfel. V'am dat un alfabet, și n'ați vrut să mai am și eũ unul, ca sĕ vĕ pot scrie mai deslușit.

Ce a făcut trimisul Mălinescu? Cum a deslegat chestia națională? Cum l'au primit ambassadorii? Ce speranță cată să aibă cei ce l'au trimis? Cei de la Brussa ce iscălituri ȕi au mai dat și lui?

Muscalii au cerut să se mai facă provizie încă pe douĕ luni; prin urmare nu se duc la Aprilie.

Lui Solomon 'i a luat regimentul, și l'au dat lui B..... Blăd.... Pe Solomon l'au făcut adiotant, pe Sal-man șef d'etat major domnesc, pe N. Bibescu comandant all cavaleriei.

Ion Brătianu a sosit din *voyage*. Noi mergem ca racii. Cu al duoilea mai multe.⁽¹⁾

Adio!

Amicul teu.

Grădiștĕnu.

No. 32.

Ștefan Golescu catre Pleșoianu.

Martie 2.—1857.—Miroménil, 41.

Iubite Nicule,

Am priimit scrisórea ta din 21 a trecutului; îți mulțumesc de amicia ta care te face să cređi că în-

¹⁾ Originalul la D. Christofi.

tre emigrații sunt cel mai bun, și prin urmare altele
 tău; eu însă declin această onoare, pentru că nu
 am inteligența cerută de a cărmui o țară. Dacă pen-
 tru acesta ar fi destul o inimă patriotică și bună, nu
 m'ași da în lături; d'ér fiind că cred că aceste două
 calități nu sunt destule, de aceea susțin că amicitia
 ta pentru mine te înșală. Tot avem speranță că vom
 scăpa de grija de a allege un prinț pământean; până
 atunci să ne ocupăm de cele ce sunt mai grabnice.
 Voi să vorbesc despre firmanul pentru alegerea De-
 putaților. În țară, ca și aici, este apreciat cum me-
 rită. Boliac trebuie să-ți fi trimis o broșură mică asu-
 pra acestui firman; de aceea nu-ți vorbesc cu deamă-
 runtul, căci este bună mai în totă întinderea sa. A-
 ceastă broșură este făcută de Boerescu în conlucrare
 cu Boliac; după ce a tipărit-o și a trimis-o apoi a
 împărțit-o aici.

Asupra unui punct mai cu denadinsul nu sunt de pă-
 rerea acestor doi conlucrători. Bibescu, fiind la Stam-
 bul, a susținut față cu comisarul frances, celle ur-
 mătoare:—„Vous ne trouverez pas 17 paysans capa-
 bles de remplir leur mission“. Comisarul 'i a răspuns
 —Nous comptons remuer 800,000 paysans=Lá dessus
 je vous donne, 799,983 imbéciles.—Laissez moi croire
 que je trouverai 17 hommes *de bon sens*; c'est tout ce
 que nous leur demandons. Bibescu óre crede în ade-
 văr că nu o să se găsească acei 17 săteni de bun simț
 Nu, neapărat; ci a voit să doboré principul; n'a voit
 să se afle fața într-o cameră cu 17 perechi de opinci
 iată ce l'a offușcat pe dânsul; apoi nu este nenorocire
 ca chiar în ómenii de la 48 să se găsească, cari să
 man'ie tot aceeași părere ca Bibescu și consortii?
 Știu că Eliad a susținut-o și o susține în țară; îi ur-
 mează acum Boerescu și Boliac; apoi nu merităm óre
 ca țerranii să dea cu pietre în noi când vom intra în
 țerra Dumnealor susțin, ca să-și apere tesa, că cu re-

gimul de ađi țerranii or să fie influențați, și nu o să alleagă din sânul lor pe cei mai capabili, ca la 48; dar atunci, care este dovada că tot cu acest regim nu o să fie asemenea influențați ca să aleagă pe cei mai rei din alte clase, ca să represinte drepturile lor? Și în aceste două alternative, care este adevăratul Român care n'ar dori mai bine să vază într'o adunare română, după atâția secolî, 17 perechi de opincî, de cât 17 avocați, îmbrăcați boeresce, și sprijinind reu drepturile țerranilor? Iată ce produce spiritul de partidă! Iată asupra căruî punct din această broșură protestez ca român, și ca unul din cei ce a luat parte la 48. Dacă Boliac și Boerescu n'ar fi voit să aibă gloria că ei cei d'ântêi au denunțat defectele coprinse în firman, dacă până a nu tipări broșura ar mai fi consultat și pe alții, n'ar fi căzut ađi în păcatul de a da putere ziselor d-luî Bibescu, că țerrani nu sunt în stare să'si apere drepturile lor. Așa dar, de împărătești idea mea, scrie pe la cunoștințele tale din țerră că broșura aceasta este o apreciație individuală, iar nu colectivă; și că asupra punctului unde tratéză despre țerrani, este greșită; căci partea cea mai sănătósă din emigrație menține dreptul ca țerranii să'si aleagă represintanți din sânul lor.

Respuns prin grai ni s'a dat la hârtia noastră, că guvernul frances, chiar în interesul Principatelor, nu trebuie să provoce ell chestia proscrișilor; că această inițiativă trebuie să vie din țerră; și că atunci o va susține. Maică-mea îmi scrie de la 16 că de sigur a încredințat'o cine-va că Vodă Ghica a scris la Constantinopole cerënd intrarea proscrișilor. 'Mi a scris asemenea că o adresă s'ar fi sub-scriș la București, fără distincție de partidă, și că s'ar fi dat Caimacumului, cerënd întórcerea proscrișilor; dér maică-mea, nescriindu-'mi nimic despre această, nu'mi vine să crez. Frații mei încă pînă la 16 nu sosisserá în București.

Ńu cred, iubite, c boerii vor fi att de proști și de ticălos ca să ceară zece miii de Turci; nu dr că n'ar e zece miii de muscali, dr nu îndrăsnesc. Ct despre Turci, mi se pare că, după prerea Porții, nu mai pte conta că are mulți partizanii în țerră; de aceea nu'mi vine ș crez că ar fi putut face o asemenea erere.(1)

Al teu frate,

Stefan

No. 33.

Pleșoianu catre d. Christofi

Bucuresci. 16 Octombrie 1875.

Iubite Christofi

Răspund la amndou scrisoririle tale de la 12. In adevr, Romnii iși împliniră cu mult foc missia lor; dr să nu gndești că s'a terminat lucrul; șireți avem și în întru Camerei și în afară; și acești șireți, prilejiuri caută c să ne încurce, și să ne dezicem; pe de altă parte, D. D. Comissarii voesc să ne întrebe asupra chestiilor interioare. și cer ca noi să le respundem; prin urmare să ne bage în forme mai 'nainte d'a sci noi dacă o să ne dea sau nu acellea ce am cerut și ca să ajung D. D. Comissarii a ne convinge că trebuie să le respundem, mpieg fel de fel de argumente; noi cu tte acestea suntem tari în hotrrea nstr, d'ai ruga să ne lase a aștepta hotrrea congresului; pe de altă parte, att Stirbei ct și Bibescu Ghica și Sturza, iși grămădesc ómeni și bani la Paris spre a concura, pentru ce? pentru patrie? pentru

(1) Originalul la D. Christofi.

mântuirea și mărirea ei? nu! ci pentru a ajunge la tronul României-unite (căci de unire nu ne indoim); și cu toate acestea și Bibescu și Stirbei au iscălit actul unirii și cele l'alte. Astfel vezi că nu călcăm încă pe flori, ci pe spini; sperăm numai în patriotismul Românilor a triumfa, sau cel puțin răul să nu vie de la noi și prin noi. De la a VII ședință. Vineri, se lucră la memorandu asupra acelor patru puncturi, care are să se dea D-lor Comissari; și cred că nu se va termina mai curând de 4 sau 5 zile d'acum înainte. Și la acest memoar D.D. Comisari se amestecă, nu în redacțiune, ci d'a se da în desbaterea classelor, pe urmă să vie în adunarea generală; și avem a ne gândi. Frații Moldoveni cât p'aci erau să intre în chestiile din întru, dar până aci credem că n'au intrat, și nici că vor intra.

Dă să citescă astă scrisore d-lui Chițu, și să mă ție că nu le am scris astă dată, fiind-că n'avui nimic însemnat. M'am bucurat foarte mult de patriotismul înflăcărat al concetățenilor mei, lucru de care nu m'am îndoit; poi zice cu drept cuvânt că Craiovenii să pot alătura cu Bucureștenii; cu toate că nici un colț al României unite n'a simțit mai puțin bucuria acésta.(1)

Amicul d-le,

N. Pleșoianu.

No. 34.

D-na Elisa Pleșoianu către D. Christofi

Hyères, 24 Ianuariu 1859 st. n.

Domnule Christofi,

Am citit cu cea mai vie simțire și plăcere rândurile ce 'mi adresezi mie. Intr'ânsele vedu totă s'olici-

(1) Originalul la d. Christofi

tudinea unui afecționatū amicū și frate. Țicī să am curagiū; cred că am arētatū mai multū de câtū pōte aștepta cine-va de la o femeie. Dv. nu știți în ce poziție mă aflu de când sîntū aici; căci tōte scrisorile care vē scriam trebuia să le citescū și Pleșoianulū și nu vream să știe câtū sîntū de mihnită; căci 'ī aș fi făcut rău cu asta. Abia găsiū un momentū să'ți scriū scrisōrea asta, fără să știe ellū. Trebuie sū știți că de douē luni nu s'a mai datū jos din patū și că din Ți în Ți devine mai slabū și mai neputinciosū; în sfârșitū de vre o douē zile 'ī a cam lipsit și pofta de mîncare; și sunt douē nopți de când le petrecū pe fotoliū lângă patul lui; căci nu pōte dormi; și cu tōte astea am făcut totū ce am pututū ca să nu mă vadă tristă și cu lacrămile în ochi, ca să nu'ī facū rău; îmi păstresū nopțile pentru ca' să dau curs durerii melle. Doctorul îmi spune că este într'o stare fōrte gravă, căci plămānulū din stînga este mai de tot destrus; dar fiind-că îi rēmāne plămānul din drēpta fōrte sănātosū, este speranță să scape. Vedeți dēr, scumpii mei amici, câtā dreptate am să fiū mahnitā! Când mă gāndescū că pōte să se întāmple vre o nenorocire, ah! DumneȚeul meu! cum sunt singurā fără să cunoscū pe altū cine-va de câtū pe doctorū și pe spiȚer, ce o sē mă facū?

Elissa Pleșoianu.

26 Ian. 59.

Singurā pe pāmāntū! Asēră la 8 ore scumpul nostru Nae 'ī a dat sfirșitul. Nu vē pot scrie mai mult.¹⁾
Amica Dv.

Elisa Pleșoianu.

1) Originalulū la D. Christofi.

No. 35.

A son excelence Sarim Pacha, gouverneur de Brousse

Excellence,

Vous connaissez déjà l'état maladif de ma femme et de moi; qui date depuis l'hiver passé, et dont nous avons patiemment et tacitement enduré les maux jusqu'à ce jour.

Mais le nouveau mal dont je suis atteint depuis quelque temps, la nostalgie, accompagnée de palpitations de coeur, nous a réduits au plus affreux désespoir.

Excellence, je crois que Mr. le docteur Mazoki vous l'aura déjà dit qu'il n'y a que le changement d'air et la distraction, que pourrait me procurer le séjour de quelque temps à Constandinopole, qui puissent me sauver.

Dans la confiance, qu'après avoir si paternellement contribué à l'assurance de notre existence par les généreux subsides qu'ont été accordés aussi à ma femme par votre bienveillante intervention, vous ne vous refusez pas de contribuâr à nous rendre aussi la santé, j'ose encore vous supplier de vouloir bien intercéder à ce que j'aie la permission d'aller passer avec ma femme un ou deux mois à Constantinopole.

Sûr, Excellence, que par votre bienveillante médiation, j'obtiendrai aussi cette nouvelle grâce que nous

sollicitons à geoux, veuillez agréer le renouvellement
de notre reconnaissance infinie, et les hommages res-
pectueux de celui qui a l'honneur d'être,
Excellence,

Votre très humble et très obéis-
sant serviteur.¹⁾

1851.

Ioan Negulici.

No. 36.

N. Pleșoianu către văduva lui Negulici

Constantinopole, ¹⁵/₂₅ Iulie 1851.

Dómna mea,

La sosire 'mi aici, am priimită scrisórea Dumitale. O! câtă m'a întristată, D-na mea! Câtă am simțit de mult nenorocirea ce am găsit într'ênsa, nenorocire ce am aflat'o dupe drumă.

Perderea D-lui Negulici, credă fórté bine că v'a fost simțitoare și noă. Țérra a perdat, Dómna mea, în D. Negulici ună bună apărătoră, ună adevărată fiú; l'a perdat ca s'o ajute la nevoile ei, nu l'a perdat însă din memoria sa.

Am destule cuvinte ca să scriú multe asupra acestui sujetú; durerea însă ce mă coprindea orí de câte orí vorbescú de ellă, mă opresce d'a merge mai departe. Da, Dómna mea, vă mărturisescú în sinceritate, că am simțitú fórté mult; și nu sunt singur la acéstă simțire.

1) Conceptulú acestei suplice illú posedăm noi, încredințatú de văduva lui Negulici, din preună cu epistola ce urméză, și alte epistole ce se vor publica în broșurile viițóre.

Vă dau dreptate, D-na mea, să diceți că ești nenorocită, după pierderea unui așa de bun bărbat; mângâete cel puțin că nu ești singură, ei în companie de atâția frați ai sei, ce împreună cu mama lor nu'l vor pierde, pe câtă vor trăi, din memoria lor.

Vă cer permisiunea să sfârșesc aici; și să vă rog a primi declarația simțimentelor mele de stimă și amiciție, cu care am onora a fi,

Al D-le frate și sincer amic.¹⁾

N. Pleșoianu,

P.S. Am primit hârtiele ce 'mă ai făcut onora a le confia mie.

No. 37.

Eliade către C. D. Aricescu

Constantinople. 1855 Maiu 18/30.

Amatul meu Domnă,

Cu mare mulțumire am ricevut scrisoarea D-le din 27 Aprilie. Sunt simțitor la toate câte 'mă scrii, și 'mă place a crede că ești expresia junimei române.

Mulți m'au tratat de ambițios, și au avut și au cuvânt. Sunt mai ambițios de cât ceea ce mă cred. Ambiția mea n'are margini; că în loc să âmble ca a altora după o vătășie de țigană, a umblat să caute a domni în inimile junilor, ce îți ducă numele pînă în secolii cei mai depărtați; a cătat iară să afe adevărul, fie în limbă, fie în literatură, fie în științe, fie în istorie, *fie în politică*; și adevărul este etern; și pînă voi fi cu dânsul, și ellu cu mine, sunt sigur de

(1) Originalul la D. Christofi—Veți și Epitaful lui Negulici la Noțe No. III.

eternitate. Apoi este ambiție mai fără margini de câtă acesta? Ea m'a împinsă pînă a face rău copiilor mei, a'î lăsa săraci, lipsiți de tată și de instrucția cuvenită la etatea lor. Ambiția a fostă mare; nu știu însă de m'a dusă unde am voită să ajungă la adevără și la inima necoruptă a junimii; de voită fi ajunsă la una, am și pe ceal'altă.

P.S. Te rogă, mai prescrie'mi acelle versuri „Frunză verde liliac” și trimitete la familia mea ca să mi le expediețe cu ocasiune sigură; pe cele d'antăiă le-am uitat în hîrtiă la București.¹⁾

No. 38.

Conceptul unui apelă allă lui Eliade către Români, dată lui Pleșoianu ca să 'lă trimiță în țerră ca din partea acestuia. (2)

Oare ciue a dîsă că tot omulă și tótă nația merita sórta în care se află; și adesea m'am gândit dacă este ună adevără acésta, sau o espressive eșită fără socotință dintr'ună neacăđă, seú ură, seú disperație; însă din đî în đî tot se mai adevéréđă această părere.

Grecii, când erau crescuți sub legi libere ce producă Leonidi, Temistocli, eroii și învățați, cetățeni generosi, acei Greci nu merita de câtă sórta de înflorire în care se afla, pentru că'și o pregătea singuri.

1) Veđi aceltă cîntecă la Notte, sub Nr. 1.

Originalul acestei epistole il posedă editorulă acestei colecțiunii.

NB.—Acéstă epistolă a mai fost publicată în *Columna lui Traiană* No. 5 din anul 1873.

(2) In capulă acestui conceptă, scrisă de Eliad, se citește aceste cuvinte, scrise de Pleșoianu :

„Acésta 'mi a dato D-nu Eliad ca s'o trimit în țerră ca din partea mea » —Despre dată, trebue să fie din anulă 1850.

Când legile începură a fi călcate în picioare, obiceiurile a se corupe, egoismul a crește, și a face din fie ce Grecu un sfemeatū, indifferent la alle patriei, atunci la celle d'antēi cercări alle vrājmașilor, Grecii perdurā patrie, și libertate, și luminī; și din veac în în vécū, ajunserā în sōrta de întuneric, robie. depravatie, sōrta ce o merita; căci 'și o pregătisera.

Pînă cândū sufferirā acea sōrtă, o merita; când se sculară ca unū singurū omū, și dīsserā cu toții *morți sēu liberi* și ținură de ce anī lupta, atunci își creară și patrie și libertate; și sōrta în care se află o merită.

Ce făcurā Grecii? Unii munciaū? și alții, expatriați prin Franța, Germania, Russia, preparaū callea prin ajutoru ce le trimitea frații lor, ajutor ce se înmulția și însuși de la obolul văduvei.

Româaii gemură în delungū sub Fanarioți, și glasulū lui Vladimirescu îi făcurā a se deștepta, și a se scăpa de sōrta în care se afla; scăparā de Fanarioți și se reconstituirā în domnirea lor; însă sōrta atâtū li se îmbunătăți, pe cât a ei se gândirā a o îmbunătăți, pe cât egoismul făcu pe fie care ași căuta de alle salle numaī; pe când neînvetătura și 5 milioane de ómenī făcu a numaī sci cine sunt, ce sunt, cum sunt, ce drepturi aū ómenii, și daca sunt ei ómenī sēu vite? Pînă când aceste iătrebări nu 'i deșteptară, e nu aveaū altă sōrtă de cât aceea ce o merita.

Cândū se sculară cu toții ca un singur omū, și mișcarea lor de trei luni fu numaī ca o serbătore, din acēste nu trasserā alt de câtū sē vorbescā lumea de dīnsii; să afle că și ei simtū, și ei se gândescū ca ómenī; nu însă că și meritā a dobāndi ceva; căci tot lucru se cumpără pe prețul seū; și Dumnezeu nu plătesce fie căruia de cât după munca sa, după faptele salle.

Cei cari se sculară pentru binele țerrei, nu furā ómenī cari să nu'și aibă fie care o poziție: și hotărîrā

a pierde tot pentru binele publică; a perde pe lêngă stare, și viitorul, de va cere trebuința. Si cu adevărat perdură tot. Ei merită starea sêu sôrta lor; pentru că de vor avea laudă, li se cuvine; de suntă nenerociți, iar li se cuvine, eăci aũ vrut a se jertfi pentru *oamenă nesimțitori și ingrați* cã ar fi voit să le pice binele de sus, fără osteneală; sêu erau mulțumiți ca vermele la rădăcina hrénului Ori în ce sôrta se vor afla acești emigrați, bună sêu rea, o merită; însă și voi, fraților, ori în ce sôrta vè veți afla, o meritați. De simțiți că astfel cum e țerra nu e bine, și nu faceți nimic, nu vè gândiți nimic, meritați să vè vie și mai reu.

Grecii avură, cum disseiũ, case, contribuți și sume din sărăcia lor de dispusũ, pentru ori ce cheltuială în binele publică. Binele nu vine curând, însă vine decă lucrăm bine. Câte nu s'ar putea face dacă emigrații ar avea mijlocé a deștepta tiparulũ Europei? Astăzi una, mâine alta, pînă ne-ar cunosce lumea, și pe noi și drepturile nóstre; însă peste 40 inși n'aũ nici hrana din tóte zilele, unde în țerra lor avéu de tóte. Acestea se pot face fără ajutorul Vostru? Ei perdură tot pentru voi: și daca voi nu scóteți nici din prisosulũ vostru a face o cassă comună, și o țerră întréga nu va fi în stare a trimite nici câte 100 de galbeni pe lună atunci fiți siguri că Românii nu merită altă sôrta de câtũ aceea în care se află; și care le va veni după faptele lor, după simțirea lor, după judecata lor.

Nu e mare lucru, frate; spune la cine te încreți, și aceea altora, să dea și pentru țerră, pentru viitorul copiilor lor, ceea ce ar arunca la un câine: căci câte o para pe an de ar da fie ce Român, mult bine li s'ar face în streinătate. Epoha acésta nu or s'o mai aibă curînd; oamenii ce aũ muncit în țerră pentru dînsa, ce 'și au jertfit tot pentru dînsa, n'or să

trăească cât lumea; și va mai trece mult pîna să școlă țerra oameni cu acelle cunoștințe, cu acea esperiință, cu aceeași căldură, și cu aceeași hotărîre a jertfi tot. Acești oameni sunt astăzi în streinătate, acolo de unde pot face bine țerrei; căci pot și a scrie și a vorbi, și se pricep și a lucra mai bine. Nu'i lăsați fără mijloce. Dacă nu ca Români, ca ómeni, ca creștiii, înlesniți. Nu o să vă spîndureș nimeni căci faceți bine, Fiți cu minte; nu conspirați, nu criticați; țineți-ve pe drumul legilor; a vă teme însă de a face binele, a înlesni nisce ómeni ce n'au făcut nici uu rēu, ce 'i ați recunoscut voi, 'i a recunoscut Pórta, ce v'a apărut de tóte (nedescifrabil în care au căzut prădă alte popóre, cari n'au eșit din drumul legal, a înlesni asemenea ómeni din datorie de frate și creștin, daca și de asta vă temeți, fiți siguri că este o dreptate dumnețească ce nu dórme; și aceea vă prepară o soartă ai căria voi singuri sunteți făcători; séu veți addormi cu asemenea așternutari de indiferință, de egoism și de temeri fără loc, ce vă preparați (1)

No. 39.

Epistolă a D. Bolliac către Prințul Napoleon, președintele Republicei franceze.

Paris 14/26 Aprilie 1892.

Monseigneur,

J'ai l'honneur de vous prier de m'accorder une audience particulière, dans laquelle votre Altesse Impériale me permettra de lui exposer quelques considérations d'un haut intérêt, sur la situation véritable de la Roumanie.

(1) Originalul la D. Christofi.

Sous le règne, de l'Empereur Napoléon les capitulations concédant à la France le droit de parler en faveur des chrétiens, recevaient leur pleine et entière exécution. La restauration, en laissant mettre en dehors du Congrès de Vienne, le peuple roumain, sur lequel la Porte n'a qu'un droit de suzeranité, l'a livré de fait à la Russie. Le Gouvernement de 1830, dont les bases étaient aussi faibles que sa durée, a été éphémère ; gouvernement sans dignité à l'extérieur, n'a jamais eu le bras assez fort pour relever le drapeau de la France. Les Roumains, Monseigneur, ont foi dans le nom que vous portez ; ils espèrent que votre sollicitude s'étendra sur toutes les nations, et sur eux en particulier ; et que la Diplomatie française reviendra aux grandes traditions, suivies par des Princes tels que Louis XIV et Napoléon.

Les Valaques descendent des Celtes et des Romains ; ils forment une nation guerrière, gallo-latine de douze millions d'âmes. Ils sont maîtres des Carpathes. Leur pays est protégé par le Danube et par la Mer Noire. L'Empereur Napoléon avait apprécié l'importance topographique d'une contrée qui peut, en cas d'éventualités servir de rempart et de levier contre trois Empires. Le sol roumain est fertile, les forêts y sont immenses, et garnies de vieux arbres propres à la Marine ; les produits des mines sont précieux et très variés, elles renferment l'or, le cuivre, le fer, le mercure, le bitume etc. De telles richesses ne sont-elles pas de nature à encourager le développement du commerce français dans les Principautés danubiennes ?

Les Roumains présentent, Prince, un tableau digne d'attention, celui d'un peuple gallo-latin, qui a sa langue, sa littérature, son génie national propre, mais empreint de la civilisation française. La lutte inégale que ce peuple soutient pour repousser les envahissements de la civilisation asiatique du Moscovite, la

résistance qu'il a opposée pendant quatre siècles au Turc incivilisable, dont il a émoussé le yatagan, alors manquant pour l'Europe, ne peuvent manquer de lui gagner les sympathies de votre Altesse Impériale.

L'histoire a constaté, Monseigneur, que quand la France, notre soeur aînée, est dans la prospérité, le bien être renaît dans les pays roumains; que lorsque, au contraire, elle essuie des revers, comme ceux de 1814 et 1815, les mauvais jours reparaissent dans les Principautés danubiennes. Chaque fois que la France a été éprouvée, les dilapidations de toute espèce ont ruiné le trésor de l'Etat et le pays, la confiscation et le séquestre ont été rétablis; le knout des Russes, le cimenterre du Turc, ont pris la place des lois suspendues; Bucarest, ce foyer de la civilisation de l'Europe orientale, cette ville de Palais, citée pour l'élégance; la douceur des moeurs, l'hospitalité de ses habitants, pour l'instruction de sa jeunesse élevée à Paris, ou par des instituteurs français. Bucarest s'est voilée, et a pris chaque fois l'aspect d'un camp de barbares. Cette transformation a été si rapide, si subite, si frappante, qu'on ne peut la comparer qu'à celle des grands lacs, dont les eaux claires, aux reflets d'azur, prennent une teinte lugubre, aussitôt que les nuages couvrent le soleil. Le soleil pour nous Monseigneur, c'est la France.

A l'exception d'une coterie bureaucratique, composée de quelques ambitieux, imposés et soutenus par le Moscovite, il n'y a pas de partis chez les Roumains. Ils sont tous animés d'un même esprit. Le manifeste qu'ils ont adressé à plusieurs reprises à tous les Cabinets de l'Europe, contient le programme de leur régénération, basé sur les lois éternelles des sociétés, l'ordre et l'humanité.

Ils demandent l'union des deux Principautés, un Prince étranger de sang latin, le respect des traités-

la recunoaștință de la naționalitate, des instituții în armonie cu les beșoins du pays, l'amélioration et le développement du bien être de toutes les classes, la supresșion du servage, enfin l'abolition de la traite et de l'esclavage.

Je partage avec mes compatriotes l'espoir que, sous le gouvernement de votre Altesse Impériale, l'action providentielle de la France s'étendra á un peuple gallo-latin, qui se considère comme membre de la famille française; et que le despotisme n'osera plus, comme cela a eu lieu depuis 1815, faire fouler par ses hordes sauvages le sol et les droits de la Roumanie. (1)

Je suis avec respect, Monseigneur
de votre Altesse Impériale,
le très humble et très obéissant serviteur
César Bolliac.
rue de beau... Paris,

No. 40.

IN NUMELE POPORULUI ROMANŪ

Dreptate-Frăție

GUVERNUL PROVIZORIU ALLU ROMANIEI

Pentru caussa sacră la care a luat parte eminentă și pentru capacitatea d'a ține postulă de secretară de care avu o imperioasă nevoie, guvernul provizoriu numesce secretară allă guvernului pe D. Constandin Romanescu.

Domnu Eliade i va face cunșcut dispoziția guvernului provizoriu.

(1) Estrasă din *Choix de lettres et mémoires sur la question roumaine*, par M. César Bolliac—1852-1856. Lithog. Goyer, 7. p. Dauphine—Paris.

(Suscriși) Stefan Golescu, Hristian Tell, Ioan Elia-
de, Gheorghe Magheru, Maior Plesoianu, Preotul Sapcă.
13 Iunie 1848.

No. 20 — Craiova,

În tabăra regenerației (1)

No. 41.

Rapportul lui Derviș Pasa, Comisar otoman în Principate, în privința administrațiunii principelui Știrbei.

București — Decem, 1854.

Am sosit în București la 13/25 Au gustu, anul corent. știrea viitoare întorceri a Alteței Sélle Principele Știrbei în România. răspândită, în țerră ca nă nouă nenorocire. produssese uă nemulțumire generală în clasa Boerilor și în partidul național; într'unu cuvint opoziția să părea că se intinde în totă țerra și mare majoritate acelor ce mă vedea accusa pe principe de înaltă trădare către I Pörtă.

Impressiunea acestei stări de iritațiune în care aflam spiritele a fostu atât de adâncă assupră'mi, în câtu am cređut unu moment că sprijinul forțelor militare ar fi neapărat trebuinciosu spre a manține ordinea publică la sosirea Alteței Sélle; măsură cu atâtu mai tristă și regretabilă pentru țerră, că, de la retragerea Rușilor, țerra se bucura d'uă liniște desevirșită, sub egida armatei imperiale a Augustului meu Sverană.

Capetele d'accusație contra Prințului Știrbei se pot resuma ast-felū:

Nesupunere sistematică către guvernulū Maiestății

(1) Originalul îl posedă D. C. Romanescu.—Acestu decretū nu figurésă în *Monitorul* dela 48, și nici în vre o altă fôie din acea epocă.

Séle Imperiale Sultanul; simpatie întrégă pentru Russia, și trădarea tuturor intereselor țerei în favórea politiceí cotropitóre a acesteí din urmă puterí, printr'un sistem de delapidare a finanelor publice, și de corupțiune imitată (puiséé dío scóla curatú ruséscă.

Am împărțitú dérú lucrarea mea în doué părți: politică și administrativă.

PARTEA POLITICA

Este știut că guvernul Majestății Séle Sultanului a aflatú, díintr'ua epistolă a prințului Ghica al Moldovei, cu data din ^{25 Iunie}_{7 Iulie} 1853, că Impăratul Rusiei invitase pe cei doui prinți a íntrepuce relațiile lor cu Sublima Pórtă, și a înceta trimiterea tributului

Alteța Sa Reșid-Pașa, prin epistola sea de la 25 Iunie, transmise principelni ordínul Sublimei Porți d'a părăsi Moldavia, fiind-că Russia atacasse prin acestú actú arbitrariú sistemul Principatelor în basele séle; și fiindú că essersiciul autorității legitime devenea imposibilú în acea stare de lucruri. Alteța Sa avussese îngrijirea d'a adăoga încă că, în cađulú când Prințepile n'ar voií a se supune acestúi ordín, Sublima Pórtă va lua măsúrele cuviincióse ce i le dicta interesele și drepturile séle.

Asupra acestúi ordín, Prințepile Știrbei convocă Divanul Ad-hoc, sub numirea de Adunarea geđerálă; și adăogând la membrii permanenți un Mitropolit și pe Episcopii de Buzéú, de Râmnicú și de Argeșú, făcu un răspuns Sublimei Porți prin care dícea că acéstă Adunare rógă pe Prințepile printr'o adresă a na părăsi țerra, în împrejurările critice în care se afla atuncí; și ceru noui instrucțiuni.

Aicí opinia publică acúsă pe Prințepile că a surprins în această circumstantă religia guvernului otoman,

pentru interesul său personal, și în interesul Rusiei comițând prin urmare un act de înaltă trădare.

Divanul ad-hoc a fost convocat, nu în urmarea unei dorințe exprimate liber din partea majorității Boerilor, ci numai prin instigarea consulului Rusiei, în înțelegere cu Principele; și că adresa acestei Adunări presintată Porții, ar fi fost preparată mai din 'nainte prin influința directă și consiliile aceluiași consul, și impusă Adunării pentru a o subscrie.

Cercetările melle asupra acestui obiect se resumă ast-fel;

La 2 August, D. Colcoqum (consulul englesu) dete official principelui scrisoarea Al'tei Sélle Reșid-Pașă; și primi, ca și colegul său consulul frances, promisiunea verbală că se va supune ordinului Sublimei Porți, și că va părăsi țerra în 3 zile. Intr'adevăr, după câte-va zile principele făcea pregătirile de plecare; bagajul său era gata, și caii de poște comandați. După părerea unora, acesta nu era de câtă uă prăfăcătorie.

Fiind că D. Colcoqum stăruia să aibă un răspuns înscrisu, la 7 August séra principile trimisse în sfârșit re secretariu său a'i anunța că nu pôte părăsi țerra fiind-că Boerii se opunū la plecarea sa, și fiind că Divanul are a fi convocat spre a delibera asupra acestui obiectu.

La 9 August Divanul se adună, într'un mod estraordinar; și presintă principelui uă adresă subscrisă prin care 'l ruga să ramâie în țeră(1).

Tôte înfomațiile luate din sorginte mai multu sau mai puțin demde de credință, se unescū asupra acestui punct, adică: că convocarea acestui Divan a fost în realitate (au fond), rezultatul instigărilor principelui și al consiliilor consulului rusesc; și că adresa a fost preparată mai dinainte de secretarul de

(1) Veđi Anexa Lit A, pag. 123, și Lit. B, pag. 125.

Ștatū, Iónnū Manu, și impusă Adunării. Din ceea ce urmează, se va vedea până la ce punctū această aserțiune este întemeiată.

Unul din membrii Divanului a declarat ceea ce urmează :

„Divanul, ȃice el, a fostū convocat a provoca opiniă sa asupra circumstanței de față. Cu câte-va ȃile înainte de reunirea Divanului, D. Iónid, care nu eră deprinsū a mă visita, sē infăcișeză la mine, și 'mī spune că corsulul russū voesce ca adressa să fie adoptată de Divan ; căci alt fel refusul ar avea grave consecințe pentru membrii sēi.

„In ședința aceea. uă comisiune fu numită a redacta adressa într'ua cameră deosebită. Iónū Manu citi conceptul adresei preparat mai din'nainte.

„Ni se observă că e de prisos a se face mențiune în adressă de curtea protectriță ; dar D. Manu rēspunse că nu trebuie nimicū schimbat în redacțiunea acelei adrese, făcută de dānsul în înțelegere cu consulul rusescū ; și că trebuie a aduce aminte Turcilor că nu sunt singuri a decide despre sōrta nōstră.

„Regulamentul organic prescrie că dacā majoritatea acceptă uă propozițiune, minoritatea trebuie să o subscrie și dānsa din-preună cu toți cei lalți membrii.»

Conceptul lui Iancu Manu, despre care vorbesce această declarație, există ; și e scris chiar de mâna sa.

Un alt membru din cei mai eminenți ai Divanului 'mī a declarat :

„Am fostū invitatū să assist la desbaterile Divanului. N'am anzit nici uă desbatere asupra acestei împrejurări. Tōtă Adunarea a sub-scrișū adressa într'o tristă tăcere ; și eū amū urmatū essemplul colegilor mei.»

Un al treilea membru, nu mai puțin de credință ia facut următoarea depozițiune :

„Divanul a fost convocatū estra ordinariū, ȃicea

principele, spre a fi consultat ce era de făcut în împrejurarea de față.

«Secretarul de Stat citi scrisoarea Alteței Sélle Reșid-Pașa; și președintele consiliului invită pe membrii Divanului a face uă adresă către Principe, spre al ruga să nu părăsească țerra; și însemnă mai mulți membrii pentru redactarea aceleii adrese.

„Am aflat în urmă că conceptul aceleii adrese éra făcut mai din 'nainte, și addusă de secretarul Statului în sênul aceleii comisiuni de poruncială.»

Uuă allă patru-lea membru cu nă înaltă pozițiune (trés haut placé), îmi spuse ceea ce urmează :

«Cu câte-va zile înaintea întrunirii Divanului, Iancu Manu se presintă la miné, angajându-mă a ruga pe principe a nu părăsi țearra.

„Președintele Consiliului Miniștrilor a invitată a-dunarea ca să voteđe uă adresă Principelui, ca să ramîie în țerră. Atunci o comisiune fu numită pentru redactarea acesteii adrese într'uă cameră deosebită; și apoi noi toți am suscriso, fără nici uă altă procedură.“

Trecū acum la alte împrejurări, care aū pcedatū, și au urmatū ocupațiunea ruséscă.

Se accusă, principele că tot d'auna a întreținut relațiuni confidentiale cu Russia, și că a păđit tăcere către Sublima Pórtă despre pregătirile de invasiune, când el avea cunoștință cu mult mai 'nainte despre trecerea Prutului de către armata ruséscă.

Acéstă acușațiune, care e foarte gravă, are nevoe a fi bine dovedită. Daca într adevér uă asemenea corespondință esistă, este mai cu neputință a o posseda (la saisir), mai ales într'un timp așa de scurt.

Se afirmă că, către finele luncii lui Noembre 1852, Principele primise uă epistolă confidentiale de la generalul Niépocoutcky, care'l înștiință despre pregătirile Rusiei pentru uă ocupație în curând a Principatului,

Consulul Angliei și al Franciei au auzit și ei vorbindu de această scrisoare, dar cu mult mai târziu.

Este un fapt sigur că la începutul anului 1853, între Martie și Aprilie, sgomotul unei ocupațiuni a țării de către Ruși se lățise tare în București.

Mai totă lumea era convinsă de acesta, afară de Principe, care, până la trecerea Prutului, asigură că nu crede nimic,

Uă persoană bine informată 'mi a spus că la acea epoca D. Sima din Vienna trimisese la Bucuresci uă scrisoare a contelui Orlof, cu următorea adresă:

«Esceelenției Sélle Generalului Rudiger, comandantul trupelor rusesci în Valahia.»

Se zice că această funcțiune fusese într'adevăr încredințată un minut acestuî general.

Se mai zice încă că consulul Rusiei ar fi adresat la acea epocă uă cerere officială Ministerului de interne spre a constata prețul furagelor.

N'am putut verifica această circumstanță; este însă de notorietate publică că palatul era a fi ocupat de principele Paskevich.

Către mijlocul lui Mai, D-l Khaltchinski se duse în Bassarabia lângă Principele Gortcheakoff.

Se acasă Principele că cu această ocaziune ar fi scris lui Gortcheakoff uă scrisoare confidențială, spre a'l informa despre pregătirile Turciei pe țărmul drept al Dunării; cum și de măsurile luate deja în Valahia pentru primirea Rușilor.

Nu pot afirma acest fapt, neavând în spijinul meu ca probe de cât asigurări verbale; dér voi face mențiune de uă circumstanță importantă.

Cu câțva înainte treceii Prutului, D. Poujand, ducându-se la Principe, l'a întrebat, în mod official, cum înțelegea a concilia datorile sélle către Poartă Otomană cu obligațiile séle către Curtea de la St

Petersburg? Principele la această întrebare a păzit o tăcere absolută.

Am citit copia corespondinței oficiale din Iuniu dintre Principele Stirbei cu principele Gortcheacoff la Kiseneff.

Generalul russ informesă pe Principe despre viitorca ocupare a Principatelor, ș'adaogă că consulul 'russ a avut misiunea a iniția pe Principe despre motivele ce au determinat pe Impăratul a ocupa aceste țeri.

Principele în respunsul seu asigură pe generalul russ că autoritățile din țară vor da tot concursul posibil trupelor imperiale; și termină exprimându'și nerăbdarea șa d'al asigura și prin grai despre devotamentul seu pentru serviciul Impăratului.

Pe lângă copiile acestei corespondințe, se află și offisul principelui către Consiliul administrativ, No. 1114 din 11 Iunie 1853 spre a lua măsurile necesare pentru trebuințele oștirii rusesce, cum și a Noței comunicate de autoritățile rusesce relativ la modul de aprovizionare.

Nu știu dacă Principele a făcut la timp S. Porții cunoscut această comunicare.

La sosirea avangardei rusesce, sub comanda generalului Anrep, uă comisiune oficială de Miniștrii a fost trimisă la frontieră spre a felicita armata de invasiune.

Ginerile principelui, D. Plagino, atunci prefect al poliției, puse a se face un immens cort (tente) triumfal la Colintina. Boierii primară ordin a se duce acolo în uniformă, spre a primi pe Ruși. Mitropolitul cu clerul seu în costume sacerdotale, stropia cu ajasmă regimentele la trecerea lor.

Mai târziu Gg. Manu a fost trimis în Grecia cu misiune. Vanghele Zappa plătia și trimitea pe fața emisari în Turcia, spre a o revoluționa.

Cât pentru corpul Stavroforilor, de care se vor-

besce, n'a fost organizat de cât după plecarea Principelui, de un comitet compus de Plagino, ginerile prințului, Arsake, V. Zappa și Schina, consulul Greciei.

Când în fine I. Pórtă declară rebelul. Principele, se zice a adresat consiliului de miniștrii un offis cerându'i a face să ia parte și țera (s'asocier) la măsurile defensive ale Rusiei pe Dunăre.

Nūmai o circulară am vèzut a departamentului de interne, adresată din ordinul prințului către prefecturile dupe marginea Dunării, cu data din 11 Octombore 1853; și în care se zice :

«Că prefectura, în înțelegere cu D. D. Comandanți de la Punturile respective, va face cunoscut grănicerilor în activitate ca, în caz de invasiune din partea Turcilor de ceialaltă parte a Dunării, ei să se tragă luând armele cu dânșii, și păstrându-le bine. Cât pentru ceialți Grănicieri, aleși și desemnați a împlini acest serviciu, și care se află pe la cassele lor, să li se facă cunoscut prin mijlôce mesteșugite (habilement calculés) în cađ de trecerea Dunării de către Turcii ca să se ducă toți armați la reședința Sub-prefecturii locale, spre a împlini acolo sarcina impusă lor de serviciul administrativ.»

Acéstă circulară e suscrisă de Iónid.

Sângele românesc curgea deja în atacurile din avanposturi ale pichetelor după marginea Dunării pe când Principele Stirbei se află încă în capul administrațiunii Valahiei.

Principele n'a plecat într'adevăr de cât la $16/28$ Oct., după lupta de la Isakcea după ceșii a regula' trebile și a luat din Vistirie cel din urmă trimestru pe anul 1853 adică trei luni înainte din lista civilă.

El ia drumul spre Giurgiu; dér se întoarce după câte-va ore înapoi și să îndreptésă pe uscat către Viena.

Se pretinde că înainte plăcării s'ele scrisese o epistolă contelui Neselrode, cerându'i o subvențiune.

Am văzut numai copia unui offist către consiliul administrativ cu data din $5/_{17}$ Decembrie 1853 în care se zice că Impăratul Rusiei, în vederea pozițiuni celor două Gospodari demisionați, a găsit de cuvină a le acorda, cu titlul de subvențiune, o parte din lista civilă; prin urmare cabinetul imperial rusesc daruesce princepelui Stirbei câte 1000 galbeni pe lună, cu începere de la 1 Ianuarie 1854 (1)

Acest offis e suscris de Gen. Budberg. (2).

No. 42.

A N E X E

Lit A.

Rapportul Divanului ad-hoc către Prințul Stirbei, de la 28 Iuliu 1853, No. 7.

Adunarea Divanului, convocată în virtutea offisului Măriei Telle No. 1311, a văzut, cu cea mai vie în-
tristare, invitarea ce Vi s'a făcut, prin depeșea Al-
telei s'elle Reșid Pașa, d'a părăsi țerra în mijlocul
gravelor împrejurări în care se află.

Aceste împrejurări, Maria Ta, reclamă cu atât mai
mult preința Măriei Talle în capul guvernului, că
depărtarea Sa ar produce neapărat paralisie și desor-
ganizare în administrație.

[1] Acea sumă a refuzat'o Stirbei, cu offisul seu din Vienna de la 31 Ian. 1854 către consiliul administrativ etraordinar, dăruind'o în folosul Statului.

[2] Acest act important, din preună cu anexele, și alte acte relative la cestuune, mi s'a comunicat de D. Nicolae Crețulescu, la 1870,

(subscris)

Dervische

Pătruns de aceste considerații, Divanul ad-hoc, organ *cređincios* al dorințelor țerrei, crede a împlini nă sacră datorie grăbinduse a adresa Măriei Talle ferbinte sa rugăciune ca, pentru binele țerrei, să nu părăsească cărma statului într'un momont când el are nevoe mai mult de cât tot-davna de înțelėpta și înteliginta direcțiune despre care ați dat probe strălucite.

Divanul ad-hoc este convins, Măria Ta, că Inalta Pörtă a căria mărinimie și bunăvoință catre poporul român nu s'a desmințit nici nă dată, va bine voi a lua în considerație motivele imperiose ce 'l silesc a adresa cu stăruința Măriei Talle acéstă smerită rugăciune, ca s'o deppuneți la picioarele Tronului M. Sale Sultanului,

Divanul speră că Inalta Pörtă nu va vedea în această măsură de cât împlinirea datoriei ce ne este impusă d'a conlucra pentru binele public, pe care Maiestatea Sa Sultanul l'a avut tot dauna în vedere și care este singurul și nestrămutatul scop al solicițudiniī cellor două Inalte Curți, Suzerană și Protectriță.

- (suscriși)
- Mitropolitul Nifon.
 - Episcopul Rômnicului, Calnic.
 - „ Buzăului Filotei
 - » Argeșului, Climent.
 - Bașu-Boeră Banul Gr. Filipescu.
 - Banul Const. Gr. Ghica
 - Vornicul Constandin Herescu.
 - » Emanoil Arghiropolu.
 - Logofătul Dimitrie Rallet.
 - » Grigorie Grădiștenu.
 - » Ión Filipescu.
 - » Ión Manu.
 - » Ioan Bibescu.
 - » Ioan Golesecu.

-
- » Ioan Cămpineanu.
 - » Scarlat Bărcănescu.
 - » Dimitrie Bibescu.
 - » Ioan Oteteleşcanu.
 - » Grigorie Obedénu.
 - » Dimitrie Fălcoianu.
- Postelnicu Ioan Alex. Filipescu.
Aga Petre Obedeanu.
- » Dimitrie Ioanid,
-

LIT. B.

A son Altesse Mehemet Kurpresitti Pacha, chargé du Grand Visirat.

Altesse !

Le sened de Balta-Liman, qui a suspendu les assemblées ordinaires et extraordinaires des boyards, a voulu (dans l'article II) suspendre toute action politique d'un corps représentatif dans ce pays, en confiant à un conseil dit divan ad-hoc les fonctions délibératives de l'ancienne assemblée, et en ne lui attribuant que l'assiette des impôts et l'examen du budget de loi, que le gouvernement lui soumettrait.

Le président de ce Divan ad-hoc était appelé à veiller à ce que ce corps consultatif ne s'écartât point des limites que la Sublime Porte venait de lui tracer, dans sa haute sagesse.

Il y a déjà eu un précédent où ce corps a franchi les bornes de sa mission: ce fut l'adresse du 28 juillet 1853, qui invita l'Hospodar à ne point obéir à l'ordre de la Sublime Porte, qui lui ordonnait de quitter le pays.

Aujourd'hui encore ce corps consultatif vient de sortir de nouveau des limites de ses attributions.

Avant de clore sa session pour l'exercice de 1855, le divan ad-hoc a accepté, sans discussion, une adresse louangense décernée à l'Hospodar, proposée par le même membre qui fut le rédacteur de l'adresse de 1853. (1)

On y fait parler, au nom de la nation, le divan qui en appelle au jugement de la postérité; et par un esprit d'adulation, interprète la nature de tous les actes de l'administration de l'Hospodar, de façon à faire croire qu'ils ont assuré à jamais la prospérité du pays. Il y a jusqu'à des allusions politiques, tendant à insinuer que l'Hospodar actuel devrait défendre les institutions de la patrie, institutions qui, nous l'espérons, seront légitimement défendues par notre auguste suzerain.

La responsabilité de cet acte, qui s'écarte manifestement de la compétence de ce corps consultatif, pourrait retomber sur moi, comme président de droit du divan ad-hoc.

La Sublime-Porte ne peut reconnaître légalement que moi, comme exerçant les fonctions de président du divan, avec tout le poids de la responsabilité qui lui incombe: car les ordres que le gouvernement impérial a donnés pour la mise en exécution du Sénéd de Balta-Liman, ont statué, expressement, par l'office hospodaral, du 17 mars 1850, No. 327, sous No. 2, que :

«Le divan sera sous la présidence du boyard le plus grand et le plus ancien en rang.

Ce n'est que dans le cas où le divan serait appelé à opiner sur des affaires ecclésiastiques, que la présidence [d'après No. 3 de l'office cité] devait être dévolue au métropolitain.

1) Iacon Manu,

Bien que l'Hospodar ait cru pouvoir dévier de cette disposition expresse de la S. Porte, après la mort du Bach-Boyard George Philipesco, et dès la convocation du nouveau divan en 1854, j'ai passé outre, par considération pour la position du vénérable chef de notre Eglise, appelé arbitrairement par l'Hospodar à me remplacer.

Mais les circonstances actuelles m'imposent le devoir de décliner devant Votre-Altesse toute responsabilité de l'initiative prise par le divan ad-hoc, et qui pourrait même être imputé en ma qualité de président, appelé de droit à ces fonctions, par la volonté suprême du gouvernement impérial.

J'ai dû refuser même de signer cette adresse en ma qualité de membre du divan ; et j'ai dû résister aux instances de S. F. le métropolitain, qui à titre de président *de facto* du divan ad-hoc, me pressait de suivre son exemple.

J'ai cru que ma conscience et ma dignité personnelle ne me permettaient point de signer un pareil acte, que je considère comme illégal dans la forme, et comme spécieux dans le fond, et ne tendant à rien moins, dans les circonstances présentes, qu'à en imposer sur le véritable état du pays et sur les maux dont il souffre.

Plus que tout autre, en ma qualité de premier boyard et de président de droit de ce corps, qui s'est écarté de ses devoirs, je suis appelé à protester ici devant votre Altesse contre l'illégalité flagrante de cette adresse.

Je proteste, en ma qualité de Valaque et de sujet fidèle de la Sublime Porte, contre l'assertion que cette opinion, émise par une assemblée incompétente représente l'opinion de la nation. Je proteste même contre la supposition que cette adresse, *imposée* au divan ad-hoc soit l'expression vraie des sentiments

des membres qui y siègent. Pour appuyer cette dernière assertion, je n'ai qu'à me référer au fait que l'adresse en question porte la signature d'un des premiers ministres, qui à la connaissance de Votre Altesse, a signé, il y a quelques mois, le mémoire de nos justes griefs contre l'administration actuelle, adressé à S. A. le Grand-Vizir, mémoire qui porte, en tous points, diamétralement le contraire de chaque paragraphe de l'adresse du divan ad hoc.

Votre Altesse daignera ne voir dans la présente protestation que le sentiment de la conscience de mes devoirs.

Que Votre Altesse daigne peser le poids et la valeur de la voix d'un homme consciencieux et désintéressé, qui ne veut être, avant tout, que bon Valaque et sujet dévoué de son Suzerain.

Je suis, avec le plus profond respect,
Banul C. Gr. Ghica.¹⁾

Bucarest, 1/13 Mars 1856.

O AMINTIRE DUIOASA din EISLUL NOSTRU DE LA 48

Amicul nostru Ión Negulici de fericită amintire, fost. prefect la Prahova în timpul mișcării de la 48, era un pictor renumit, om distins, onest și cu caracter.

Critica ce a făcut lui Eliade Rădulescu este un cap d'operă, care dovedește în deajuns pe omul cu minte sănătoasă și pe adevăratul democrat.

În Constantinople locuiam cu toți într'un otel. Până a nu ne despărți de el, când am plecat să facem un vo-

1) Comunicatū tot de D. N. Crețulescu. — E de interesulū moștenitorilor lui Stirbei a publica respunsulū acestuia la raportul lui Dervișu Pașa.

iagiū în Egipt și Syria, el ne a propus și ne a făcut portretele mie și lui Pleșoianu, reușite de mînune, pe cari le păstreț ca cel mai scump suvenir de amintirea acestui brav amic și confrate de esil.

Fiind și el unul dintre acei 20 Români esilați și internati la Brussa, ca **mosafir** ai **Sultanului**, după cum țiceaū Turcū, a făcut portretul Mitropolitului Armenesc din Brussa, în ulei, care a fost admirat de toți căți l'au vădu.

Când am plecat în voiagiū el ne a petrecut și cū i-am dis: „vedē, dacā vom peri prin acele locuri selbatice, adu-ți aminte și de noi“. Iar el 'mī a rēspuns lăcrāmând: „tacī, tacī, numai țice așa“, și când ne am întors în Constantinopol nu am mai gāsīt în viață pe amicul și confratele nostru de esil. Fie bine-cuvântatā memoria acestui brav democrat Român, plin de devotament și abnegațiune pentru țara lui iubitā.

Eū și generalul Maghieru, la anul 1851, am esecutat facerea unui monument superb pe câmpul Francilor la Pēra din Constantinople, unde se repauseață: Ioan Negulici, pictor Român, Iscovescu, pictor ovreț, și preotul Athanasie Luzin din Craiova.

Iată epitaful lui Negulici, făcut de Bolintineanu:

Il legăna în durerē România

Trăi, lucrā, muri spre a eē salvare;

Asil, mormint, ă oferi Turcia,

Si Patria ă fu ultima'x suflare.

Născut în Câmpu-Lung la 1813.

Mort în Constantinople la Iunie 1851.

Al. Christof.

L I S T A

**De operile și ziarele, române și streine,
ce pot să servi la ISTORIA REVOLUȚIUNII RO-
MÂNE de la 1848, la administrația
de la Balta-Liman și la chestiunea Unirii
Principatelor Dunărene.**

O P E R E

Le protectorat du Czar, par J. R. (Eliade) Paris—1850.

Souvenirs et impressions d'un proscrit, par J. Heliade Rădulescu, Paris 1850.

Mémoires sur l'histoire de la régénération roumaine ou sur les événements de 1848 accomplis en Valachie: par J. Heliade Rădulescu. Paris—1851.

Romania viitoare, de mai mulți emigrați.—Paris—1850.

Republica română. idem Paris—1851.¹⁾

Question économique des Principautés danubiennes par N. Bălcescu—Paris, 1850.

Dernière occupation des Principautés danubiennes, par la Russie, par G. Chainoi (Ion Ghica) Paris, 1853.

De l'abolition du servage dans les Principautés danubiennes, par Al. G. Golesco.—Paris. 1856.

Choix de lettres et mémoires sur la question roumaine, 1852—1856, par César Bolliac, lith. Goyer 7. p. Daupline, — Paris.

Mémoire justificatif de la Révolution roumaine du ^{11/23} **Jun 1848—Paris, 1850, (de Căpiu mișcării de la 48**

Epistole către Prințul Stirbei, de C. A. Rossetti, 1850 și 1851 Paris.

1) Mai e o broșură cu același titlu, în care se demască politica Rusiei, de C. A. Rossetti,—Bruxelles, 1853.

Epistole și acte ale ómenilor mișcării române de la 1848, de Eliade.—Paris, 1851.

Principautés danubiennes (M de Rosetti) par J. Michélet—Paris, 1853.

Appel la tóte partidele, de C. Rosetti.—Paris, 1850.

Historie politique et sociale des Principautés danubiennes, par Elias Régnault—Paris, 1855.

Suite Ou Suplément à l'histoire des Principautés danubiennes par Régnault, — N. Rouso Bruxelles, 1855.

Istoria Daciei superioare, de Papiu Ilarian, 1849.

Transilvania în fața pretențiunilor Ungariei, de Papiu Ilarian—Bucurescî, 1861 (1)

Mystères diplomatiques aux bords du Danube, par Elias Régnault,

Mémoires pour servir à l'histoire de la Roumanie (topographie) par César Bolliac—Paris, 1855.

Proteste contre la convention conclue á Balta-Liman, a l'Assemblée législative de la République française, par le cõmité démocratique roumain.—Paris 1849.

Résurrection des peuples.—La Roumanie renaissantee par J. Heliade Rădulescu, avec un précis de ses annales et de sa dernière révolution, par Sebastien Rhéal (Sebast. Gayet)—Paris, 1850.

Lettres hongro-roumaines par Dem. Bratiano.—Paris, 1851.

Réponse a la circulaire de la Porte Ottomane, présentée le 13 Juillet 1856, par G. Maghero,—Constantinople, 22 Oct. 1856 (lithographiat).

Turquie et Russie, en réponse á la Lettre d'un anonyme, par I. A. Vaillant—Paris, 1854.

Voyage en Orient, ou théâtre de la Guerre (Considérations sur les Principautés danubiennes), par J. N. Meunier—Bruxelles, 1854.

1) Această operă conține și două articoli ai D. Dum. Brătianu, a respuns la asertiunile neesacte ale ungurului Irany despre Români.

La Turquie et la Russie en 1854, par M...X...Paris 1854.

La politique de la Russie et les Principautés danubiennes, par le général comte de Fiquelmont—Paris, 1854.

Mémoires sur l'empire d'Autriche dans la question d'Orient, par I. C. Bratiano—Paris. 1855. (1).

L'empire c'est la paix (sur la question d'Orient, et particulièrement des Principautés) par J. A. Vaillant—Paris, 1856.

Appel au congrès en faveur des Roumains, par Edmond Téxier.—Paris, 1856.

La Roumanie après le traité de Paris, par V. Boeresco—Paris, 1856.

Mémoire et observations de son Altesse Sérénissime le prince régnant de Moldavie, Gr. A. Ghica, sur le protocole des conférences de Constantinople, et envoyés au Congrès de Paris—Paris, 1856. (2)

Querre d'Orient, par Eugène Jouve, rédacteur du *Courier de Lyon*—Paris, 1855.

La Valachie depuis 1830 jusqu'à 1855, par Ganesco (ou plutôt par Théo)—Bruxelles, 1855.

Avenir de la Valachie, par G. Ganesco (Théo)—Paris, 1856.

Lettres sur les Principautés, dédiés à Mr. le chevalier Vegezzi Ruscala—Genève, 1858. (2)

La Moldo-Valachie dans la manifestation de ses efforts et de ses vœux, par Paul Bataillard—Paris, 1856 (după *Revue de Paris* de la 1re Ind. pag. 416).

L'Autriche, la Turquie et les Moldo-valaques, par B.... (Bolintinéno)—Paris, 1856.

Biografia omenilor mari scrisă de un om mic (Valentinéno)—Paris. 1859.

(1) Publicat și în «*Românul*» No 125—1836 din 1859.

(2) Se attribue D. Joan Bălăcenu

L'Autriche dans les Principautés danubiennes — Paris, 1859 (Librairie de Napolen Chaix et C^{nie}).

O aruncătură de ochi asupra administrațiunii Valachiei de la 1849—1855, de un Român (Gr. Gănescu)(¹) Praga—1854.

Starea în care se afla administrația și funcțiile publice în Romania la Iulie 1856 (responsul lui Stirbei la o aruncătură de ochi).

La puestion d'Orient devant l'Europe, par Ubicini—Paris, 1844.

La Question des Principautés devant l'Europe, par Ubicini—Paris, 1858.

Les Provinces danubiennes et roumaines (*L'univers pittoresque*) par Ubicini—Paris, 1856.

Lettres d'un penseur sur les bords du Danube, par Madame le Princesse Aurélie Ghica—Paris, 1852.

Coroșdența secretă a Caimacamului Vogoride—Paris, 1857.

Despre drepturile și Unirea Principatelor române—Paris, 1856.

De la situation régulière de la Moldo-Valachie vis-à-vis de la Porte, par Bataillard—Bruxelles, 1857.

La Russie sur le Danube, par Armand Lévy—Paris, 1853.

Les Principautés devant le Congrès par Bataillard—Paris, 1856.

L'union des Principautés, par Vaillant.

Les principautés roumaines devant l'Europe, par Sanéjouand (Printul Bibescu)—Paris, 1857.

Memoire sur la situation de la Valachie depuis la traité de Paris par Jean C. Bratiano.—Paris, 1857.

La Moldo-Valachie, par Louis de Nalèche (avocat) Paris, 1856.

(2) Uniș atribue și această operă tot lui Théo, fost profesor de limba franceză în Col. S-tu Sava

O aruncătură de ochi asupra Unirii Principatelor române, de un Român din București.

Les principautés roumaines et l'Empire Ottoman. -- Paris 1858 (Librairie Frank, imprimerie Remgnét).

Desvoltarea drepturilor Principatelor române în urma tratatului de la Paris (1)—Bruxelles, 1857.

Despre celle din urmă pretenții ale Porții asupra Principatelor Moldo române, de X...

Les peuples de l'Autriche et de la Turquie etc., par Hip. Desprez—Paris, 1850.

La revolution dans l'Europe orientale par Hip. Desprez—Paris 1849. (2)

Mémoire présenté á la Commission internationale pour les couvents dédiés, par C. Negri — Constandi-nople, 1865.

Proclamațiuni către Români din partea Comitetului central democratic european, publicate de Comitetul revoluționar român.—imprimeria E. de Soye. Rue de Seine, 36 Paris 1851, în cari s'au imprimat mai multe manifesturi către Români din partea aceluși comitet român democratic.

Memoire de Grégoire Ghica (prince de Moldavie) adressé. aux Conférences de Vienne en 1856.

ȚIARE ROMANE

Vestitorul Românesc, de Carcalechi, pe 1848.

Curierul Românesc pe 1848, de Eliade.

Bulletinul Oficial, pe 1848.

Monitorul Oficial de la 48.

Poporul Sucevan dela 1848, de Bolintinenu și alții.

Pruncul român, (1848) de Rosetti și Winterhalder.

Romania (1848), de Barozzi.

Focea Satelor, de N. Bălcescu (1848).

(1) Se atribuie bătrînului Maiorescu.

(2) Publicată mai întîiu în *Revue des deux Mondes*, 1848.

Espatriatul, de Cesar Boliac, Braşov, 1849

Gazeta Transilvaniei (1848), de Baritz.

Junimea Română --Paris, 1851 de Bolintineu,

Buciumul de Boliac—Paris, 1857.

Opiniunea—Paris, 1857.

Conservatorul, de Rousso. (Eliade)—Constantino pol,
1856

Diarele române de la 1849 -1859, (veđi Columna No.
9, 1873)

Fragmente despre lucrurile şi oamenii de la 1848,
de N. Bălcescu, publicat în *Buciumu* de la 3 Oct. 1863.

Apellu la ômenii cei liberi, de C. Rosetti, publicat
în *Românul* de la 5—10 Ianuarie 1874.

O căllătorie în ghimie pe Dunăre, de I. Voinescu II,
publicat în *Romanul* din 1861, No. 330—334.

Confesiunea înaintea comisiunii de anchettă de la 1848,
de C. Halepliu (actorul) publicată în *Reforma* No. 26
veđi 1859.

ZIARE STREINE

TITLU ARTICOLILOR	Numele ziarului	DATA	AUTORUL
La Moldo-Valachie et le mouvement roumain	Revue des deux Mondes	1848 1 Ian,	H. Desprez
La guerre des Magyares et des Croates.....	idem	15 Aug,	idem
Les roumains et le protectorat russe, et la Turquie	idem	15 Dec,	idem
L'occupassion russe dans les Principautés danubiennes	idem	1853 1 Noem.	V. de Mars
L'église d'Orient et l'église russe.....	idem	1 Dec. 1854	H. Desprez
La question d'Orient.....	idem	1 Mars.	Eug Forcade
La question d'Orient, ...	idem	1 April.	idem
L'Autriche dans la question d'Orient.....	idem	1 Juin 1855	idem
Affaires d'Orient	idem	1 Mars	X. Raymond
Scènes et souvenirs de la vie politique et militaire en Orient	idem	1856 15 Avril.	Eug, Poujade
La Roumanie	idem	15 Janv	Ed, Quinet
Les chrétiens d'Orient, ...	idem	1 Frbr.	Villemain
Les Roumains etc.....	idem	1 Mars.	Ed. Quinet
Les Principautés danubiennes avant et après la Guerre.....	idem	1 Sep.	Eug. Poujade
<i>La politique et l'administration dans les provinces tributaires de la Turquie, Moldavie et Valachie, ...</i>	Annuaire des Deux-Mondes	1854 pag, 107	Anonyme
La crise diplomatique et la Guerre.—Occupation des Principautés etc.....	idem	p. 678	idem
La diplomatie et la Guerre.—Evacuation des Principautés, etc. —	idem		idem
La Turquie en 1854.	idem	1855 pag, 623	idem

TITLU ARTICOLILOR	Numele ȋiarului	DATA	AUTORUL
Les Monastères del'Orient	Revue britannique	1849	Anonyme F. C.
»	»	6 Juin	
»	»	7 Juillet	
»	»	8 Aout	
»	»	9 Sept.	
»	»	10 Oct.	
»	»	11 Nov.	
»	»	12 Decem.	
Russes et Turcs -----	idem	1853 9 Sept.	idem
Voyages.-Question turco- russe—Les rivages de la Mer noire etc.-----	idem	1854 2 Janvier Febr.	idem
L'empire ottoman-----	idem	pag. 365	
L'église grecque en Rus- sie et le protectorat du Czar en Orient -----	idem	Mars pag. 101	Améd, Achille
Le Valaque-----	Revue de Paris	1853 Août n. 419-430	
De Bolgrad à Constan- dinople -----	idem	1854 1 Mai n, 369-394	I, Duesberg
La première pierre de l'église d'Argisch-----	idem	1856 Sept.	A, Deschamps
Correspondance particu- lière de Bucharest -----	idem	1 Avril.	Anonyme
»	»	5 Avril,	
»	»	Mai	
»	»	15 Juin,	
»	»	15 Juillet	
»	»	1 Sept, 5 Sept.	
A. Mr. Bataillard -----	idem	1856 p. 690,613 t, XXXIX	le.pr G. Ghica
La Moldo-Yalachie. ré- ponse au Prince Gr, Ghica	idem	1856 t, XXXIX p. 293-331	Bataillard

TITLU ARTICOLILOR	Numele ȃiarului	DATA	AUTORUL
Les Principautés danubiennes	Revue de Paris	1850	Bataillard
Examen des quatre points de garantie de la paix en Orient	Revue contemporaine	1856	Er. Crampon
Etudes politiques et économiques sur l'Orient	idem	15 Febr.	
Les chrétiens d'Orient et les réformes du Sultan	Le Correspondant	1856	J. de Berton
		25 Août 1854	G. de Molinari
La Question d'Orient	Journal des Economistes	Febr 1855	Thb. Lefèvre
Les finances de la Valachie	idem	Aprilie Mai	
Topographie de la Roumanie	Nouvelles annales des voyages	1856	Malte-Brun
Les viles du Bas Danube	Revue de l'Orient	April Mai 1853	Th. Lavallée
La Bessarabie	idem	t XI B 1854	le Cal Ambert
Le servage dans la Moldo-Valachie	l'Illustration	t XVI	
Nouvelle situation des Moldo-Valaques		idem	1856
	v XXVII		Paulin
La Roumanie, ou Moldo-Valachie	Revue indépendante	1848	Saint Martin
Lettre à Lord Dudley, sur les vues de la Russie sur les provinces danubiennes. Une rectification d'une opinion émise par Mr. J. G. Kohl à la fin de son dernier No. du 14 juin	Le Siècle	25 Janvier 1853	Dém Bratiano
		6 Avril	
Les Conférences de Vienne	idem	1853	Jean Bratiano
		19 Juniu 1855	
Griefs des Moldo-Valaques	idem	8 12 et 20 Juin 1855	Leon Pleé
		23 Mai	H. Lamarche

TITLU ARTICOLELOR	Numele ziarului	DATA	AUTORUL
De la futune organisation des Principautés	idem	1856 1 Sept.	H. Lamarche
Politique traditionnelle de l'Autriche à l'égard des provinces danubiennes	idem	1856 23 Oct.	Alf. Michiels
Adresse envoye à chacun des représentants des grandes puissances, par le haut clergé et les plus notables habitans de la Moldavie	I.e Siècle	1856 14 Mars	
Adresse envoye au Sultan par un grand nombre de Valaques notables de Jassy, le 9 Decembre, 1855.	idem	1856 15 Fébr	
Les intérêts des Russes en Moldo-Valachie	La Presse	1853 Jun	J. G. Kohl
Les Provinces danubiennes	idem	1853 1 Juillet	Em. Hubaine
Protestation adressée par les membres de la Lieutenance domaniale de Valachie, le 28 Juin 1849, à Mr le Ministre des affaires étrangères de France contre la convention de Balta-Liman	idem	1853 1 Juillet	Heliade Tell N. Golesco

NB. Articoliu sau mai scris de emigrați și în alte ziare franceze, precum *Le Courier*, *La Réforme*, *La Semaine*, *La Presse*, *L'assemblée nationale*, *les Débats*, *L'estafette*. etc. între anii 1848—1857.

N O T E

No. I.

Cântecă poporană despre Eliadă

Frunză verde liliacă,
 La pörtă la Iliadă
 S'a ridicat baiaracă;
 Boeri s'aă speriată,
 Cucoanele-aă ofticată
 De frica lui Iliadă.

Iar boierii s'aduna,
 Stînjini de galbeni făcea,
 Și la Sultanulă mergea;
 Și așea se tînguia:
 «Stăpâne, Măria ta,
 De ce-ai liberată țerra?
 De la munte pân' la baltă,
 Ai libertaă țerra tötă!»

Impăratul c'aușea,
 Vestea la Pași că dedea,
 Pe Turci că mi 'ți 'i scornea,
 Ca frunza și ca iarba;
 La București că venea,
 Și pe câmpă se așea,
 Corturile 'și întindea,
 Steaguri roșii ridica;
 Lumea proptea se puneă,
 Nică prin tîrgă nu mai lăsa,

De fómé ce le era
Dovlecî, verdî că mi 'ŭi mânca.

Turciî unde-aşea vedea,
Mâna pe masdraci punca,
Şi p'în lume s'abătea;
Lumea că se spăimânta,
La o parte că se da;
Ei prin târgü că mi 'ŭi intra,
La cazarmă drept trăgea.

Milintariî că 'i vedea,
Tunurile slobozea,
Nici unü Turcü nu rămănea;
Numai unul mai scăpa
Şi la Paşa alerga;
Şi alŭi Turci mai mulŭi venea,
Grelle focurî ridica;
Ş'unde drumul că le da,
Milintariî mulŭi cădea;
Şi alŭi se speria,
Şi peste ulucî sărea.
Şi cari mai rămănea,
Steagurî albe ridica.

Dér Iliad ce făcea?
In vapor că se punea,
Drumul Bălŭii că lua,
La 'mpărăŭie mergea;
Impăratul că 'l vedea,
Luî Iliad îi grăia:

„Iliade, dumneata,
 „De ce-ai liberatū țerra?
 „De la munte pân' la baltă
 „Ai liberat țerra tótă!

Semnū la gealatū că dedea,
 P'aci capul să i 'lū ia;
 Iliad ce mi 'ți făcea?
 Peptul că mi'ți desfăcea,
 Și pe piele arăta
 Șepte peceți ce avea (1).
 Impăratul că vedea,
 Fața lui îngălbenea,
 Limba 'n gură amuția,
 Și așa îl respundea.
 «Iliade, dumneata,
 «Mare 'ți e vitejia,
 «D'ai liberat țerra tótă,
 «De la munte pân' la baltă.»

Iliad atunci pleca,
 Drumul bălții apuca,
 Pe dincolo că mi'ți da,
 La Ungurū că mi'ți mergea;
 U.gurul când îl vedea,
 Lui Iliad se 'nchina.

Părintele Snagovéanulū
 Care-a desrobitū țiganulū,

(1) Semnū de putere mare, ce vine de la Dumneșeă, după esplicarea Iău-
 țarului, ce 'mi a comunicat acest cāntecū.

In vale 'n palatŭ ŝedea,
La bileturŭ cŭ făcea,
Veste 'n țerrŭ cŭ mi 'ți da,
Țiganiŭ toți cŭ afla
Și tare se bucura ;
Românŭ se'nveselea
Cŭ claca se micșora.
D'o mai veni Iliad
Claca s'o desființa,
Nici ipotați n'or mai fi,
Cutierŭ vor lipsi,
Lumea cŭ s'o înveseli.

Dér vrăjmașŭ ce făcca ?
La Muscalŭ cŭ mi 'ți fugea,
Russia cŭ 'mŭ o scornia,
Ca frunza și ca iarba ;
La București cŭ pornia ;
Și mult aci nu ședea,
Ci la Ungurŭ se ducea,
Și prin sate s'abătea,
Ca lăcustele cădea ;
Ședea 'n sate și ierna ;
Cândŭ în primăvară da,
Iar la Ungurŭ mi 'ți pornea ;
Ungurul cŭ mi 'i vedea,
Grelle focurŭ ridica,
Și pe toți îi pisăgea,
Totŭ stângenŭ mi 'ți făcea ;
Iar Lidere când mi'ți afla,
După ei și elŭ pleca,

Pe dincolo că mi'ți da,
Și în Unguri năvălea.

Dér Ungurii ce făcea ;
Treî glónțe că repezea.
Pe Liders mi 'ți 'l rănea ;
Dér ellü cu ñile scăpa ;
Ș'apoî tot la noi venea,
Doftorii de'lü căuta.

No. II.

Epitaful lui Iscovescu

(Făcut de Bolintineanu)

Născut în București la 1816, mort în Constantinopole la 1854 Oct. 24 și înmormintat la cimitirul ortodoxă din Constantinopole

Abia se nasce-o flóre în arborul de viață
Nefericitei țerrî.
Și mórtea cea fatală, o scutură, o 'nghiață,
Sub alle salle crude ș'amare sărutări:
Așa peri departe de patria'i iubită,
Pictoru esilatü,
Cu aniî sêi cei tinerî, cu fruntea înflorită
De vise graiioșe, ce 'n lacrămî s'au schimbatü.

(1) Acest cântec mi s'a comunicat de Dinu lăutarul, fost țigan all Cuculuî, la 1853, în satul Miulescî, dist. Dâmbovița; iar Dinu pleca că a învățat acest cântec de la un lăutar din Târgoviște.

Acastă poezie s'a publicat în Columna lui Traian, No. 5 pe 1873.

Eliade a compus și el pentru Iscovescu următoarele versuri, destinate tot pentru piatra sepulcrală; însă epitaful Bolintineanului a fost preferat, după cum asigură D. Christofi în epistola sa de la 22 Mai 1875 către editorul acestei colecțiuni; așa dă epitaful Bolintinénului, nu al lui Eliad este săpat pe piatra lui Iscovescu.

Eată și epitaful lui Eliade:

Români, ce e viața? Travaliiu și putere. . .
 Am viețuit; căci multe și piedici și nevoi
 Trecut-am cu sudore, cu aspră neavere,
 S'ajung la cultul artei; cu ea sunt între voi;
 Cu ea sunt în Museuri, cu ea la Dumnezeu.

Tot în Cimitirul ortodocsă din Constandinopole repausă și țerrâna preotului Luzik din Craiova. căruia d. Grigorie Serurie 'i a făcut următorul epitaf, ce 'lă reproducem aci spre memorie:

De patria'î departe victima a Libertății,
 Sub astă piatră rece, ca simțul de tiran,
 Află eterna pace martirul Verității,
 Monahul creștin, preot, și demnul fiu Român.

Atanasie Luzin

Născut în Craiova la anul 1823, Oct, 21.
 Mort în Constantinopole la anul 1853 Oct. 21

Epitaful lui Negulici (1)

Illă legănă 'n durere România,
Trăi, lucră, muri spre-a ei salvare;
Asillă, mormântulă, îi offeri Turcia;
Si patria 'i fu ultimă 'i suflare.

Născut în Cămpu-Lungă la 1813.

Mort în Constantinople la Iunie 1851.

NB Căteși trei acești martiri ai libertății re-pausă sub acelașu monumentă funebru, în cimi-tirulă ortodocsă din Stambul, făcut cu bani ră-mași de la Iscovescă, și esecutat de D. Al. Chris-tofi și D. Gg. Magheru, după cum asigură cellă d'ântăiă.

(1). Aflat între hirtiele răposatei Anna Negulici, fără a se însămnea autorul; după felul versului, bănuim că pôte să fie de Eliade.

DIN OPERILE
D-lui C. D. ARICESCU

DEPUSE LA LIBRĂRIA SOCEK ¹⁾

- * Câteva ore de Collegiū (poesii) 1848.
 - * Florica (poemă eroică în versuri) 1847.
 - Arpa Română, cu esplicația ei (poesii) 1857.
 - * Istoria Câmpulungului partea I 1855.
 - * Octavu (traducere) 1856.
 - Istoria Câmpulungului partea II 1856.
 - Călătorie Imprejurulū camerei melle (trad.) 1856
 - Lyra (poesii) 1858.
 - Esilul meū la Snagovū 1859
 - * Soimulū Carpaților (poesii istorice) 1860.
 - Trimbița Unirii (piesă de teatru în versuri) 1860
 - Despotismulū și Constituția 1861.
 - Misterele Căsătoriei, 2 părī, 1862-1863:
 - Romania sub Prințul Bibescu 1862.
 - Chestiunea proprietății desbatută la 1848 de
proprietari și plugari 1862.
 - * Reforma legii electorale 1862;
 - * Strigoiiulū (poesii) 1863.
 - Procesul meu pentru Oda la Grecia 1863.
 - Disolvarea Camerei după 11 febr.--1866
 - Capii Revoluțiunei române de la 48 (prima bro-
șură) 1866
 - * Dare de sēmă către allegătoriī mei 1867
 - Politica D. Iōn Ghica 1870
 - Sora Agapia 1871
 - Flori de la Tusnad [poesii] 1872
 - Uā preāmbulare pe munți (poesii) 1872
 - V Carbonari (piesa de teatru) 1873.
 - Correspondință secretă a capilor Revol. rom. din
48 și 871, broș I, II: și III.
 - Istoria revoluțiunei române de la 1821, însoțită de
acte justificative. 1874.
-

1). Operile înscmnate cu asteriscē sunt lōte desfăcute.